

Jaarrapportage 2015

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3	2.7	Risicoparagraaf.....	33
INLEIDING	4	2.8	Financiering.....	34
1 BESTUURSVERANTWOORDING 2015	5	2.9	EMU-saldo.....	38
1.1 Resultaat 2015.....	6	2.10	Verbonden partijen.....	38
1.2 Programmaverantwoording.....	7	2.11	Bedrijfsvoering.....	40
1.2.1 Waterveiligheid.....	7	2.12	Personeelslasten.....	40
1.2.2 Financiën waterveiligheid.....	8	2.13	Integriteitsparagraaf.....	41
1.2.3 Voldoende water.....	9	2.14	Begrotingsrechtmatigheid.....	41
1.2.4 Financiën voldoende water.....	11	3 JAARREKENING 2015		42
1.2.5 Schoon water.....	12	3.1	Balans Wetterskip Fryslân.....	43
1.2.6 Financiën schoon water.....	14	3.2	Exploitatierekening naar kosten en opbrengstsoorten.....	44
1.2.7 Organisatie.....	16	3.3	Toelichting op de balans.....	45
1.2.8 Financiën organisatie.....	19	3.4	Exploitatierekening naar programma's.....	57
1.3 Resultaat 2015 per taak.....	20	3.5	Exploitatierekening naar kostendragers.....	58
1.4 Ontwikkeling reserves.....	20	3.6	Bestemming van het resultaat.....	59
1.5 Netto lasten.....	21	3.7	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).....	60
2 FINANCIËN	22	4 VERKLARING BETREFFENDE DE JAARREKENING		62
2.1 Ontwikkelingen in het verslagjaar.....	23	5 ONDERTEKENING		66
2.2 Incidentele baten en lasten.....	23	BIJLAGE 1: SPECIFICATIE VERLOOPOVERZICHT KREDIETPORTEFEUILLE		69
2.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen.....	24	BIJLAGE 2: VERLOOP KREDIETEN EN ONDERHANDEN WERK		73
2.4 Waterschapsbelastingen.....	25	BIJLAGE 3: LIJST MET BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN		74
2.5 Investeringsparagraaf.....	27			
2.5.1 Kredietportefeuille.....	27			
2.5.2 Mutatie kredietportefeuille.....	27			
2.5.3 Investeringsuitgaven.....	30			
2.6 Weerstandsvermogen.....	31			

VOORWOORD

De jaarrekening over 2015 sluit met een positief financieel resultaat en is goedgekeurd door de accountant. Daarmee hebben we ons huishoudboekje over 2015 op orde. Maar het gaat vooral om de prestaties achter de cijfers. Daarvan biedt deze jaarrekening een overzicht.

In 2015 kozen de inwoners van Fryslân en het Groninger Westerkwartier hun nieuwe waterschapsbestuur. Mensen zijn zo gewend aan het leven in een land onder de zeespiegel, dat zij zich nauwelijks bewust zijn van de daarvoor benodigde inspanningen, constateerde de OESO al in 2014. De onbekendheid van het werk van de waterschappen maakte het een hele opgave om mensen naar de stembus te krijgen. De opzet om de waterschapsverkiezingen deze keer te koppelen aan de verkiezingen van provinciale staten, werkte goed. Met onze campagne 'En wat doen we morgen met water?' leverden we een flinke inspanning om zoveel kiesgerechtigden te bereiken. Het resultaat mocht er zijn: het opkomstpercentage van 51,1 procent was de hoogste van alle waterschappen.

Met de komst van het nieuwe bestuur werd een succesvolle bestuursperiode van zeven jaar afgesloten. Met een voortdurende zoektocht naar efficiencyverbetering en de mogelijkheden om te besparen, willen we het waterbeheer betaalbaar houden. Een stevige opgave in een tijd waarin de gevolgen van klimaatverandering en onderhoud en vervanging van verouderde gemalen juist om forse investeringen vragen.

Ook de komende jaren staan we voor geweldige uitdagingen om de gevolgen van zeespiegelstijging en toename van forse regenbuien het hoofd te bieden. Dat kan alleen door de opgaven gezamenlijk aan te pakken en gezamenlijk te investeren. Met provincie en gemeenten moeten we zorgvuldig kijken naar een waterbestendige inrichting van steden en gebieden. En met inwoners, agrariërs en natuurbeheerders kijken we hoe we het watersysteem robuuster kunnen maken en betaalbaar kunnen houden.

In juni gaven we het startsein voor het grootste dijkverbeteringsproject in de geschiedenis van Wetterskip Fryslân. De dijk bij Ameland wordt over een lengte van 16,5 kilometer opgehoogd en verstevigd om Ameland ook de komende vijftig jaar weer

goed te kunnen beschermen tegen de zee.

Hoewel we flink investeren om onze dijken en keringen op orde te houden, moeten we er altijd rekening mee houden dat in een zeer uitzonderlijke situatie een overstroming mogelijk is. In november hielden we daarom samen met Defensie en alle partners in de Veiligheidsregio, zoals provincie, gemeenten en Rijkswaterstaat de oefening Alert 2015. We oefenden een grootschalig hoogwaterscenario waarbij we in de praktijk hebben gezien wat we voor elkaar kunnen betekenen.

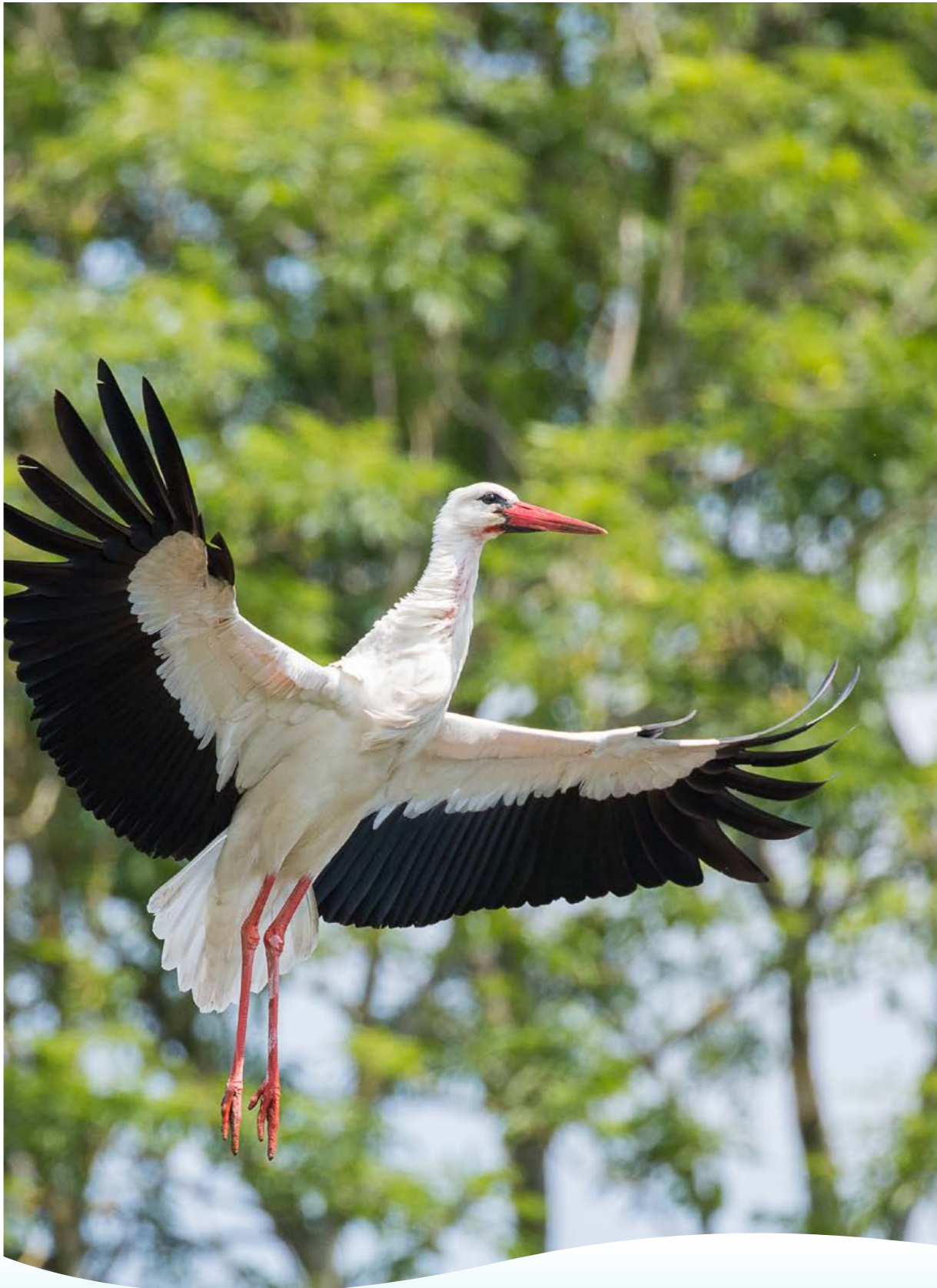
Ook in 2015 zetten onze medewerkers zich weer volop in om het zeewater te keren, het afvalwater schoon te maken en het water in vaarten en sloten op peil te houden. We bouwden en renoveerden gemalen, hoogden kades op, realiseerden extra waterberging en zuiverden honderden miljoenen liters afvalwater in onze zuiveringsinstallaties. Bij de rwzi Leeuwarden bouwden we een biogasinstallatie waarmee we de rwzi, Fier Fryslân en Wetsus van groen gas kunnen voorzien. Dat past bij onze duurzaamheidsambitie. Als geen ander merken de waterschappen de gevolgen van klimaatverandering. We willen daarom zelf zoveel mogelijk energie besparen en uitstoot van CO₂ tegengaan. Onze medewerkers verhuisden in maart van dit jaar tijdelijk naar een ander kantoor, zodat de herinrichting van ons eigen kantoor kon worden uitgevoerd. In 2016 keren we terug naar ons verbouwde kantoor. Door daar te gaan flexwerken, besparen we bovendien flink op de huisvestingskosten.

Goed voor het milieu, goed voor de portemonnee, goed voor de jaarrekening!

*ir. E.M. van der Kuil
Secretaris-directeur a.i.*

*ir. P.A.E. van Erkelens
Dijkgraaf*

INLEIDING

Met deze jaarrapportage legt het waterschap verantwoording af over het gevoerde beleid. De jaarrapportage is opgebouwd rond de drie inhoudelijke programma's van het waterschap. Deze drie programma's zijn: Waterveiligheid, Voldoende water en Schoon water. Naast deze primaire programma's is ook het programma Organisatie opgenomen.

In hoofdstuk 1 van de jaarrapportage is een samenvatting opgenomen van het resultaat, per programma de realisatie met betrekking tot de beleidsuitvoering, de netto lasten, de ontwikkeling van de reserves en de ontwikkeling van de kredietportefeuille.

Hoofdstuk 2 is opgebouwd uit een aantal wettelijk verplichte paragrafen. In deze paragrafen komen onder meer de reserves en voorzieningen aan de orde. De financiering van het waterschap wordt nader toegelicht, mede in relatie tot de wettelijke regels die hiervoor zijn vastgelegd.

Tenslotte is de jaarrekening opgenomen. De jaarrekening bestaat uit de balans en winst- en verliesrekening met bijbehorende toelichting. De resultaten over het jaar 2015 zijn op een aantal manieren weergegeven. Naar kosten- en opbrengstsoorten, naar programma's en naar kostendragers. De kostendragers zijn de twee wettelijke taken van het waterschap: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. In de gewijzigde begrotingscijfers zijn de door het algemeen bestuur vastgestelde wijzigingen naar aanleiding van de tussentijdse rapportages weergegeven. Tenslotte is het voorstel voor de resultaatbestemming en de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen.

1 Bestuursverantwoording

In dit hoofdstuk wordt het resultaat, de programmaverantwoording, de lasten, de ontwikkeling van de reserves en de netto kredietportefeuille investeringswerken samengevat. Op programmaniveau zijn de belangrijkste activiteiten die Wetterskip Fryslân heeft ontplooid beschreven.

1.1 RESULTAAT 2015

Het jaar 2015 wordt afgesloten met een resultaat van € 4,5 miljoen (na onttrekking bestemmingsreserves).

Door middel van twee tussentijdse rapportages is het algemeen bestuur geïnformeerd over de voortgang van de begroting. Naar aanleiding van deze tussentijdse rapportages heeft het algemeen bestuur tot wijzigingen van de begroting besloten. In onderstaande tabel is een vergelijking gemaakt tussen de gewijzigde begroting en de jaarrekening 2015.

(bedragen x € 1 miljoen)

	GEWIJZIGDE BEGROTING* 2015	PROGNOSE II (T/M JULI)**	JAAR- REKENING 2015	VERSCHIL JAARRE- KENING EN GEWIJZIGDE BEGROTING	VERSCHIL JAARRE- KENING EN PROGNOSE
Netto lasten	-133,0	-131,6	-127,9	5,1	3,7
Netto belastingopbrengsten	128,0	128,9	128,1	0,1	-0,8
Resultaat vóór onttrekking bestemmingsreserves	-5,0	-2,7	0,2	5,2	2,9
Onttrekkingen bestemmingsreserves	4,5	4,6	4,3	-0,2	-0,2
Te bestemmen resultaat	-0,5	1,8	4,5	5,0	2,7
Totaal voorstellen dotatie bestemmingsreserves	0,0	0,4	1,1	1,1	0,7
Ten gunste van de reserve tariefegalisatie	-0,5	1,4	3,4	3,9	2,0

* De oorspronkelijke begroting is met enkele begrotingswijzigingen door het algemeen bestuur gewijzigd. De begrotingswijzigingen zijn toegelicht in paragraaf 1.5

** De laatste tussentijdse rapportage die in de vergadering van het algemeen bestuur van 17 november is behandeld.

De netto lasten na dotatie bestemmingsreserves over 2015 wijken 2,5 % voordelig af ten opzichte van de gewijzigde begroting. De netto belastingopbrengsten vallen 0,2 % hoger uit dan de gewijzigde begroting.

Het positieve 'te bestemmen resultaat' is vooral het gevolg van lagere netto lasten. Daarentegen zijn de netto belastingopbrengsten voor de taak zuiveringsbeheer hoger. Het te bestemmen resultaat over 2015 bedraagt € 4,5 miljoen. Voorgesteld wordt hiervan € 1,1 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserve. Resteert een resultaat van € 3,4 miljoen dat toegevoegd wordt aan de reserve tariefegalisatie.

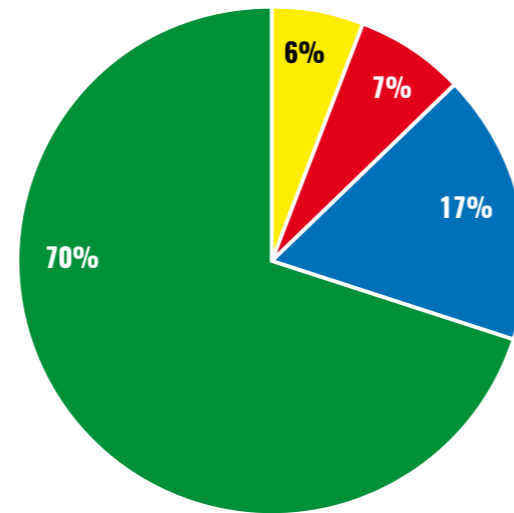
Ten opzichte van de tweede prognose zijn de netto lasten € 3,7 miljoen lager. De lagere netto lasten zijn onder andere het gevolg van vertragingen in gezamenlijke dossiers met derde partijen (bijvoorbeeld in het kader van peilbesluiten, watergebiedsplannen, waterbodemsanering, de overdracht van bruggen en de waterketen, opgeteld € 0,9 miljoen). Ook hebben enkele onverwachte resultaten zich voorgedaan die op korte termijn gerealiseerd zijn, te weten de verkoop van grond en een werkplaats (€ 0,9 miljoen) en de terugvordering van btw (€ 0,3 miljoen). Daarnaast zijn de kosten van baggeren lager dan geprognosticeerd door minder bagger en daardoor een lagere baggercompensatie en een hogere opbrengst afvalwater van derden door een grotere aanvoer (totaal € 0,4 miljoen).

Afwijkingen worden nader verklaard in paragraaf 1.2 waarin een analyse per programma is opgenomen.

1.2 PROGRAMMAVERANTWOORDING

REALISATIE BELEIDSDOELEN 2015

- Doelstelling is gerealiseerd
- Doelstelling is niet in 2015 behaald, maar wordt begin 2016 gerealiseerd
- Doelstelling is niet volgens begroting gerealiseerd
- Doelstelling is gewijzigd in samenspraak met bestuur of vanuit andere overheid

De realisatie van de beleidsdoelstellingen is in lijn met de realisatie van voorgaand jaar. In de beheerrapportage 2015 is de voortgang van de afzonderlijke beleidsmaatregelen per programma toegelicht.

1.2.1 WATERVEILIGHEID

Het programma Waterveiligheid is gericht op het sterk en betrouwbaar houden van de primaire waterkeringen langs de Waddenzee en IJsselmeerkust en kaden langs de Friese boezem en de boezem van het Groninger Westerkwartier. Het beheer bestaat uit inspecties, onderhoudswerk en verbeterprojecten, toezicht en het verlenen van ontheffingen. Daarnaast richt het waterschap zich op de muskusrattenbestrijding om graafschade aan de kaden te voorkomen.

DELTAPROGRAMMA (VEILIGHEID, KUST EN WADDENGEBIED)

In het Deltaprogramma zijn de nieuwe landelijke strategieën voor waterveiligheid bepaald. Met het vaststellen van het nieuwe landelijke waterveiligheidsbeleid is in 2015 de gezamenlijke uitvoering van het Deltaprogramma gestart. De Waterwet wordt gewijzigd. Vanaf 2017 staan hier de nieuwe normen voor de waterveiligheid in. Landelijk is afgesproken dat per 2050 alle primaire waterkeringen voldoen aan de nieuwe normering. De verbeterwerken voor de primaire waterkeringen voert het waterschap uit in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In de voorbereiding op de verbeteringswerken voert Wetterskip Fryslân de projectoverstijgende verkenning

uit. Hierin komen onder andere de toepasbaarheid van de voorkeurstrategieën) vanuit het deltaprogramma Waddengebied aan bod, zoals een dijk met voorland, een multifunctionele dijk enzovoorts.

OVERDRACHT KERINGEN EN OPSTELLEN BEHEERVISIE DUINWATERKERINGEN

In 2015 heeft het waterschap de verkoop van de Nieuwe Bildtdijk, de Koedijk en de Âlddyk aan anderen voorbereid door o.a. taxaties uit te voeren. De duinafslagberekeningen voor Schiermonnikoog die nodig zijn om de beheervisie primaire duinwaterkeringen voor Schiermonnikoog specifiek te kunnen maken, zijn in 2015 op de markt gezet. Hiermee kan de beheervisie duinwaterkeringen in het najaar van 2016 bestuurlijk worden behandeld. In het najaar van 2015 heeft het waterschap met Rijkswaterstaat Noord-Nederland afgesproken om eerst het proces van de overdracht van de primaire waterkeringen op de Friese Waddeneilanden af te stemmen. Daarna starten we de benodigde inventarisaties van de betreffende waterkeringen. Op basis van specifieke overdrachtsdocumenten per duinwaterkering/primaire dijk beslist het bestuur van Wetterskip Fryslân over de overdracht.

HOOGWATERBESCHERMINGSPROGRAMMA

Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma worden in de komende jaren de primaire keringen langs de Waddenzee en het IJsselmeer verbeterd. In 2015 startte het waterschap met de uitvoering van de dijkverbeteringen Lemmer en Ameland. De dijkverbetering Waddenzeedijken - verbetering steenbekleding - is in 2015 definitief gegund en wordt in 2016 uitgevoerd.

VEILIGHEIDSTOETS EN VERBETERWERKEN OEVERS EN KADEN

In 2014 heeft het waterschap de hoogtetoets afgerond. Aansluitend hebben we in 2015 de stabiliteitstoets opgepakt. De stabiliteitstoets wordt in het eerste kwartaal van 2016 afgerond. Daarna worden de provincies Fryslân en Groningen –in verband met het Westerkwartier- over de resultaten geïnformeerd. In 2015 heeft het waterschap 58 kilometer regionale waterkeringen verbeterd. Deze werken zijn deels via het investeringsprogramma en deels via het onderhoudsprogramma gefinancierd.

DIFFERENTIATIE REGIONALE WATERKERINGEN

Uit onderzoek van het waterschap bleek dat er mogelijkheden zijn om differentiatie aan te brengen tussen de regionale waterkeringen op basis van de gevolgschade in het achterliggend gebied. In 2015 heeft het waterschap deze mogelijkheden besproken met de provincie Fryslân. In 2015 heeft de provincie Fryslân vooralsnog besloten dat er geen aanpassingen van normering of statusveranderingen van regionale naar lokale waterkering doorgevoerd zullen worden. De provincie heeft Wetterskip Fryslân wel de ruimte geboden om risicogericht ontwerpen uit te gaan werken. De technische uitwerking hiervan wordt in 2016 aan het algemeen bestuur voorgelegd. Hierbij wordt conform de keuze van de provincie uitgegaan van de norm (meestal een waterstand van 1/100 per jaar) en wordt in de toeslagen bij het ontwerp gedifferentieerd. Dit risicogericht ontwerpen draagt bij aan het realiseren van een robuust en veerkrachtig boezemwatersysteem.

1.2.2 FINANCIËN WATERVEILIGHEID

De netto lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn € 0,7 miljoen lager. Deze lagere lasten komen ten gunste van het resultaat.

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015	VOORSTEL BESTEMMINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUNSTE VAN RESULTAAT
Waterveiligheid	19,9	19,2	0,0	0,7

Hiernaast worden de grootste verschillen toegelicht ten opzichte van de gewijzigde begroting. Daarbij is aangegeven welk deel van het verschil leidt tot een voorstel voor het vormen van een bestemmingsreserve en welk deel invloed heeft op het resultaat na bestemming. De afwijkingen zijn incidenteel.

(bedragen x € 1 miljoen)

GROOTSTE AFWIJKINGEN (N) = NADELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING (V) IS VOORDELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING	VOORSTEL BESTEM- MINGS- RESERVE	TEN GUNSTE VAN HET RESULTAAT
Beheer en onderhoud primaire kering De onderhoudswerken aan de primaire kering en het dijkmeubilair zijn lager uitgevallen omdat het werk in minder tijd werd uitgevoerd. Deze interne uren zijn onder andere besteed aan het onderhoud van de waterlopen (programma voldoende, waar het nadeel wordt toegelicht). Verder zijn de pachtcontracten opnieuw afgesloten met een hogere pacht prijs per jaar.		0,2 (V)
Verkoop werkplaats De werkplaats in Hommers stond al enkele jaren te koop. In het vierde kwartaal heeft zich een koper gemeld en de verkoop rond gekomen. Dit leidt tot een incidentele bate.		0,2 (V)
Veiligheidstoetsing Het plan van aanpak wordt afgerond als het ondergrond model voor de stabiliteit van kaden klaar is. Het afronden van dit ondergrondmodel is verschoven in de tijd door uitgevoerd grondonderzoek eind 2014. Daardoor vonden de werkzaamheden later plaats dan waarmee rekening is gehouden bij het opstellen van de Begroting 2015.		0,1 (V)
Overig Diverse overige kleine afwijkingen zorgen binnen dit programma voor een afwijking van € 0,2 miljoen (V).		0,2 (V)
Subtotaal		0,7 (V)

1.2.3 VOLDOENDE WATER

Met het programma Voldoende water werkt Wetterskip Fryslân aan een robuust watersysteem dat de effecten van toekomstige klimaatveranderingen en bodemdaling kan opvangen. Dit programma richt zich op het beheer en onderhoud van zee- en poldergemalen, opmalingen, stuwen, inlaten en peilgebieden, hoofdwatertangen en spuisluizen. Het watersysteem is ingericht voor een efficiënte bediening van de functies landbouw, bebouwing, natuur, scheepvaart en recreatie.

BELEIDSUITVOERING VEILIGHEIDSPLAN II

In december 2014 heeft het algemeen bestuur het Veiligheidsplan II vastgesteld. In het Veiligheidsplan II zijn maatregelen tegen wateroverlast voor de boezem en deelsystemen opgenomen. Om de gevolgen van klimaatontwikkeling te compenseren zet het waterschap in eerste instantie in op het vergroten van de waterberging in boezem en deelsystemen. Op langere termijn wordt uitbreiding van de maalcapaciteit van de boezem voorzien.

Het waterschap volgt de komende jaren nauwgezet nieuwe ontwikkelingen op het gebied van vasthouden, bergen en afvoeren. Het gaat onder andere om plannen als “Holwerd aan zee” en de pompstof van waterschap Noorderzijlvest. Indien bij deze of andere plannen voortgang te melden is, zal in overleg met het algemeen bestuur invulling worden gegeven aan het bij de besluitvorming van het Veiligheidsplan ingediende amendement. Voor de uitvoering van de maatregelen uit het Veiligheidsplan II hebben in 2015 een projectplan opgesteld dat in 2016 moet leiden tot een meerjarig uitvoeringsprogramma.

VASTHOUDEN, BERGEN EN AFVOEREN

De uitvoering van het maatregelenpakket om wateroverlast te voorkomen door middel van vasthouden, bergen en afvoeren heeft het waterschap in 2015 voortgezet. In deelwatersystemen zijn stuwen geautomatiseerd, is extra waterberging gecreëerd en is, waar nodig, de capaciteit van poldergemalen vergroot. Over meerdere jaren gezien ligt de realisatie van deze maatregelen voor op de koers. In renovatie en vervanging van gemalen investeert Wetterskip Fryslân jaarlijks circa € 10 miljoen. Ook heeft het waterschap het oppervlak waterberging van de Friese boezem uitgebreid. Over meerdere jaren gezien ligt de realisatie van deze prestatie op koers.

STEDELIJK GEBIED

Het waterschap heeft alle inventarisatiewerkzaamheden voor de afspraken over het onderhoud van het stedelijk water en de overdracht van de kunstwerken in het stedelijk gebied afgerond. Daarmee is een totaal beeld van de kosten verkregen. Met de gemeenten wordt de overdracht in 2016 afgerond. Daartoe is een begrotingswijziging vastgesteld door het algemeen bestuur op 19 april 2016.

GEMAAL VIJFHUIZEN

De voorbereidingen voor de realisatie van de unieke zoet-zoutgradiënt met vismigratie tussen Waddenzee en Friese boezem door middel van het gemaal in Vijfhuizen zijn in 2015 actief voortgezet. Er is een samenwerkingsovereenkomst tussen provincie, de gemeente Ferwerderadiel, It Fryske Gea en het waterschap opgesteld. De overeenkomst wordt in mei 2016 ondertekend. In de overeenkomst zijn onder andere afspraken over subsidies en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het projectplan Waterwet is in april 2016 met in acht neming van de zienswijzen in het algemeen bestuur vastgesteld. Het bestemmingsplan is eveneens in 2016 door de gemeenteraad vastgesteld. De aanvraag van de nieuwe omgevingsvergunning voor het gemaal is in voorbereiding. Met de afronding van deze procedures kan, afhankelijk van eventuele beroepsprocedures, in 2017 worden gestart met de bouw van het gemaal en in 2016 met de uitvoering van het wegen- en waterlopenbestek. Het project Vijfhuizen is naar verwachting eind 2018 gerealiseerd.

DELTAPROGRAMMA IJSSELMEER EN ZOETWATER

Het waterschap neemt deel aan verschillende projecten die in het kader van de Deltaprogramma's IJsselmeer en Zoetwater worden uitgevoerd. Dit betreft onder andere de voorbereiding van het nieuwe peilbesluit voor het IJsselmeer door Rijkswaterstaat en een verkenning door de provincie Fryslân van compenserende en mitigerende maatregelen voor de Friese IJsselmeerkust in verband met wijzigingen in het peilbeheer van het IJsselmeer. De verkenning wordt in 2016 afgerond en het peilbesluit wordt in 2017 vastgesteld.

Voor het Deltaprogramma Zoetwater is in 2015 een bestuursovereenkomst vastgesteld waarin de overheden rondom het IJsselmeer en het Rijk afspraken over maatregelen en bijdragen uit het Deltafonds hebben vastgelegd. Voor het waterschap gaat het om het project spaarwater (verziltingsbestrijding in

akkerbouwgebieden), de gebiedsontwikkeling de Dulf Mersken (waterconserving) en nog enkele uit te werken projecten.

WATERGEBIEDSPANNEN, PEILBESLUITEN EN VERDROGINGSBESTRIJDING

In de watergebiedsplannen worden de opgaven van het waterschap op het gebied van gewenst peilbeheer, wateroverlast, Kaderrichtlijn Water (KRW), verdrogingsbestrijding en dergelijke uitgewerkt in planvorming voor het betreffende gebied.

Van de 20 watergebiedsplannen zijn er inmiddels 17 opgesteld; daarvan zijn er 13 vastgesteld door het algemeen bestuur. In 2015 zijn de planteksten van Greidhoeke en Linde opgesteld. Van de watergebiedsplannen Twijzel, Tjonger en Zuidelijke Veenpolders zijn de vaststellingsprocedures gestart in 2015. Het planproces voor het watergebiedsplan Koningsdiep Oost wacht (nog) op de noodzakelijke afstemming op de provinciale procedure voor Natura 2000. Vanwege het gebiedsproces Franeker-Harlingen betreffende de bodemdaling is het opstellen van het watergebiedsplan Swarte Haan-Ropta in 2015 nog niet gestart.

Nadat een watergebiedsplan is vastgesteld vindt herziening van de peilbesluiten plaats. Van de 20 watergebiedsplangebieden zijn zeven grootschalige peilbesluiten vastgesteld. De voor 2015 geplande vier peilbesluiten hebben om uiteenlopende redenen vertraging opgelopen. De procedures voor de gebiedsdekkende peilbesluiten Gaasterlân en Alde Feanen zijn vertraagd teneinde samenvoegen peilvakken en het peilbeleid conform de Bestuursnota Veenweiden te verwerken. Peilbesluit Appelscha wordt, met inbegrip van peilvakken samenvoeren in 2016 gestart. Vertraging in de vaststellingsprocedure Twijzel heeft ook geleid tot vertraging in het opstellen van het peilbesluit voor dit gebied.

In 2015 zijn zeven uitvoeringsprojecten voor verdrogingsbestrijding gestart; de projecten Koningsdiep en Herinrichting Achtkarspelen zijn in 2015 afgerond. Uitvoering van de projecten op Vlieland en Schiermonnikoog loopt door tot in 2016. Daarnaast is in samenwerking met de provincie het inrichtingsplan Twijzelermieden opgesteld. In samenwerking met Staatsbosbeheer is een plan voor verdrogingsbestrijding Terschelling opgesteld. In de Tjonger zijn enkele oude meanders weer aangekoppeld, waardoor deze niet meer droog komen te staan in de zomer.

WATERBEHEERPLAN (WBP) 2016-2021

Op basis van het eerste concept-ontwerp WBP heeft in de maanden maart tot en met juni de externe (vooral) ambtelijke consultatie plaatsgevonden. Er heeft eveneens regelmatige ambtelijk en bestuurlijk afstemming plaatsgevonden met de provincie Fryslân die een nieuw waterhuishoudingsplan (WHP) opstelt. Ook is een planMER opgesteld over beide waterplannen. In het algemeen bestuur van 29 september 2015 is het WBP inspraakrijp verklaard. Op verzoek van het algemeen bestuur is een publieksvriendelijke, digitale introductie op het ontwerp-WBP opgesteld en op onze website geplaatst ten behoeve van de inspraak. Van 6 november 2015 tot en met 28 december 2015 heeft het ontwerp-WBP 2016-2021, samen met het planMER ter inzage gelegen. De definitieve vaststelling van het WBP zal plaatsvinden op 19 april 2016. Op 20 april stelt Provinciale Staten het nieuwe WHP vast.

TOEKOMSTBESTENDIG WATERBEHEER (TBW)

Het project TBW omvat een analyse van mogelijke aanpassingen en waar mogelijk uitvoering van kansrijke maatregelen om het watersysteem betaalbaar, klimaatbestendig, robuust, veerkrachtig en ecologisch verantwoord te maken. Daarom zijn in 2014 pilots uitgevoerd in de Greidhoeke en het stroomgebied van Tsjonger en De Lende. De TBW-studies van fase 1 laten zien dat er mogelijkheden zijn om in delen van het beheergebied van het waterschap het watersysteem aanmerkelijk te vereenvoudigen en daarmee op lange termijn goedkoper te maken. In 2015 is de agenda Toekomstbestendig Waterbeheer opgesteld met daarin de kansrijke maatregelen om een kosteneffectieve en duurzame inrichting van de watersystemen te bereiken. Het dagelijks bestuur heeft op grond van de uitkomsten van TBW-fase 1 besloten een TBW-fase 2 in te gaan en de contouren bepaald voor het vervolg. TBW-fase 2 omvat onderzoek op basis van de TBW-werkwijze en communicatiestrategie (dialoog) naar kansrijke maatregelen in andere deelgebieden in Fryslân.

De resultaten uit de eerste fase worden via het project Wetterskip in Balans (WiB) nader uitgewerkt. Dit betreft het verminderen van het aantal peilvakken en gemalen. De feitelijke uitvoering van de maatregelen vindt plaats binnen het spoor van de watergebiedsplannen. De tweede fase TBW resulteert in een visie op het watersysteembeheer in het beheergebied in 2050 en wordt uitgewerkt in een implementatieprogramma.

VEENWEIDEN

Op 21 januari 2015 heeft Provinciale Staten van Fryslân de lange termijnvisie veenweidegebied vastgesteld. Onder voorbehoud van vaststelling van de veenweidevisie door Provinciale Staten is op 16 december 2014 door het algemeen bestuur, een eigen bestuursnota veenweide vastgesteld. De bestuursnota bevat een uitwerking van de in de visie aangegeven keuzes in concrete beleidsaanpassingen en maakt de voorkeuren voor de lange termijn aanpak duidelijk.

In 2015 is samen met de provincie Fryslân een uitvoeringsplan Veenweidevisie opgesteld; in 2016 wordt gestart met enkele pilots en onderzoeken. De onderzoeken richten zich op de mogelijkheden van onderwaterdrainage en natte teelten. Ook wordt de effectiviteit van hoogwatervoorzieningen nader bekeken. In de geselecteerde pilotgebieden worden in nauwe samenwerking met de streek en onder regie van de provincie gebiedsplannen opgesteld. Deze zijn gericht op het verminderen van de snelheid van maaiveld daling.

In het uitvoeringsplan zijn de pilotgebieden en onderzoeken geprioriteerd en zijn met verschillende partijen afspraken gemaakt over de bij te dragen middelen en instrumenten. Bij maatregelen op het gebied van peilbeheer heeft het waterschap de trekkende rol. Bij de peilbeheermaatregelen wordt synergie gezocht met de uitvoering van maatregelen ten behoeve van N2000-gebieden en weidevogelkerngebieden. Het uitvoeringsplan Veenweiden wordt in het voorjaar van 2016 ter vaststelling aan het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân en het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Fryslân aangeboden.

1.2.4 FINANCIËN VOLDOENDE WATER

De netto lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn € 1,7 miljoen lager. Hiervan wordt voorgesteld € 1,3 miljoen om te zetten in bestemmingsreserves. Zie ook paragraaf 3.6.

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015	VOORSTEL BESTEMMINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUNSTE VAN RESULTAAT
Voldoende water	46,2	44,5	0,6	1,1

Hieronder worden de grootste verschillen toegelicht ten opzichte van gewijzigde begroting. Daarbij is aangegeven welk deel van het verschil leidt tot een voorstel voor het vormen van een bestemmingsreserve en welk deel invloed heeft op het resultaat na bestemming. De afwijkingen zijn incidenteel.

(bedragen x € 1 miljoen)

GROOTSTE AFWIJINGEN (N) = NADELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING (V) IS VOORDELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING	VOORSTEL BESTEM- MINGS- RESERVE	TEN GUN- STE VAN HET RE- SULTAAT
Stedelijk water De overdracht van stedelijk water van 14 gemeenten heeft niet in 2015 plaatsgevonden. Het budget is dan ook niet volledig benut. Zoals in de vergadering van het algemeen bestuur van 19 april is besloten, is vanaf 2016 aanvullend budget benodigd.		0,7 (V)
Actieve kunstwerken Door lagere activering vallen de afschrijvingslasten lager uit dan begroot (€ 0,4 miljoen). Daarnaast is de eindafrekening van een aantal reeds afgeronde projecten lager uitgevallen (€ 0,1 miljoen). Zie ook paragraaf 2.5 investeringsparagraaf.		0,5 (V)

Project Súdle	0,2 (V)	
<p>Het project is een samenwerkingsverband waar Wetterskip Fryslân in deelneemt. Zoals in de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen vindt betaling (door Wetterskip Fryslân) plaats als de werkzaamheden zijn uitgevoerd. Omdat de gemeente Dongeradeel de werkzaamheden in 2016 afrondt, zal de betaling door Wetterskip Fryslân tevens later in de tijd plaatsvinden. Hierdoor vindt een onderschrijding op het begrote budget plaats. Voorgesteld wordt het niet benutte deel van het totale budget van de Súd le (€ 240.000) te bestemmen. Zo kan Wetterskip Fryslân aan de toegezegde verplichtingen voldoen.</p>		
Bruggen	0,2 (V)	
<p>Het beleid van Wetterskip Fryslân is om na het opknappen van bruggen deze over te dragen aan belanghebbende. Het blijkt lastig de overdracht aan belanghebbenden te realiseren. Op basis van het memo 'overdracht bruggen' behandeld in de adviescommissie WFB van 1 februari 2016 wordt voorgesteld het niet benutte budget 2015 te reserveren voor 2016.</p>		
Baggeren	0,1 (V)	
<p>De opheffing van baggerdepot Gaustersyl stond gepland voor het najaar 2015. Vanwege belemmerende weersomstandigheden heeft de uitvoering vertraging opgelopen en zijn de werkzaamheden doorgeschoven naar het 1e kwartaal van 2016. Voorgesteld wordt € 0,1 miljoen te bestemmen zodat de werkzaamheden in 2016 kunnen worden uitgevoerd.</p>		
Watergebiedsplannen		0,1 (V)
<p>In het gebiedsproces Franeker-Harlingen realiseert het waterschap opgaven in samenwerking met de gebiedspartners. Dit gebied overlapt voor een groot deel met het Watergebiedsplan Swarte Haan-Ropta. Daarom is ervoor gekozen de uitwerking van het watergebiedsplan Swarte Haan-Ropta later op te starten. De provinciale procedure voor de Natura 2000 gebieden die liggen in het Watergebiedsplan Koningsdiep Oost, duurt langer dan verwacht. Er is voor gekozen te wachten met verdere uitwerking van het watergebiedsplan tot deze procedure is afgerond.</p>		

Onderhoud waterlopen		0,1 (N)
<p>Door de warme winter(s) is de inzet op de exotenbestrijding (grote waternavel) groter dan voorzien.</p>		
Innovatie	0,1 (V)	
<p>De uitvoering van een aantal projecten laat op zich wachten door diverse externe oorzaken. Hierbij valt te noemen: vertraagde besluitvorming door partners in innovatieprojecten, de wens om kennis uit evaluatie van voorgaande fasen optimaal in te kunnen zetten in vervolgfases en meerjarige grotere projecten.</p>		
Overig		0,1 (N)
<p>Diverse overige kleine afwijkingen zorgen binnen dit programma voor een afwijking van € 0,1 miljoen (N).</p>		
Subtotaal	0,6 (V)	1,1 (V)

1.2.5 SCHOON WATER

Met het programma Schoon water streeft Wetterskip Fryslân naar een optimale waterkwaliteit van alle oppervlaktewateren in het beheergebied. Wetterskip Fryslân voert maatregelen uit om verontreiniging van het oppervlaktewater te voorkomen en om het watersysteem natuurvriendelijker in te richten. Er moet worden voldaan aan de eisen, die voortkomen uit onder andere de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Richtlijn Stedelijk afvalwater en de Zwemwaterrichtlijn. Hiermee wordt gewerkt aan het realiseren van een waterkwaliteit, die afgestemd is op de functie van het water.

BELEIDSUITVOERING

VOORTGANG PLANHERZIENING KRW

In 2015 zijn de KRW-plannen voor de periode 2016-2021 vastgesteld door het waterschap en de provincie. De regionale plannen van waterschappen en provincies zijn als onderdeel van het Nationaal Waterplan ook door het Rijk vastgesteld. De plannen zijn afgestemd binnen de deelstroomgebieden Rijn-Noord en Nedereems.

NATUURVRIENDELIJKE INRICHTING WATERSYSTEEM

In het watersysteem neemt Wetterskip Fryslân maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Deze maatregelen vallen grotendeels onder het KRW-programma 2010-2015, dat in 2015 is afgerond. Voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers werd een uitvoeringspiek in 2015 voorzien (60 kilometer). Deze is nagenoeg gehaald (56 kilometer). Het aantal gerealiseerde vispassages (25 stuks) lag hoger dan voorzien (20 stuks).

De balans over het KRW-programma tot en met 2015 kan worden opgemaakt, waarbij gerekend wordt vanaf 2007. Hieruit blijkt dat de opgaven ten aanzien van natuurvriendelijke oevers, boezemberging (inclusief zomerpolders), inundatiezones langs beken en laagveenplassen en vispassages ruimschoots zijn gehaald. Ten aanzien van berging in deelsystemen en hermeandering van beken is er nog een aanzienlijke achterstand. Deze resultaten zijn meegenomen in het KRW-programma voor de periode 2016-2021. Waar sprake is van een achterstand, danwel een voorsprong, zijn opgaven voor de periode 2016-2021 hierop aangepast.

BEPERKEN EMISSIES

In 2015 is gestart met het opstellen van een actieprogramma ten aanzien van emissies. Onder dit actieprogramma vallen onder andere maatregelen om lozingen van vuilwater door de recreatievaart terug te dringen, emissies van bestrijdingsmiddelen te verminderen en maatregelen die bijdragen aan het oplossen van de nutriëntenproblematiek.

Het verbeteren van de waterkwaliteit op zwemlocaties vraagt een gezamenlijke aanpak van de betrokken partijen. Over de ambities en verantwoordelijkheden is in 2015 het convenant Schoon zwemwater Fryslân afgesloten. Deze afspraken dragen bij aan de uitvoering van maatregelen uit de zwemwaterprofielen, waarbij in 2015 vooral gewerkt is aan locaties die het slechtste scoren ten aanzien van de waterkwaliteit. Soms is nog extra onderzoek nodig, bijvoorbeeld naar de herkomst van bacteriële verontreinigingen, om de meest effectieve maatregelen te kunnen bepalen.

Emissies van agrarische erven vormen een bron van verontreiniging voor het oppervlaktewater. Wetterskip Fryslân heeft met de landbouwsector in 2015 een convenant afgesloten, met als doelstelling dat in 2021 minimaal 80% van de melkveebedrijven hun erfafspoeling op orde hebben. In 2015 hebben de partijen gezamenlijk gewerkt aan de vertaling van het convenant in een concreet uitvoeringsplan. Het uitvoeringsplan wordt in 2016 vastgesteld.

WATERBODEMSANERINGEN

In 2015 is het waterbodemsaneringsprogramma afgerond. Met de uitvoering van deze saneringen zijn in Fryslân de ernstige en spoedeisende waterbodemverontreinigingen met humane risico's gesaneerd. Na 2015 worden de locaties met ecologische en verspreidingsrisico's gesaneerd. Dat zijn voor Fryslân nog zeven locaties. Hiervoor heeft het waterschap samen met de provincie een saneringsprogramma voor de periode tot en met 2020 opgesteld.

MONITOREN WATERKWALITEIT

Om te bepalen of het oppervlaktewater voldoet aan de eisen en om de effectiviteit van beleid en maatregelen vast te kunnen stellen, monitort het waterschap de waterkwaliteit. Dit gebeurt structureel (bijvoorbeeld voor zwemwater en KRW), maar ook projectmatig, bijvoorbeeld door emissies naar het oppervlaktewater van agrarische teelten in beeld te

brenge. Belangrijk in 2015 waren de monitoring en rapportage voor de KRW-factsheets, waarmee ook gerapporteerd is over de waterkwaliteit naar het Rijk en de EU.

WATERKETEN

Om de inzameling, het transport en de zuivering van afvalwater zo doelmatig mogelijk uit te voeren, werkt het waterschap nauw samen met de partners in de waterketen. Dit vindt plaats binnen het uitvoeringsprogramma van het Fries bestuursakkoord waterketen (FBWK). De Friese waterketenpartijen liggen op koers voor het behalen van de overeengekomen besparingsopgave van € 12 miljoen per jaar in 2020. De opgave voor Wetterskip Fryslân hierbinnen is een besparing van € 3,7 miljoen. Verder is in 2015 is een nieuw FBWK voor de periode 2016-2020 voorbereid. In dit nieuwe akkoord krijgt ook Klimaat-actieve Stad een plaats.

ZUIVERINGEN EN SLIBVERWERKING

De 28 rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) van Wetterskip Fryslân leveren met de zuivering van afvalwater een belangrijke bijdrage aan de waterkwaliteit. Het waterschap streeft naar het steeds verder verhogen van prestaties van de zuiveringsinstallaties tegen zo laag mogelijke kosten. Dit betekent onder andere dat de energie-efficiëntie van de zuiveringsinstallaties wordt verhoogd. Hiermee werkt het waterschap aan de afspraak om in 2020 voor de zuiveringstaak de energie-efficiëntie met 30% te verhogen ten opzichte van 2005.

De bellenbeluchting van de rwzi Heerenveen en Joure zijn in respectievelijk 2014 en 2015 in bedrijf genomen. In 2015 is gebleken dat de verwachte energie-efficiency winst van 1,7% ook in praktijk wordt gerealiseerd. Hiermee realiseert Wetterskip Fryslân een energie-efficiency van 9% ten opzichte van 2005. In 2016 stelt het waterschap een nieuw energie efficiency plan (EEP) op voor de periode tot en met 2020.

De nieuwe slibverwerking levert een belangrijke bijdrage aan het verhogen van de energieprestatie. De realisatie van de nieuwe slibverwerking is afhankelijk van technische en economische ontwikkelingen op de markt voor slibeindverwerking, die sterk in beweging is. In 2015 is marktverkenning gedaan en heeft het waterschap de aanbesteding van de eindverwerking van zuiveringsslib vanaf 2017 voorbereid. De daadwerkelijke aanbesteding vindt in 2016 plaats. Met duidelijkheid over de slibeindverwerking kan een beter onderbouwde keuze gemaakt worden over de eigen slibverwerking.

1.2.6 FINANCIËN SCHOON WATER

De netto lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn € 2,3 miljoen lager. Uit het resultaat, wat met name door deze lagere lasten is ontstaan, wordt een bedrag van € 0,2 miljoen in bestemmingsreserves omgezet. Zie ook paragraaf 3.6.

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015	VOORSTEL BESTEMMINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUNSTE VAN RESULTAAT
Schoon water	43,4	41,0	0,2	2,1

Hieronder worden de grootste verschillen toegelicht ten opzichte van gewijzigde begroting. Daarbij is aangegeven welk deel van het verschil leidt tot een voorstel voor het vormen van een bestemmingsreserve en welk deel invloed heeft op het resultaat na bestemming. De afwijkingen zijn incidenteel, tenzij in de toelichting is aangegeven dat de afwijking in het MP 2016-2020 is verwerkt.

(bedragen x € 1 miljoen)

GROOTSTE AFWIJKINGEN (N) = NADELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING (V) IS VOORDELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING	VOORSTEL BESTEM- MINGS- RESERVE	TEN GUN- STE VAN HET RE- SULTAAT
Elektriciteit rioolwaterzuiveringsinstallaties		0,8 (V)
Door een combinatie van energiebesparende maatregelen en een lager verbruik ten opzichte van de raming vallen de energielasten van de zuiveringstechnische werken mee. In de raming was rekening gehouden met een hoger verbruik onder andere als gevolg van het tijdelijk uit bedrijf nemen van onze gistinginstallaties. Dit effect is in de praktijk beperkt gebleven. Verder zien we een positieve trend in ons verbruik als gevolg van de energiebesparende maatregelen als bellenbeluchting en procesoptimalisatie.		
Daarnaast is de kostprijs voor elektriciteit lager dan begroot. Voor 2016 en verder is de energie tegen een lagere prijs ingekocht en als ruimtebieder in het MP 2016-2020 verwerkt.		

<p>Slib</p> <p>De kosten voor de slibverwerking zijn lager dan begroot. Dit komt mede door een hoger droge stof gehalte en aanvoer van minder slib. In de begroting was op basis van de theoretische rekenmodellen rekening gehouden met de aanvoer van meer slib als gevolg van de nieuwe zuivelindustrie. In de praktijk zien we dat de zuivering in Heerenveen het extra afvalwater goed verwerkt, zonder toename van slibhoeveelheden. Deze factoren leiden gezamenlijk tot de verwachte onderschrijding.</p> <p>De leveringen van de zuivelfabrieken is niet stabiel genoeg om een structurele prognose af te kunnen geven.</p>	0,5 (V)
<p>Waterketen</p> <p>De versterking van de operationele samenwerking, zoals het opstarten van gezamenlijke monitoring in de Friese waterketen, heeft minder gekost omdat de focus van de samenwerking in Fryslân vooralsnog intergemeentelijk is. Ook zijn er in 2015 geen externe ontwikkelingen geweest die aanleiding gaven om samen met gemeenten optimalisatiestudies voor de afvalwaterketen op te starten.</p> <p>Door het besluit van het dagelijks bestuur om eerst de eindverwerking van slib aan te besteden en op basis daarvan te besluiten over de voorverwerking, is de afronding van de businesscase doorgeschoven naar 2016.</p>	0,3 (V)
<p>Afvalwater van derden</p> <p>Derden hebben meer afvalwater ter verwerking op de rwzi's aangeboden dan verwacht. Daarvoor zijn hogere bijdragen ontvangen.</p>	0,2 (V)
<p>Innovatie</p> <p>De uitvoering van een aantal projecten laat op zich wachten door diverse externe oorzaken. Hierbij valt te noemen: vertraagde besluitvorming door partners in innovatieprojecten, de wens om kennis uit evaluatie van voorgaande fasen optimaal in te kunnen zetten in vervolgfases en meerjarige grotere projecten.</p>	0,2 (V)

<p>Sanering waterbodems</p> <p>In 2015 is de sanering Nieuwe Vaart uitgevoerd. De kosten van de sanering Nieuwe Vaart zijn lager uitgevallen dan begroot, omdat het project zorgvuldig is voorbereid en marktomstandigheden gunstig waren.</p> <p>In verband met de bezuinigingsdoelstelling is voor waterbodemsaneringen niet meer jaarlijks maar tweejaarlijks budget gereserveerd in de exploitatie. Dit komt erop neer dat in 2016 geen geld is gereserveerd voor de uitvoering van een waterbodemsanering. Voorgesteld wordt de onderuitputting in 2015 te reserveren voor de sanering van de Dokkumer Ie in 2016.</p>	0,2 (V)
<p>Chemicaliën</p> <p>In de begroting 2015 is rekening gehouden met een extra influent-aanvoer omdat de nieuwe zuivelbedrijven met ingang van 2015 volop in productie zijn. Het extra verbruik van chemicaliën bleek in 2015 voor de processturing niet nodig te zijn.</p>	0,1 (V)
Subtotaal	0,2 (V) 2,1 (V)

1.2.7 ORGANISATIE

Het nieuw gekozen bestuur heeft een coalitieakkoord 'Water verbindt!' vastgesteld. In 2015 heeft Wetterskip Fryslân gewerkt aan belangrijke speerpunten uit dit coalitieakkoord zoals het uitvoeren van de kerntaken, maar ook aan duurzaamheid, innovatie en kennis delen. Wetterskip Fryslân heeft een veranderingsprogramma ingezet om de organisatie voor te bereiden op de uitdagingen van de toekomst. In de ambitie om ons steeds verder te ontwikkelen als een klantgerichte en efficiënt werkende organisatie speelt proces- en projectgericht werken een belangrijke rol.

De belastingbetaler kijkt kritisch naar Wetterskip Fryslân en stelt steeds hogere eisen aan maatschappelijke verantwoording en dienstverlening. Daarnaast zal de vergrijzing binnen enkele jaren leiden tot een uitstroom van werknemers en doordat het aandeel jongeren in de bevolking daalt ontstaat er een kleiner personeelsaanbod. Het gegeven dat wij werken met belastinggeld geeft een urgentie om de kosten van de uitvoering van onze taken waar mogelijk terug te dringen om de belastingstijging voor de burger en bedrijven te beperken. Meer taken zullen in de toekomst met minder personeel nóg beter uitgevoerd moeten worden. Dat vertaalt zich in doelstellingen om de flexibiliteit en de slagvaardigheid van de organisatie verder te vergroten. En het vertaalt zich uiteraard naar doelstellingen op het gebied van onze medewerkers: doelstellingen die gaan over kennis, houding en gedrag. Hiermee wordt voortdurend aan de bestuurlijke ambitie om efficiënter te werken invulling gegeven.

BELEIDSUITVOERING

Programma Wetterskip op Koers

PROCES- EN PROJECTGERICHT WERKEN

Met proces- en projectgericht werken wil Wetterskip Fryslân op een kosteneffectieve en voorspelbare manier naar een gedefinieerd resultaat toewerken. Samenwerking tussen betrokken organisatieonderdelen in het kader van het behalen van het resultaat staat daarbij voorop. Alle betrokken medewerkers kennen de doelstellingen en hun bijdrage daaraan. Het voortdurend verbeteren in termen van zowel efficiency als kwaliteit is ingebed in de wijze van werken. Gerichte investeringen in de informatievoorziening ondersteunen de verbeteringen van die efficiency en kwaliteit

maar ook van het werkplezier. De invoering van het organiseren van het werk in processen en projecten in het programma Wetterskip op Koers is op stoom en de resultaten worden steeds meer zichtbaar in de organisatie.

WETTERSKIP IN BALANS VOORUIT (WIB)

In de vorige bestuursperiode is een lastenverlaging doorgevoerd door middel van het opnemen van een aantal stelposten waarmee een aanzienlijke financiële taakstelling naar toekomstige jaren is opgevoerd. Het project Wetterskip in Balans Vooruit is uitgevoerd om te voldoen aan de financiële taakstelling. Hierbij is over de volle breedte gekeken naar besparingsmogelijkheden waarbij de kwalitatieve doelstellingen van het waterschap overeind blijven. Het project heeft geleid tot een concrete opgave van bezuinigingsmaatregelen. Daarnaast is gekeken naar verbeteringen en doorontwikkeling in de bedrijfsvoering die nodig zijn om dit te kunnen realiseren. De bezuinigingen hebben ook betrekking op te realiseren besparingen op de organisatie, in het bijzonder op die van de personele lasten. De veranderingen in de organisatiestructuur, die een verbetering in de efficiency inhouden, hebben geresulteerd in een reorganisatie die per 1 januari 2015 is doorgevoerd. De programmaonderdelen dienstverlening en monitoring zijn afgerond met het beoogde resultaat. De programmaonderdelen Watersysteembeheer en Waterzuivering liggen op koers. Deze programma's hebben een doorlooptijd van meerdere jaren.

Parallel aan de aanpassingen in de structuur van de organisatie is ook een stap gezet in de ontwikkeling van ons personeelsbeleid. Vergroten van de flexibiliteit van de organisatie staat hierin voorop. Begin 2015 zijn alle medewerkers geplaatst in een functie met een generieke omschrijving. Zo kan beter ingespeeld worden op de veranderende behoefte aan inzet binnen de organisatie en worden betere doorgroei mogelijkheden gecreëerd. In combinatie met andere HR-instrumenten wordt gewerkt om de bewegelijkheid en slagvaardigheid binnen de organisatie te vergroten.

INNOVATIE EN DUURZAAMHEID

In het coalitieakkoord 'Water verbindt!' zijn innovatie en duurzaamheid speerpunten van het in 2015 nieuw gekozen bestuur. De meeste innovaties worden gerealiseerd in een samenwerking tussen opleidingen, bedrijfsleven en overheid. De afgelopen jaren heeft Wetterskip Fryslân een verscheidenheid aan innovatieprojecten uitgevoerd of gestart die direct implementeerbaar zijn in de organisatie. Enkele voorbeelden uit de

afgelopen jaren zijn: toepassing van kolengruis voor ontwatering van zuiveringslib én verlaging van de CO2 footprint in de slibketen, onderzoek naar veenmos- en lisdoddeteelt als alternatieve teelt (Better Wetter), en het terugwinnen van cellulose bij zuiveringsinstallaties als grondstof in asfalt.

Wetterskip Fryslân wil bijdragen aan een zuiniger, efficiëntere omgang met de leefomgeving, voor huidige en toekomstige generaties. Duurzaamheid vormt een integraal onderdeel van de bedrijfsprocessen en afwegingskaders. Stimuleren van innovatie, het inbedden van duurzaamheid als afwegingscriterium in de werkprocessen, het monitoren van de resultaten en het implementeren van een eenduidige methodiek, vormen belangrijke aspecten in de uitvoeringsstrategie. In 2015 is het toepassen van Duurzaam GWW (grond- weg- en waterbouw) in een zestal pilotprojecten geïntroduceerd. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur de Klimaatverklaring, gerelateerd aan de doelstellingen zoals deze in Parijs hebben vorm gekregen, ondertekend.

CALAMITEITENBELEID EN CRISISCOMMUNICATIE

In de lijn van de landelijke visie op de doorontwikkeling van crisisbeheersing binnen de waterschappen, zijn er in 2015 binnen Wetterskip Fryslân stappen gezet om te komen tot een krachtiger, slagvaardiger en meer vakbekwame crisisorganisatie. Wetterskip Fryslân maakt volwaardig deel uit van het regionale kernteam Water en Evacuatie. Landelijke richtlijnen worden in dit kernteam regionaal 'vertaald'. Uiteindelijk zal dit kernteam multidisciplinaire planvorming in het kader van grootschalige evacuatie ontwikkelen. Resultaten uit dit kernteam zijn eind 2015 in de bestuurscommissie Veiligheid van de Veiligheidsregio gepresenteerd. Er is in 2015 een vakbekwaamheidsprogramma uitgevoerd voor de crisisorganisatie, inclusief de Waddeneilanden. Het vakbekwaamheidsprogramma is afgerond met de meerdaagse multidisciplinaire hoogwateroefening Alert2015.

HUISVESTING

In 2015 is gestart met de herinrichting van het waterschapskantoor. Door de herinrichting van het hoofdkantoor krijgt Wetterskip Fryslân een werkomgeving die samenwerking en ontmoeting faciliteert. Door daarbij het principe van flexibele werkplekken toe te passen kunnen alle medewerkers in één gebouw gehuisvest worden. De herinrichting van het hoofdkantoor verloopt volgens planning. Het

vernieuwde gebouw wordt in het voorjaar van 2016 opgeleverd en nog voor de zomer in gebruik genomen. De doelstelling van een energieneutraal kantoor wordt volledig gerealiseerd. Voor het laboratorium wordt het energieverbruik met circa 70% teruggedrongen. In 2015 is het realiseren van een gezamenlijke werkplaats naast het hoofdkantoor voorbereid. De nieuwe werkplaats wordt een duurzaam en energiezuinig gebouw dat in 2017 wordt opgeleverd. Het herhuisvestingsproject draagt daarnaast bij aan de besparingsdoelstelling van Wetterskip Fryslân.

SAMENWERKING

In 2015 heeft Wetterskip Fryslân veel geïnvesteerd in het tot stand brengen van samenwerking.

Voor het thema Wateractieve Stad (WAS) is aangesloten bij het thema 'ruimtelijke adaptatie' van het Fries Bestuursakkoord Waterketen. Ook hebben wij zelf initiatieven genomen om samen met partijen te bouwen aan een klimaatbestendige en Wateractieve stad, zoals bijvoorbeeld het Potmarge gebied in Leeuwarden.

Wetterskip Fryslân zoekt met de provincie, Rijkswaterstaat, waterschappen, gemeenten en andere partijen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2014-2019 naar samenwerkings-mogelijkheden om aan de veiligheidsnorm te kunnen voldoen, nu en in de toekomst. In dijkkring 6-verband wordt samen met de waterschappen Noorderzijvest, Hunze en Aa's gewerkt aan de Project Overstijgende Verkenning Waddenzeedijken 2014-2016 (POV). Het doel van de POV is om, vooruitlopend op de daadwerkelijke start van de dijkversterkingsprojecten, één projectoverstijgende verkenning uit te voeren voor de Waddenzeedijken. De resultaten van de POV Waddenzeedijken vormen het startpunt voor de afzonderlijke projecten.

Begin 2015 is een oriënterend onderzoek afgerond naar de mogelijkheden van samenwerking tussen Hefpunt met de gemeente Groningen. Op basis van de positieve business case is er voor gekozen het onderzoek een verdiepingsslag te geven door op verschillende onderwerpen (governance, financiën, processen, HRM en dergelijke) uit te werken. De uitwerking geeft een gedetailleerd beeld van hoe het nieuwe samenwerkingsverband er uit zou kunnen zien. De daarvoor benodigde werkgroepen zijn in 2015 gestart. Begin 2016 wordt de eindrapportage opgeleverd,

hetgeen de aanzet zal zijn voor een go-no go-beslissing door de gemeente en de betrokken waterschappen.

Wetterskip Fryslân doet samen met de provincie en Vitens een onderzoek of er samengewerkt kan worden op het gebied van de meetnetten van grondwaterbeheer. Momenteel worden mogelijkheden tot samenwerking in het zuidoosten van de provincie nagegaan omdat daar door alle betrokken partijen veel wordt gemeten.

Met het laboratorium Waterproef in Edam is eind 2015 een start gemaakt met een samenwerking gebaseerd op synergie, specialisatie, product- en procesinnovatie en marktvergroting.

BUITENLANDBELEID

Het beleid van Wetterskip Fryslân voor internationale samenwerking is vastgelegd in de nota Buitenland beleid 2014-2018. Ook in 2015 heeft Wetterskip Fryslân op internationaal gebied deel aan twee projecten in Mozambique deelgenomen. In het sanitatieproject Mozambique werkt het waterschap samen met de provincie Fryslân, een groot aantal Friese gemeenten en Vitens.

Het waterschap ondersteunt in het project ARA-Sul Mozambique, het meest zuidelijke waterschap in Mozambique op het gebied van dijkbeheer, zoetwaterbeheer en strategische planvorming. In 2015 is een eerste missie op het gebied van waterkwaliteitsbeheer uitgevoerd en is een inbreng geleverd in het waterbeheerplan van ARA-Sul. Daarnaast heeft Wetterskip Fryslân op verzoek van de Unie van Waterschappen in 2015 verkenning ('Impuls Mozambique') naar een te versterken samenwerking van de Nederlandse en Mozambikaanse Waterschappen uitgevoerd.

EDUCATIEBELEID

Het educatiebeleid van Wetterskip Fryslân heeft tot doel om jeugd te enthousiasmeren voor waterschapswerk en te inspireren voor hun latere studie- en beroepskeuze. Zo ontstaat mogelijk in de toekomst een toename van bekwaam personeel. In 2015 zijn aparte activiteiten georganiseerd voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en het beroeps- en universitair onderwijs. Wetterskip Fryslân participeert actief in de activiteiten van het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (MBO) en het Centre of Expertise Watertechnology (HBO) en

verstrekt studiebeurzen aan studenten. Het Ir. D.F. Woudagemaal, met het educatieve bezoekerscentrum, heeft een belangrijke functie in de kennismaking van de jeugd met het waterschapswerk.

NIEUWE WEBSITE

In 2015 is blijvend geïnvesteerd in de nieuwe corporate website van Wetterskip Fryslân door via onderzoek en statistiek de wensen van de gebruikers van de website te monitoren en de dienstverlening hierop aan te passen. Dit wierp zijn vruchten af. In juni 2015 kwam Wetterskip Fryslân uit onderzoek van ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Economische Zaken naar voren als het digitaal meest volwassen waterschap.

WATERSCHAPSVERKIEZINGEN

Op 18 maart 2015 vonden de verkiezingen plaats voor het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. De verkiezingen vonden voor het eerst gelijktijdig plaats met de verkiezingen voor Provinciale Staten. De opkomst was bijna twee keer zo hoog als in 2008, en Wetterskip Fryslân had met 51,1% de hoogste opkomst van alle waterschappen. Met de multimediale campagne 'En wat doen we morgen met water?' werd het belang van de taken van het waterschap onder de aandacht gebracht en benadrukt dat inwoners invloed kunnen uitoefenen op het waterbeheer van morgen door te stemmen.

INFORMATIETECHNOLOGIE

Op het gebied van ICT-voorzieningen heeft het waterschap in 2015 verdere maatregelen getroffen die de beschikbaarheid en de bedrijfscontinuïteit van de ondersteunende ICT-middelen bevorderen. Het verplaatsen van het computercentrum naar twee locaties in Leeuwarden verbetert de continuïteit van de ondersteunende ICT-middelen doordat hier sprake is van een speciale geconditioneerde omgeving. Voor de telemetrie wordt de inrichting zodanig gekozen dat de continuïteit ook geborgd is in een situatie waarin er een grootschalige calamiteit plaatsvindt in het computer centrum.

1.2.8 FINANCIËN ORGANISATIE

De netto lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn € 0,4 miljoen lager. Deze lagere lasten komen ten gunste van het resultaat.

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015	VOORSTEL BESTEMMINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUNSTE VAN RESULTAAT
Organisatie	23,6	23,2	0,0	0,4

Hieronder worden de grootste verschillen toegelicht ten opzichte van gewijzigde begroting. Daarbij is aangegeven welk deel van het verschil leidt tot een voorstel voor het vormen van een bestemmingsreserve en welk deel invloed heeft op het resultaat na bestemming. De afwijkingen zijn incidenteel.

(bedragen x € 1 miljoen)

GROOTSTE AFWIJkingen (N) = NADELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING (V) IS VOORDELIG TEN OPZICHTE VAN GEWIJZIGDE BEGROTING	VOORSTEL BESTEM- MINGS- RESERVE	TEN GUN- STE VAN HET RE- SULTAAT
Verkoop grond Ultimo december heeft de overdracht plaatsgevonden van enkele percelen (omgeving Paesens) aan It Fryske Gea. Dit was een incidentele bate die niet was begroot.		0,7 (V)
Terugvorderbare BTW Eind 2014 is een teruggaveverzoek ingediend bij de belastingdienst met betrekking tot teruggave van teveel betaalde btw op gemengde kosten (pro rata-regeling) en de verwerking afvalwater/vet/slurry voor derden. De inspecteur heeft het verzoek in behandeling genomen en onlangs gehonoreerd. De teruggave bedraagt € 270.000.		0,3 (V)

Verkiezingen De uitgaven voor de verkiezingen in 2015 zijn € 0,1 miljoen lager dan begroot. De uitgaven voor de campagne en de introductie van het bestuur vielen mee ten opzichte van de oorspronkelijke globale ramingen. De post onvoorzien is niet aangesproken.		0,1 (V)
Dotatie voorziening personeel en bestuur Op basis van de door de Nederlandse Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur heeft Loyalis (eind 2015) de rekenrente naar beneden bijgesteld. Ook de levensverwachting is gewijzigd op basis van de meest recente prognose van het centraal bureau van de statistiek verschenen in december 2015. Door de lagere rekenrente en hogere levensverwachting is een extra dotatie aan de voorziening noodzakelijk om de pensioenvoorziening voor (oud, nog niet gepensioneerde en huidige) DB leden op hoogte te brengen.		0,5 (N)
Renteresultaat Bouwrente 0,3 (N) Als gevolg van vervroegde betalingen van voorschotten nHWBP en HWBP-2 projecten zijn per saldo de netto investeringsuitgaven (investeringsuitgaven minus subsidies) lager ten opzichte van de prognose. (zie ook de investeringsparagraaf). Hierdoor is de geactiveerde bouwrente lager dan geprognostiseerd in de finrap 2015-II.		0,3 (N)
Rente 0,2 (V). Het voordelig rente resultaat is verder toegenomen in verband met het blijvend lage korte rente percentage in 2015.		0,2 (V)
Overig Diverse overige kleine afwijkingen zorgen binnen dit programma voor een afwijking van € 0,1 miljoen (N).		0,1 (N)
Subtotaal		0,4 (V)

1.3 RESULTAAT 2015 PER TAAK

(bedragen x € 1 miljoen)

TAAK WATERSYSTEEMBEHEER	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015
Netto lasten	-82,9	-79,3
Netto belastingopbrengsten	79,4	79,9
Resultaat vóór onttrekking bestemmingsreserves	-3,5	0,6
Onttrekking bestemmingsreserves	4,1	3,9
Te bestemmen resultaat	0,5	4,5
Voorstellen dotatie bestemmingsreserves	0,0	1,1
Ten gunste/ ten laste van de reserve tariefegalisatie	0,5	3,4

Het 'te bestemmen resultaat' bedraagt € 4,5 miljoen. Hiervan wordt voorgesteld € 1,1 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves (zie paragraaf 3.6). Het restant € 3,4 miljoen komt ten gunste van de reserve tariefegalisatie taak watersysteembeheer.

(bedragen x € 1 miljoen)

TAAK ZUIVERINGSBEHEER	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAARREKENING 2015
Netto lasten	-50,1	-48,6
Netto belastingopbrengsten	48,6	48,2
Resultaat vóór onttrekking bestemmingsreserves	-1,4	-0,4
Onttrekking bestemmingsreserves	0,4	0,5
Te bestemmen resultaat	-1,0	0,1
Voorstellen dotatie bestemmingsreserves	0,0	0,0
Ten gunste/ ten laste van de reserve tariefegalisatie	-1,0	0,1

Het resultaat van € 0,1 miljoen komt ten gunste van de reserve tariefegalisatie taak zuiveringsbeheer.

1.4 ONTWIKKELING RESERVES

In onderstaande tabel wordt het verloop van de reserves weergegeven.

VERLOOP EIGEN VERMOGEN 2015

(bedragen x € 1 miljoen)

Stand per 1 januari 2015	36,5
Onttrekking bestemmingsreserves	-4,3
Te bestemmen resultaat	4,5
Stand per 31 december 2015	36,7

Het eigen vermogen per 31 december 2015 bedraagt € 36,7 miljoen.

EIGEN VERMOGEN 31 DECEMBER 2015 NAAR TAAK

(bedragen x € 1 miljoen)

	WATER- SYSTEEM- BEHEER	ZUIVERINGS- BEHEER	TOTAAL
Algemene reserve	3,0	2,0	5,0
Reserve tariefegalisatie	12,6	2,6	15,2
Resultaat ten gunste van de reserve tariefegalisatie	3,4	0,1	3,5
Voorstellen dotatie bestemmingsreserves	1,1	0,0	1,1
Overige bestemmingsreserves	11,5	0,4	11,9
Totaal eigen vermogen 31-12-2015	31,6	5,1	36,7

Het eigen vermogen per 31 december 2015 van de taak watersysteembeheer bedraagt € 31,6 miljoen en van de taak zuiveringsbeheer € 5,1 miljoen.

In paragraaf 2.3 wordt het verloop van de onderlinge reserves toegelicht.

1.5 NETTO LASTEN

De netto lasten bedragen in 2015 € 127,9 miljoen. In onderstaande tabel zijn de netto lasten per programma weergegeven.

NETTO LASTEN PER PROGRAMMA

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	BEGROTING 2015 A)	BEGROTINGS- WIJZIGINGEN FINRAP I B)	BEGRO- TINGS- WIJZIGINGEN FINRAP II C)	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 (A+B+C) D)	JAAR- REKENING 2015 E)	VERSCHIL (D-E)	
						VOORSTEL DOTATIE BESTEM- MINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUNSTE VAN AL- GEMENE RESERVE
Waterveiligheid	19,8	-0,1	0,2	19,9	19,2	0,0	0,7
Voldoende water	46,4	0,2	-0,4	46,2	44,5	0,6	1,1
Schoon water	43,8	-0,2	-0,2	43,4	41,0	0,2	2,1
Organisatie	23,4	0,1	0,1	23,6	23,2	0,0	0,4
Totaal	133,3	0,0	-0,3	133,0	127,9	0,8	4,3

De werkelijke netto lasten bedragen over 2015 € 127,9 miljoen en is € 5,1 miljoen lager dan begroot. Voorgesteld wordt hiervan € 0,8 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves om toekomstige werkzaamheden te financieren. Het resterend verschil van € 4,3 miljoen zal worden toegevoegd aan de egalisatie reserves. In paragraaf 1.2 is het verschil tussen de werkelijke netto lasten en de netto lasten conform de gewijzigde begroting per programma toegelicht.

De netto lasten zoals opgenomen in de oorspronkelijke begroting 2015 zijn door het algemeen bestuur gewijzigd. De door het algemeen bestuur goedgekeurde begrotingswijzigingen zijn:

- Finrap I (algemeen bestuur d.d. 30 juni 2015):
De exploitatiebudgetten zijn gewijzigd naar aanleiding van de aanpassingen in de organisatiestructuur, conform 'Wetterskip Fryslân in balans vooruit'.

- Finrap II (algemeen bestuur d.d. 17 november 2015):
 - als gevolg van de vastgestelde cao 2015/2016 is het budget voor personeelslasten naar beneden bijgesteld (€ 0,71 miljoen)
 - het budget voor de stabiliteitstoets is verhoogd. Deze kosten worden gedekt door een onttrekking uit de bij de jaarrapportage 2014 gevormde bestemmingsreserve (€ 0,14 miljoen)
 - het budget voor de muizenoverlast is verhoogd met € 0,21 miljoen
 - het budget voor gebiedsgerichte plannen en peilbesluiten is verlaagd met € 0,16 miljoen
 - het budget voor de samenwerking Friese waterketen is verlaagd met € 0,05 miljoen
 - het budget voor de rentelasten is verlaagd met € 0,9 miljoen
 - het budget voor de voorziening personeel is verhoogd met € 1,17 miljoen

NETTO LASTEN PER TAAK

(bedragen x € 1 miljoen)

TAAK	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 A)	JAARREKENING 2015 B)	VERSCHIL (A-B)	
			VOORSTEL DOTATIE BESTEM- MINGS- RESERVE	VERSCHIL TEN GUN- STE VAN ALGEMENE RESERVE
Watersysteembeheer	82,9	79,3	0,8	2,9
Zuiveringsbeheer	50,1	48,6	0,0	1,4
Totaal	133,0	127,9	0,8	4,3

2 Financiën

In dit hoofdstuk zijn de verplichte paragrafen conform het Waterschapsbesluit artikel 4.30 opgenomen. Ook licht het waterschap de investeringen en personeelslasten nader toe. Tot slot is een verantwoording opgenomen met betrekking tot de risicoparagraaf en integriteitsparagraaf zoals verwoord in de begroting 2015.

2.1 ONTWIKKELINGEN IN HET VERSLAGJAAR

De ontwikkelingen in het verslagjaar zijn in hoofdstuk 1 beschreven. Daarnaast zijn de ontwikkelingen in de Beheerrapportage 2015 aan de hand van de programma's en de bijbehorende beleidsmaatregelen verder in detail beschreven. Voor de belangrijkste ontwikkelingen in het verslagjaar 2015 wordt dan ook verwezen naar hoofdstuk 1 en de Beheerrapportage 2015.

2.2 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

In het verslagjaar 2015 zijn er een aantal financiële mee- en tegenvallers geweest. In deze paragraaf worden deze toegelicht.

In het jaar 2015 is een bedrag van € 313.000 verantwoord aan incidentele lasten. De grootste incidentele lasten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

INCIDENTELE LASTEN

(bedragen x € 1.000)

NR.	OMSCHRIJVING	BEDRAG
a	Correctie uren projecten	220
b	Asbestproblematiek Woudagemaal	44
c	Afboeking kosten keurhandhaving	27
d	Diversen	22
		313

- a) Wetterskip Fryslân werkt samen met de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest aan onderzoeken voor innovatieve oplossingen om de noodzakelijke verbeteringen aan de waddenzeedijken sneller en goedkoper uit te kunnen voeren. Hiervoor zijn in 2015 uren gemaakt die worden gesubsidieerd met het wettelijk voorgeschreven subsidiabel tarief. Dit tarief is lager dan het interne tarief van Wetterskip Fryslân. Het verschil is verantwoord als incidentele lasten.
- b) Zoals opgenomen in de begroting 2016 (paragraaf 2.10 verbonden partijen) draagt Wetterskip Fryslân in 2015 bij in de exploitatie van het bezoekerscentrum bij het

ir. D.F. Woudagemaal. In 2015 heeft er een asbestsanering plaatsgevonden in het Woudagemaal waardoor er sprake is van inkomstendering. Wetterskip Fryslân heeft daarom een bijdrage verstrekt aan de Stichting Woudagemaal.

- c) In 2015 is een factuur uit 2014 die verzonden was in verband met de handhaving van de keur verlaagd.
- d) Diverse kleine bedragen hebben gezorgd voor een incidentele last van € 22.000

INCIDENTELE BATEN

In het jaar 2015 is een bedrag van € 1.491.000 verantwoord aan incidentele baten. De grootste incidentele baten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

NR.	OMSCHRIJVING	BEDRAG
a	Verkoop grond	715
b	Afboeking projecten	232
c	Verkoop loods Hommerts	218
d	Btw-teruggaaf 2009-2013	270
e	Afrekening 2014 Waterschapshuis	49
f	Diversen	7
		1.491

- a) Ultimo december heeft de overdracht plaatsgevonden van enkele percelen grond in de omgeving van Paesens aan It Fryske Gea. Dit is een incidentele bate die niet was begroot.
- b) Voor de activering van investeringen maakten we in de afgelopen jaren inschattingen van nog te besteden interne uren en nog te betalen kosten voor afronding en nazorg. Op grond van de huidige inzichten wordt duidelijk dat deze kosten niet gemaakt zullen worden.
- c) De werkplaats in Hommers stond al enkele jaren te koop. In het vierde kwartaal heeft zich een koper gemeld en is de verkoop rond gekomen. Dit leidt tot een incidentele bate.
- d) In 2015 is een teruggaveverzoek in verband met teveel betaalde btw op gemengde kosten (pro rata-regeling) en verwerking afvalwater/vet/slurry voor derden over de periode 2009-2013 gehonoreerd (zie ook paragraaf 1.2.8).

- e) Bij de vaststelling van de jaarrekening van het Waterschapshuis is besloten om naast het positieve saldo over 2014 twee bestemmingsreserves te laten vrijvallen en terug te betalen aan de waterschappen. Dit levert een incidentele bate op van € 49.000.
- f) Diverse kleine posten zorgen voor een incidentele bate van € 7.000.

2.3 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

In de gewijzigde begroting 2015 is rekening gehouden met een onttrekking uit de bestemmingsreserves ter grootte van € 4,4 miljoen. In 2015 is er € 4,3 miljoen aan de reserves onttrokken. Daarnaast is in het algemeen bestuur van 29 september 2015 besloten de categorale reserves structureel op te heffen en vrij te laten vallen (€ 0,3 miljoen) dan wel ten laste te brengen van de algemene reserve watersysteembeheer. Hieronder zijn de verminderingen weergegeven.

(bedragen x €1.000)

EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 1-1-2015	MUTATIE 2015 VERMINDERING	BALANS PER 31-12-2015
Overige bestemmingsreserves			
Reserve extra dividend	6.900	2.300	4.600
Opwaarderen serviceniveau gegevensbeheer	551	274	277
Watergebiedsplannen / Gewenst peilbeheer	244	117	127
Beheer en onderhoud Schiermonnikoog	370	93	278
Renovatie sluzen Lauwersoog	2.670	170	2.500
Veiligheidstoetsing	570	140	430
Verkiezingen	1.439	1.133	307
Categorale reserve natuur	267	267	0
Sloopkosten persleiding Duinkersoord	150	120	30
Subtotaal overige bestemmingsreserves	16.576	4.612	11.965

Naast de diverse reserves zijn er zes voorzieningen. In totaal is in 2015 een bedrag van € 3,7 miljoen onttrokken aan de voorzieningen.

(bedragen x €1.000)

VOORZIENINGEN	EXTERNE VERMINDERINGEN
Pensioenvoorziening voormalig bestuur	300
Wachtgeld voormalig bestuur	65
Voorziening integratiekosten fusie 2004	140
Voormalig personeel	76
Jubileumgratificatie	83
Correctie natuur/ ongebouwd	3.073
	3.737

In paragraaf 3.3. zijn de onttrekkingen uit de overige bestemmingsreserves en de voorzieningen nader toegelicht.

2.4 WATERSCHAPSBELASTINGEN

HEFFING EN OMSLAGEN 2015

In 2015 legde Wetterskip Fryslân aanslagen op op basis van onderstaande tarieven.

HEFFINGSPLICHTIGEN	EENHEID	TARIEF 2015
Watersysteemheffing		
Ingezetenen	Woonruimte	80,01
Gebouwd		
• Binnendijs	% WOZ-waarde	0,06320%
• Buitendijs	% WOZ-waarde	0,01580%
Ongebouwd		
• Buitendijs onbemalen	Hectare	10,71
• Buitendijs onbemalen wegen	Hectare	53,54
• Buitendijs bemalen	Hectare	32,12
• Buitendijs bemalen wegen	Hectare	74,96
• Binnendijs onbemalen	Hectare	42,83
• Binnendijs onbemalen wegen	Hectare	85,66
• Binnendijs bemalen	Hectare	64,25
• Binnendijs bemalen wegen	Hectare	107,08
Natuur	Hectare	4,40
Verontreinigingsheffing		
Woningen en bedrijven die rechtstreeks op het oppervlaktewater lozen	Vervuilingseenheid	56,02
Zuiveringsheffing		
Woningen en bedrijven (forfaitair, tabel en meetplichtige)	Vervuilingseenheid	56,02

WATERSYSTEEMBEHEER

De omslag watersysteembeheer bestaat uit vijf categorieën:

- ingezetenenomslag
- omslag eigenaren gebouwd
- omslag eigenaren ongebouwd
- natuur
- verontreinigingsheffing (directe lozers op oppervlaktewater)

ZUIVERINGSHEFFING

De zuiveringsheffing legt het waterschap op aan gebruikers van woningen of bedrijfspanden die hun afvalwater indirect lozen op het oppervlaktewater. Deze heffing wordt opgelegd aan alle gezinnen en bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden (ve).

NETTO BELASTINGOPBRENGSTEN NAAR TAAK

(bedragen x € 1 miljoen)

TAAK	PRIMAIRE BEGROTING 2015 A	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 B	JAARREKENING 2015 C	VERSCHIL (C-B)
Watersysteembeheer	79,4	79,4	79,8	0,4
Zuiveringsbeheer	48,6	48,6	48,3	-0,3
Totaal	128,0	128,0	128,1	0,1

WATERSYSTEEMBEHEER

BELASTINGOPBRENGSTEN NAAR CATEGORIE

(bedragen x € 1 miljoen)

CATEGORIE	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 A	JAARREKENING 2015 B	VERSCHIL (B-A)
Ingezetenen	22,0	22,1	0,1
Gebouwd	38,1	38,8	0,7
Ongebouwd	17,3	16,6	-0,7
Natuur	1,2	1,3	0,1
Verontreinigingsheffing	1,7	2,0	0,3
Onttrekking aan voorziening		0,1	0,1
Kwijtschelding	-0,7	-0,8	-0,1
Oninbaar	-0,2	-0,2	0,0
Totaal	79,4	79,9	0,5

De netto belastingopbrengsten taak watersysteembeheer wijken 0,4% af van de begroting. Afwijkingen groter dan € 0,1 miljoen zijn hieronder toegelicht.

GEBOUWD (€ 0,7 MILJOEN HOGER):

Voor de begroting 2015 maken we gebruik van de eerste cijfers van de waarderingkamer waarbij een WOZ-waarde daling van 4,2% is voorzien. De uiteindelijke WOZ-waarde is 1,8% hoger dan de raming van de waarderingkamer.

ONGEBOUWD (€ 0,7 MILJOEN LAGER):

Sinds de wijziging van de Waterschapswet in 2009 is natuur een aparte omslagcategorie binnen de taak watersysteembeheer. Omdat er verschillende tarieven gehanteerd worden heeft de afbakening van de categorieën natuur en ongebouwd tot voortdurende discussie geleid. Tegen verschillende opgelegde aanslagen ongebouwd zijn diverse bezwaarschriften ingediend omdat eigenaren van mening zijn dat hun eigendommen in de categorie natuur moeten worden ingedeeld in plaats van ongebouwd.

Als gevolg van de uitspraak van 7 november 2014 van de Hoge Raad ontstaat er meer duidelijkheid over de afbakening van de categorie natuur en ongebouwd. Deze uitspraak leidt tot een correctie van hectaren 'ongebouwd' die ingedeeld worden in de categorie 'natuur'. De opbrengsten van de categorie ongebouwd zijn hierdoor € 0,7 miljoen lager dan begroot.

VERONTREINIGINGSHEFFING (€ 0,3 MILJOEN HOGER):

In de afgelopen jaren zijn veel grote wegenbouwprojecten (o.a. de Haak om Leeuwarden, Centrale As, N381) uitgevoerd waarbij veel grondwater is opgepompt en geloosd. De werkelijke op te leggen kosten zijn bij beëindiging van de projecten definitief berekend. De afgelopen periode is een hogere heffing aan de lopende en afgeronde projecten opgelegd dan begroot.

ZUIVERINGSHEFFING

BELASTINGOPBRENGSTEN NAAR CATEGORIE

(bedragen x € 1 miljoen)

CATEGORIE	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 (A)	JAAR- REKENING 2015 (B)	VERSCHIL (B-A)
Bedrijven en woningen	51,2	51,1	-0,1
Kwijtschelding en oninbaar	-2,6	-2,8	-0,2
Totaal	48,6	48,3	-0,3

De netto belastingopbrengsten taak waterzuivering zijn 0,3 miljoen lager dan begroot. De opbrengst zuiveringsheffing van de bedrijven is vrijwel conform de begroting 2015. De belastingopbrengst woningen is lager dan begroot. Dit komt omdat over voorgaande jaren er meer éénpersoons huishoudens en minder meerpersoons huishoudens waren dan begroot. Hierdoor is minder belasting opgelegd.

KWIJTSCHELDING EN ONINBAAR:

Naast de stijging als gevolg van de tariefstijgingen zorgt de macro-economische situatie van de afgelopen jaren er voor dat de kwijtschelding steeds verder oploopt.

2.5 INVESTERINGSPARAGRAAF

Een belangrijk deel van het werk van Wetterskip Fryslân wordt gerealiseerd in de vorm van investeringswerken. Deze hebben vooral betrekking op de watersysteem- en waterketeninfrastructuur. Daarnaast zijn er investeringen in bedrijfsmiddelen. Een aantal investeringen is ondergebracht in langlopende programma's.

Na afronding van een investering vindt op twee momenten per jaar (1 januari en 1 juli) activering plaats. De kosten komen vanaf dat moment als afschrijvingslasten in de exploitatie terug.

2.5.1 KREDIETPORTEFEUILLE

De kredietportefeuille bestaat uit door het algemeen bestuur vrijgegeven kredieten. In onderstaand overzicht is de ontwikkelingen in de kredietportefeuille in 2015 opgenomen. In bijlage 1 is een specificatie opgenomen van de kredietportefeuille.

NETTO KREDIETPORTEFEUILLE 2014

(bedragen x € 1 miljoen)

	BEGRO- TING 2015	JAAR- REKENING 2015	WATER VEILIG- HEID	VOLDOEN- DE WATER	SCHOON WATER	ORGANI- SATIE
Omvang per 01/01/15	150,1	137,0	37,5	47,4	35,6	16,5
Verstrekkingen in 2015, (inclusief bij- en aframingen)	50,6	48,2	16,8	18,7	10,3	2,4
Afgeronde projecten*	-50,1	-44,3	-21,0	-16,6	-4,3	-2,3
Omvang per 01/01/16	150,6	140,9	33,3	49,6	41,5	16,5

* betreffen projecten die per 1-7-2015 en 1-1-2016 zijn geactiveerd.

2.5.2 MUTATIE KREDIETPORTEFEUILLE

Begroot was dat de mutatie van de kredietportefeuille € 0,5 miljoen zou zijn (omvang per 1 januari 2016, € 150,6 -/- omvang per 1 januari 2015). De mutatie van de kredietportefeuille is € 3,9 miljoen (€ 140,9 -/- 137,0). Dit is € 3,4 miljoen hoger dan begroot. De financieel grootste oorzaken zijn:

(bedragen x € 1 miljoen)

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Van het project gemalen nieuwbouw 2012/2013 worden dit jaar vier gemalen opgeleverd en geactiveerd, wegens voorspoedige uitvoering, terwijl dit was voorzien in 2016. Het betreft de gemalen Wester-Hitzum, Mildam, Noordermeer en Súdhoek Bildt.	- € 3,8
Het project Lits-Leyen wordt, in verband met afhankelijkheid van derden voor de grondverwerving, afgerond in 2015 in plaats van 2014, zoals al gemeld in de jaarrapportage 2014.	- € 2,0
In het kader van de organisatieontwikkeling is met betrekking tot de invoering van het onderhoudsproces het beheerproces en het proces documentbeheer in 2015 veel voorbereiding gedaan. De met deze processen samenhangende investeringskredieten zijn niet eind 2015, maar worden begin 2016 aangevraagd.	- € 0,6
Met betrekking tot de huisvesting is in het najaar van 2014 extra aandacht besteed aan de kwaliteit van de bestekken en is een contra-expertise op het bestek uitgevoerd. Daarnaast is gekozen voor een uitgebreidere aanbestedingsprocedure omdat dit extra waarborgen biedt om te selecteren op de kwaliteit van de te contracteren partijen. Daarmee is beoogd de risico's bij de uitvoering van de verbouwing te beperken. Dit heeft de doorlooptijd van de voorbereiding van de aanbestedingsprocedure en de aanbestedingsproces zelf verlengd waardoor ook de planning van oplevering over de jaargrens van 2016 is verschoven. Het hoofdkantoor wordt in april 2016 opgeleverd. De medewerkers verhuizen medio 2016 terug naar het heringerichte kantoor.	€ 8,6
Daarnaast worden de met de herinrichting gepaard gaande investeringen in techniek op het moment van ingebruikname van het gebouw geactiveerd. Omdat de oplevering in 2016 plaatsvindt, vindt de afronding ook in 2016 plaats.	€ 0,2

Van het project persleiding omleiding centrale as Noord-md N381 zijn al in 2014 een aantal tracés afgerond wegens voorspoedige uitvoering, terwijl de afronding geraamd was in 2015. Dit is al gerapporteerd bij de jaarrekening 2014.	€ 0,4
Door een mislukte aanbesteding van tractoren moest deze opnieuw worden aanbesteed. Hierdoor wordt een groot deel van het werkmaterieel in 2016 geleverd in plaats van 2015.	€ 0,6
	€ 3,4

In onderstaande tabellen zijn de afgeronde projecten per programma weergegeven. De afwijkingen tussen het netto beschikbaar gestelde krediet en de werkelijke realisatie worden daar verklaard. De afgeronde projecten met een over- of onderschrijding van meer dan € 100.000 op het krediet worden aansluitend aan de tabel per programma toegelicht. In de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Wetterskip Fryslân is vastgelegd, dat een investeringskrediet voor een project met 5% tot een maximum van € 0,1 miljoen mag worden overschreden.

WATERVEILIGHEID

PROJECT	NETTO KREDIET	WERKELIJKE NETTO UITGAVEN	NETTO VERSCHIL		TOELICHTING AFWIJKING
			IN €	IN %	
HWBP - Verbet.Noorderpier Harlingen	80.000	76.682	-3.318	-4,1%	
HWBP - Landelijke bijdrage 2015	6.400.000	6.426.278	26.278	0,4%	
Slijt.Waddenz.it Skoar-Veerdam-Holwerd	191.000	199.096	8.096	4,2%	
Dekl.Zwarte Haan-Noorderl.+West Holw.P.	445.000	432.398	-12.602	-2,8%	
Slijt. Afsluitdijk-Harlingen	241.000	234.893	-6.107	-2,5%	
Inspectieweg IJsselmeerkering	130.000	123.125	-6.875	-5,3%	
Dijkbekl.IJsselmeerkering-herprofileren	255.000	262.551	7.551	3,0%	
IJsselmeerkering steenbestorting	350.000	339.653	-10.347	-3,0%	

Verweekte bermen Ferwerderadiel	550.000	553.004	3.004	0,5%	
Langsaflastering Wierum	45.000	45.342	342	0,8%	
<i>subtotaal primaire keringen</i>	<i>8.687.000</i>	<i>8.693.022</i>			
Gaastmeer e.o.	5.814.000	5.652.758	-161.242	-2,8%	A
Franeker-Tzum	2.930.000	2.873.783	-56.217	-1,9%	
Franekervaart (Franeker-Oosterlittens)	324.532	324.532	0	0,0%	
Lits-Leyen en PG De Putten	1.272.000	1.169.329	-102.671	-8,1%	B
De Drie Pollen	1.065.000	835.904	-229.096	-21,5%	C
Kade & inlaat nabij Hoogland	570.000	583.494	13.494	2,4%	
Grutte Potten/De Potten fase 3	200.000	202.134	2.134	1,1%	
Bijdrage Swette tracédeel 2	163.000	149.242	-13.758	-8,4%	
<i>subtotaal verzamelkrediet Oevers en Kaden</i>	<i>12.338.532</i>	<i>11.791.176</i>			
	21.025.532	20.484.198			

A GAASTMEER E.O. (ONDERSCHRIJDING € 161.242 -2,8%)

De uitvoering van dit project is voorspoedig verlopen. Daarnaast is bij afronding van het werk gebleken dat de risico's niet tot maatregelen hebben geleid en het daarvoor gereserveerde geld niet uitgegeven hoefde te worden.

B LITS-LEYEN EN PG DE PUTTEN (ONDERSCHRIJDING € 102.671 -8,1%)

Bij de eindafrekening van het project kon het meer- en minderwerk verrekend worden. Hierbij bleek dat er voornamelijk subsidiabele werkzaamheden waren uitgevoerd. Dit verklaart deze onderschrijding

C DE DRIE POLLEN € 229.096 (ONDERSCHRIJDING € 229.096 -21,5%)

De uitvoering van dit project is voorspoedig verlopen en derhalve heeft de oplevering in 2015 kunnen plaatsvinden in plaats van 2016. Dit resulteert in één seizoen minder uitkeren van gewasschade- en gebruikersvergoedingen, projectbegeleiding en toerekenen van bouwrente. Daarnaast is bij afronding van het werk gebleken dat de risico's niet tot maatregelen hebben geleid en het daarvoor gereserveerde geld niet uitgegeven hoefde te worden.

VOLDOENDE WATER

PROJECT	NETTO KREDIET	WERKELIJKE NETTO UITGAVEN	NETTO VERSCHIL		TOELICHTING AFWIJING
			IN €	IN %	
LI Koningssdiep 2008	270.000	215.433	-54.567	-20,2%	
Bûtenfjild 2e module gebiedsontwikkeling	183.523	183.523	0	0,0%	
Gebiedsontwikkeling N381	773.477	773.477	0	0,0%	
WGP Ameland	220.308	220.308	0	0,0%	
Vispassage Zwarte Haan	410.500	430.409	19.909	4,8%	
KRW VBA Boppeste Noorderhogeweg	562.453	562.453	0	0,0%	
Life Alde Feanen	1.200.000	1.158.003	-41.997	-3,5%	
Herinrichting Saiterpolder	360.000	362.205	2.205	0,6%	
Gemaal Dongerdielen	3.395.147	3.395.147	0	0,0%	
Renovatie Woudagemaal	745.875	749.065	3.190	0,4%	
Gemaal Dongeradielen	1.570.000	1.619.240	49.240	3,1%	
Gem. Roptazijl/Miedema	2.668.068	2.668.068	0	0,0%	
Nieuwbouw Gemaal Hjerbeam	317.523	317.523	0	0,0%	
RVK Kollumerland grond	0	-160.790	-160.790		A
Vispasseerbaar maken Friese sl-Tj.H. sl.	75.000	78.189	3.189	4,3%	
Gemalen Nieuwkruisland	2.470.000	2.487.900	17.900	0,7%	
Gemalen renovatie 2012/2013	1.369.703	1.452.230	82.527	6,0%	
	16.591.577	16.512.382			

A RVK KOLLUMERLAND GROND (ONDERSCHRIJDING € -160.790)

Dit jaar is er de definitieve eindafrekening plaatsgevonden van de gronden van ruilverkaveling Kollumerland. Bij de definitieve afrekening is op basis van inmeten gebleken dat Wetterskip Fryslân een restitutie heeft gekregen van € 160.790. Dit wordt in mindering gebracht op het reeds in 2009 geactiveerde project.

SCHOON WATER

PROJECT	NETTO KREDIET	WERKELIJKE NETTO UITGAVEN	NETTO VERSCHIL		TOELICHTING AFWIJING
			IN €	IN %	
Persl. Oml. Centrale as	1.505.154	1.558.820	53.666	3,6%	
Persl. Scharsterbrug-Joure	1.000.000	810.001	-189.999	-19,0%	A
RWZI Drachten	891.325	891.325	0	0,0%	
RWZI Lemmer vervangen besturing	700.000	698.463	-1.537	-0,2%	
Upgrade licentie iFix Scada	230.000	233.747	3.747	1,6%	
	4.326.479	4.192.355			

A PERSLEIDING SCHARSTERBRUG-JOURE. (ONDERSCHRIJDING € 189.999 -19,0%)

Als gevolg van een niet geplande bijdrage van de Rijkswaterstaat Noord Nederland ter grootte van € 90.000 voor het verleggen van de persleiding vanwege de aanpassingen aan de Rijksweg A6 – A7 Knooppunt Joure en door een besparing op de uitvoeringskosten door de aannemer wordt het project voor een bedrag ter grootte van € 100.000 lager dan de raming gerealiseerd.

ORGANISATIE

PROJECT	NETTO KREDIET	WERKELIJKE NETTO UITGAVEN	NETTO VERSCHIL		TOELICHTING AFWIJKING
			IN €	IN %	
Vervanging materieel en voertuigen	427.672	418.065	-9.607	-2,2%	
Verv.mat.en voert.	200.824	192.569	-8.255	-4,1%	
Digitalisering bestuursvoorstellen	50.000	50.348	348	0,7%	
Hard- en software ENG	150.000	148.716	-1.284	-0,9%	
Informatievoorzieningen Org Ontw.	564.274	564.871	597	0,1%	
Vv. Software 2013	45.000	45.000	0	0,0%	
Vervangingsinvesteringen Laboratorium	160.000	169.024	9.024	5,6%	
VV Hardware	176.000	175.274	-726	-0,4%	
Software ICT 2012 Verv. IRIS	170.307	169.711	-596	-0,4%	
Verv. Laboratorium apparatuur	0	-33.600	-33.600		
VV HW Storage & Backup	400.000	399.973	-27	0,0%	
	2.344.077	2.299.952			

2.5.3 INVESTERINGSUITGAVEN

UITGAVEN 2015

(bedragen x € 1 miljoen)

	BEGROTING 2015		JAARREKENING 2015		VERSCHIL	
	BRUTO (A)	NETTO (B)	BRUTO (C)	NETTO (D)	BRUTO (C-A)	NETTO (D-B)
- HWBP	23,6	16,5	20,2	-1,2	-3,4	-17,7
- Overig PK en O&K	13,5	12,5	14,8	9,8	1,3	-2,7
Waterveiligheid	37,1	29,0	35,0	8,6	-2,1	-20,4
Voldoende water	13,9	10,9	20,0	15,4	6,0	4,6
Schoon water	12,2	12,2	12,0	11,9	-0,2	-0,3
Organisatie	12,9	12,9	5,5	5,5	-7,4	-7,4
Totaal	76,1	65,0	72,4	41,4	-3,7	-23,6

De netto uitgaven (investeringsuitgaven -/- ontvangen subsidies) op de investeringen zijn lager dan begroot (realisatie is € 23,6 miljoen lager dan begroot). Hieronder volgt per programma een toelichting van de grootste verschillen.

WATERVEILIGHEID

- Enkele beschikkingen van nHWBP en HWBP-2 projecten zijn tijdig aangevraagd en verkregen. De betreffende voorschotbetalingen zijn hierdoor eerder ontvangen dan oorspronkelijk begroot. Het betreft hier het koppelstuk van Dijkversterking Lemmer, dat we zouden voorfinancieren tot uiterlijk 2021 voor een bedrag van € 4 miljoen en € 8,8 miljoen ten behoeve van de uitvoering Dijkverbetering Waddenzeedijk die in we in 2016 zouden ontvangen en de POV fase 2 voor € 1,8 miljoen. Door deze versneld bevoorschotting is er sprake van voorfinanciering door het HWBP op de lopende projecten waardoor de rentekosten op de projecten beperkt worden. Deze versnelde bevoorschotting is mogelijk geworden doordat op landelijk programmaniveau (totaal HWBP 2 en nHWBP) sprake was een meevallende kasstroom als gevolg van positieve aanbestedingen en vrijval van risicoreserveringen.
- Door aanbestedingsresultaten en de stand van het werk blijven de uitgaven van HWBP projecten in uitvoering achter voor een bedrag van € 2,0 miljoen hetgeen voor 2015 was begroot. Dit heeft geen gevolgen voor de kwaliteit en de geplande oplevering.
- Met name als gevolg van kortingen is er sprake van positieve resultaten op projecten primaire keringen (niet HWBP) voor een bedrag van € 0,6 miljoen. Omdat dit projecten zijn, die geen onderdeel uitmaken van verzamelkredieten, vallen deze kredieten vrij en zijn er voor dit deel geen uitgaven.
- In 2015 is in totaal melding gemaakt van positieve resultaten op projecten Oever en Kaden voor een bedrag van € 1,6 miljoen. Omdat deze projecten onderdeel uitmaken van verzamelkredieten, en deze in het najaar opnieuw zijn verstrekt, vallen bijbehorende uitgaven in 2016 € 1,0 miljoen lager uit.
- In december hebben eindverantwoordingen van subsidieprojecten van de provincie plaatsgevonden. De nog te ontvangen subsidies zijn vlak voor het einde van het jaar ontvangen terwijl deze in 2016 voor € 0,6 miljoen geprognostiseerd waren.

VOLDOENDE

- Het project gemalen nieuwbouw 2012/2013 loopt voorspoedig. De oplevering van een viertal gemalen is in 2015 afgerond in plaats van 2016 zoals begroot. Een gevolg hiervan is dat het uitgaven eerder plaats zullen vinden dan geraamd. Het betreft de gemalen Wester-Hitzum, Mildam, Noordermeer en Sudhoek Bildt. De uitgaven liggen daardoor € 3,8 miljoen hoger. Ook andere onderdelen lopen voor op schema wat een effect heeft van ongeveer € 1,0 miljoen.

SCHOON

- Als gevolg van gunstige aanbestedingsresultaten ligt het niveau van de uitgaven lager.

ORGANISATIE

- De uitgaven voor de herinrichting van het hoofdkantoor zijn gebaseerd op de bouwplanning en de termijnstaat van de aannemers. Deze zijn in de loop van 2015 aangepast op de actuele ontwikkeling van de bouw waardoor meer uitgaven vallen in 2016. Het gebouw wordt medio 2016 opgeleverd waarmee het volledige krediet wordt afgerond. Dit heeft een effect van € 4,0 miljoen.
- Bij het project Nieuwbouwwerkplaats is vervuiling geconstateerd in de grond die

van de gemeente overgenomen is. Contractueel was de gemeente verplicht om deze schoon op te leveren aan Wetterskip Fryslân. Na zorgvuldig onderzoek en het opstellen van een saneringsplan is de grond in maart 2016 gesaneerd. Hierdoor zijn de werkzaamheden niet gestart zoals oorspronkelijk gepland en blijven de uitgaven met € 1,5 miljoen achter.

- Om goed aan te sluiten op het proces van accreditatie en de dagelijkse werkzaamheden is ervoor gekozen de aanpassingen/werkzaamheden in het kader van het energiezuinig maken van het laboratorium na accreditatie in 2016 uit te voeren (€ 0,3 miljoen).
- Zie toelichting bij kredietportefeuille, organisatieontwikkeling. Dit verklaart voor € 1,0 miljoen waarom de uitgaven in 2015 achterblijven bij de begroting.
- Zie toelichting bij kredietportefeuille, aanbesteding tractoren. Dit verklaart voor € 0,6 miljoen waarom de uitgaven achterblijven bij de begroting.
- Zie toelichting bij kredietportefeuille, calamiteitensoftware. Dit verklaart voor € 0,2 miljoen waarom de uitgaven achterblijven bij de begroting.

2.6 WEERSTANDSVERMOGEN

Het beleid voor de reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota reserves en voorzieningen. Op grond van dit beleid staan er op de balans de volgende reserves:

1. Algemene reserves
2. Reserves voor tariefegalisatie
3. Overige bestemmingsreserves

ALGEMENE RESERVES

Algemene reserves vangen toekomstige financiële tegenvallers en risico's/ calamiteiten van algemene aard op en kunnen een jaarrekening, die met een tekort sluit, in evenwicht brengen. Het minimumniveau, of de minimumnorm, staat ook wel bekend onder de term weerstandsvermogen. Komende jaren wordt de benadering van het weerstandsvermogen verder bediscussieerd in het algemeen bestuur.

Op basis van het huidige beleid blijkt uit de toetsing van het risicoprofiel van Wetterskip Fryslân dat een weerstandsvermogen van € 5 miljoen voldoende is (zie tabel 'jaarlijkse schadelast' hieronder, zekerheidspercentage 99%).

De belangrijkste risico's die in dit profiel meegenomen zijn op een rij:

(bedragen x € 1.000)

OMVANG RISICO	UPDATE 2011			KANS EEN KEER IN AANTAL JAREN
	MINIMALE IMPACT	VERWACH- TE IMPACT	MAXIMALE IMPACT	
1. Peilbesluit voldoet niet aan wettelijke eisen	500	1.000	1.500	10
2. Overstroming door nalatigheid Wetterskip Fryslân	10.000	25.000	40.000	100
3. Extra transportkosten door uitval rwzi voor 2 maanden	1.000	2.000	3.000	10
4. Tegenvallende belastinginkomsten	500	1.000	1.500	5
5. Stijging van energiekosten	235	470	705	5
6. Rentederving voorfinanciering wordt niet vergoed	50	76	100	10
7. Onvoorzene meerwerkkosten in aanbesteding	250	500	750	10

In onderstaande tabel is de totaal verwachte schade op basis van simulatie weergegeven. De uitkomsten van de verwachte schadeomvang zijn gegeven bij verschillende zekerheidsniveaus. Bij een zekerheidsniveau van 99% is de aan te houden reserve voor Wetterskip Fryslân € 5.025.861.

Dit houdt in dat als Wetterskip Fryslân dit bedrag op haar balans aanhoudt, zij in 99 van de 100 jaar voldoende reserves heeft om de schades op te vangen.

Voor het watersysteembeheer bedraagt het weerstandsvermogen € 3,0 miljoen. Voor de taak zuiveringsbeheer bedraagt het weerstandsvermogen € 2,0 miljoen.

JAARLIJKSE SCHADELAST - WEERSTANDSVERMOGEN UPDATE 2011

RESULTATEN SIMULATIE		
Scenario	zekerheidspercentage	maximale impact
Negatief scenario eens in 5 jaar	80%	€ 1.293.500
Negatief scenario eens in 10 jaar	90%	€ 1.909.430
Negatief scenario eens in 20 jaar	95%	€ 2.682.619
Negatief scenario eens in 50 jaar	98%	€ 3.517.098
Negatief scenario eens in 100 jaar	99%	€ 5.025.861
Negatief scenario eens in 200 jaar	99,5%	€ 26.107.000

RESERVES VOOR TARIEFSEGALISATIE

Indien de reserves boven de maximumnorm komen wordt het meerdere overgeboekt naar de reserves voor tariefsegalisatie.

(bedragen x 1 miljoen)

	WATERSYSTEEMBEHEER	ZUIVERINGSBEHEER
Algemene reserve	3,0	2,0
Reserve voor tariefsegalisatie	12,6	2,6
	15,6	4,6

Aan het eind van 2015 (voor bestemming van het resultaat) is de stand van de algemene reserve en reserve tariefsegalisatie voor de taak watersysteembeheer € 15,6 miljoen. De stand van de algemene reserve en reserve tariefsegalisatie voor de taak zuiveringsbeheer is € 4,6 miljoen.

BESTEMMINGSRESERVES

Het algemeen bestuur kan bij de bestemming van het resultaat besluiten tot het vormen van en/of doteren aan bestaande bestemmingsreserves. Voorwaarde voor het vormen van een bestemmingsreserve is dat er aan de besteding een specifieke bestemming en een plan van aanpak ten grondslag liggen. De omvang van de reserve is gebaseerd op een deugdelijke raming van de kosten en het verloop daarvan over de jaren. Een bestemmingsreserve heeft geen negatief saldo. In paragraaf 3.3 staat een toelichting op de afzonderlijke bestemmingsreserves.

2.7 RISICOPARAGRAAF

Wetterskip Fryslân heeft bij het uitvoeren van haar activiteiten te maken met risico's en onzekerheden. Om de continuïteit en de kwaliteit van de werkzaamheden en de financiële positie van het waterschap te borgen voert Wetterskip Fryslân een actief risicomanagement. Dat is erop gericht tijdig de belangrijkste risico's te identificeren en maatregelen te treffen om deze te beheersen.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de risico's die zijn opgenomen in de begroting 2015. Daarbij wordt beschreven of het risico zich heeft voortgedaan en in welke mate.

WORMENGRAASPROJECT

Het waterschap is in het recente verleden gedagvaard in een civiele procedure. Dit als gevolg van het niet toestaan van het voortzetten van een experimentele wormenreactor op het terrein van de rioolwaterzuivering (rwzi) te Wolvega. De wederpartij stelt hierdoor schade te lijden. De rechtbank heeft bij vonnis van 6 april 2016 alle vorderingen van de wederpartij afgewezen. De advocaat van de wederpartij heeft inmiddels aangegeven dat er hoger beroep zal worden ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank.

PERSLEIDINGEN

In 2015 zijn er verschillende persleidingbreuken opgetreden. Deze persleidingbreuken veroorzaken een overschrijding van het budget van € 0,1 miljoen. De persleidingen die zijn omgelegd, zijn meestal via projecten (investeringen) uitgevoerd.

GRONDVERVUILING RECREATIEPARK

Samen met de gemeente Menameradiel en de provincie Fryslân handhaaft Wetterskip Fryslân bij een bedrijf dat vervuilde grond heeft toegepast in een grondwal en dempingen bij het recreatieterrein Schatzenburg. Het handhavingstraject is een langdurige juridische strijd geworden met procedures bij zowel bezwarencommissies, bestuursrechter als de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Omdat het materiaal in de dempingen pas verwijderd kan worden als de grondwal verwijderd is, wacht het waterschap met het zetten van vervolgstappen in het handhavingstraject met betrekking tot de grondwal. In de loop van 2016 wordt duidelijk welk vervolg dit krijgt.

AANSLAAN RIJKSWATEREN

Bij de bestuursrechter is een beroepschrift ingediend tegen de opgelegde belastingaanslag Watersysteemheffing voor de categorie natuur voor het jaar 2014 betreffende de eigendommen in de Waddenzee. In het geval de indiener van het beroepschrift door de rechter in het gelijk wordt gesteld leidt dit tot een partiële onverbindend verklaring van de verordening Watersysteembeheer van Wetterskip Fryslân.

In het geval van een voor de indiener van het beroepschrift gunstige uitspraak leidt dit tot een partiële onverbindend verklaring van de verordening Watersysteembeheer moeten de aanslagen 2014, 2015 en 2016 voor de betreffende percelen worden gecorrigeerd. Wetterskip Fryslân dient in dat geval een bedrag tussen € 150.000 en € 1,0 miljoen terug te betalen.

2.8 FINANCIERING

Voor het financieren van de uitgaven heeft Wetterskip Fryslân interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de lopende inkomsten, voornamelijk belastingopbrengsten. Onder de externe financiering vallen de korte en de langlopende leningen. Diverse aspecten spelen hierbij een rol.

Hierna komen de volgende aan de orde:

- Treasury
- Staat van herkomst en besteding van middelen
- Kasstroomoverzicht
- Opbouw en verloop langlopende schuld
- Opbouw en verloop korte schuld
- Rente
- Renterisico
- EMU-saldo

TREASURY

Het treasurystatuut en de AO/IC bepalen de spelregels waarbinnen de treasuryactiviteiten van Wetterskip Fryslân mogen worden uitgevoerd. Dit treasurystatuut heeft tot doel een objectieve en transparante verantwoording vooraf en achteraf mogelijk te maken, middels een formeel kader waarbinnen de treasury-activiteiten binnen Wetterskip Fryslân dienen plaats te vinden. Deze geplande activiteiten worden ieder jaar vooraf vastgelegd in een treasuryjaarplan.

De treasurycommissie is in 2015 vijfmaal bijeen geweest en heeft uitvoering gegeven aan de doelstellingen zoals opgenomen in het jaarplan.

STAAT VAN HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN 2015

De mutatie van de netto vlottende financiering in 2015 met € 37,0 miljoen kan worden verklaard in de navolgende staat van herkomst en besteding van middelen.

(bedragen x € 1 miljoen)

OMSCHRIJVING	HERKOMST	BESTEDING	MUTATIE
Resultaat 2015	0,2		
Vaste activa			
- afschrijvingen	27,6		
- desinvesteringen	0,3		
- investeringen		41,4	
Eigen vermogen lang			
- dotatie aan bestemmingsreserve			
Vreemd vermogen lang			
- toename voorzieningen		1,6	
- toename langlopende leningen	51,9		
Financieringsmutatie	80,0	43,0	37,0
Vlottende financieringsmiddelen			
- toename crediteuren	0,3		
- toename overlopende passiva		6,3	
- afname liquide middelen		25,3	
- toename debiteurensaldo		6,0	
- afname overlopende activa	0,3		
Mutatie Netto Vlottende financieringsmiddelen	0,6	37,6	-37,0
	80,6	80,6	0,0

KASSTROOMOVERZICHT

Het saldo van liquide middelen is met € 25,3 miljoen afgenomen. Dit wordt verklaard in het navolgende kasstroomoverzicht.

(bedragen x € 1 miljoen)

KASSTROOMOVERZICHT	2015
Resultaat	0,2
Afschrijving vaste activa	27,6
Mutatie reserves en voorzieningen	-1,6
Bruto kasstroom uit operaties	26,2
Exploitatie	
Toename van de vorderingen	-5,7
Toename kortlopende schulden	-6,0
Kasstroom uit operationele activiteiten	-11,7
Investeringsactiviteiten	
Investeringsactiviteiten in vaste activa	-41,4
Vooruitontvangen subsidie	0,3
Desinvesteringen	-41,1
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	
Kapitaalstortingen	
Opgenomen leningen	224,0
Aflossingen leningen 2015	-172,1
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	51,9
Afname liquiditeiten	25,3

OPBOUW EN VERLOOP LANGLOPENDE SCHULD

Met betrekking tot de opbouw en het verloop van de langlopende schuld van Wetterskip Fryslân in 2015 volgen hieronder enkele kernde gegevens.

VREEMD VERMOGEN	2011	2012	2013	2014	2015
Langlopende schuld op 1 januari	272,0	274	303,2	324,4	334,0
- Af: Aflossingen*	18,0	25,8	33,8	60,4	176,4
- Bij: Nieuwe geldleningen*	20,0	55,0	55,0	70,0	224,0
Langlopende schuld op 31 december	274,0	303,2	324,4	334,0	381,6
Rentelast langlopende leningen	11,3	11,0	11,3	12,0	12,3

* Inclusief Herstructurering

In 2015 is er voor een totaal bedrag van € 176,4 miljoen afgelost. Hiertegenover staat dat € 224,0 miljoen aan nieuwe leningen is afgesloten. Hiervan heeft € 174 miljoen betrekking op de herstructurering van leningen (zie hieronder). Per saldo is de langlopende schuld toegenomen met € 47,6 miljoen.

HERSTRUCTURERING LENINGEN

Wetterskip Fryslân heeft in 2015 een deel van de leningen geherstructureerd. Een 16-tal bestaande leningen met een totale hoofdsom van circa € 174 miljoen is hierbij afgelost en vervangen door één nieuwe lening met een identieke hoofdsom. Met deze herstructurering is een beter renterisicoprofiel verkregen en is geprofiteerd van de gunstige marktomstandigheden. Daarnaast is het gemiddelde rentepercentage van de langlopende leningen gedaald. In het rentepercentage voor de nieuw afgesloten geldleningen is tevens een opslag begrepen voor disagio als gevolg van het vervroegd aflossen van de bestaande geldleningen.

De totale schuldpositie van Wetterskip Fryslân verandert niet, wel is het aflossingsritme van de leningenportefeuille gewijzigd. De leningenportefeuille is na herstructurering richting de toekomst op een hoger niveau komen te liggen omdat de aflossingen meer gespreid zijn over de tijd. Daar tegenover staat dat de toekomstige financieringsbehoefte af is genomen omdat er na de herstructurering minder snel wordt afgelost. De besparing voor 2015 betreft € 0,6 miljoen.

In 2015 zijn zes leningen aangetrokken en gestort. De belangrijkste kenmerken van deze leningen zijn:

GESTORTE LENINGEN IN 2015				
TEGENPARTIJ	RENTE	HOOFDSOM	LOOPTIJD	STORTING
	%	X € 1 MILJOEN	JAREN	DATUM
NWB	3,406%	10,0	25	3-4-2015
NWB	1,617%	10,0	37	5-3-2015
NWB (herstructurering)	2,925%	174,0	40	1-7-2015
NWB	3,422%	10,0	30	3-7-2015
NWB	1,318%	10,0	10	1-10-2015
NWB	1,461%	10,0	11	1-12-2015
Totaal		224,0		

De gemiddelde rente van de langlopende leningenportefeuille bedraagt 3,18% per ultimo 2015 (2014: 3,85%).

De duration (gemiddeld gewogen rentetypische looptijd) bedraagt circa 16 jaar (2014: 12,1 jaar).

OPBOUW EN VERLOOP KORTLOPENDE SCHULD

Wetterskip Fryslân financiert haar activiteiten binnen de kasgeldlimiet met korte middelen. De kasgeldlimiet geeft het maximumbedrag aan waarvoor Wetterskip Fryslân kortlopende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) kan aantrekken. De kasgeldlimiet bedraagt 23% van het begrotingstotaal (€ 146,8 miljoen). In artikel 4 van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) is bepaald dat de kasgeldlimiet maximaal twee achtereenvolgende kwartalen mag worden overschreden.

(bedragen x € 1 miljoen)

KORTLOPENDE VORDERING/SCHULD T.O.V. KASGELDLIMIET	VORDERING/SCHULD	KASGELD LIMIET
1e kwartaal	37,7	33,8
2e kwartaal	34,7	33,8
3e kwartaal	22,3	33,8
4e kwartaal	10,6	33,8

In de voorgaande tabel is de ontwikkeling van de kasgeldlimiet over 2015 weergegeven. In 2015 is de kasgeldlimiet de eerste twee kwartalen licht overschreden. Hierdoor is extra geprofiteerd van de lage (of negatieve) rente op de geldmarkt. Voor het derde kwartaal zijn maatregelen genomen door kort geld om te zetten naar langlopende leningen. Hiermee is voldaan aan artikel 4 Wet Fido.

RENTE

In onderstaande tabel worden de rentekosten weergegeven.

(bedragen x € 1 miljoen)

RENTEKOSTEN 2015	BEGRO- TING 2015 A	GEWIJZIGDE BEGRO- TING 2015 B	JAAR- REKENING 2015 C	VERSCHIL IN € (C-B)	VERSCHIL IN % (C-B)
Rentelasten langlopende verplichtingen	13,1	12,3	12,3	0,0	
Rentelasten rekening courant/ kasgeld	0,5	0,2	0,0	0,2	
Totaal rentekosten	13,6	12,5	12,3	0,2	2%

RENTE LANGLOPENDE FINANCIERING

De in juli uitgevoerde herstructurering van de leningen portefeuille en het afsluiten van nieuwe leningen heeft een voordelig effect op het renteresultaat ten opzichte van de begroting. De herstructurering van de leningenportefeuille is als begrotingswijziging verwerkt.

RENTE REKENING-COURANT/KASGELD RENTE

Het rentepercentage voor kasgeldleningen lag in 2015 tussen de 0% en -0,2%. Op kasgeldleningen is een kleine opbrengst gerealiseerd. Per saldo komen de rentelasten van kort geld uit op € 0,0 miljoen.

RENTEOMSLAG 2015

(bedragen x € 1 miljoen)

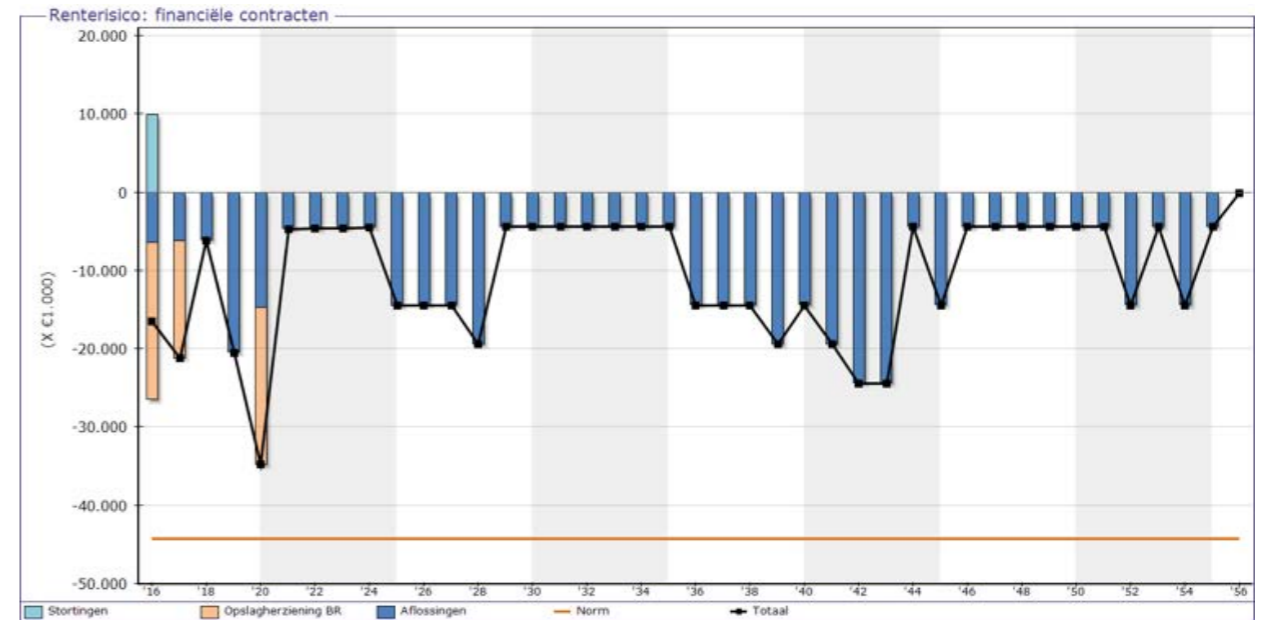
RENTEOMSLAGBEREKENING	TOTAALBEDRAG	GEMIDDELD
Materiele vaste activa		
Materiele vaste activa per 1 januari	354,7	354,7
Geactiveerde werken per 1 januari	36,1	36,1
Overige investeringen/desinvesteringen	-0,3	-0,15
Afschrijvingen	-27,6	-13,8
subtotaal	362,9	376,8
Onderhanden werk		
Uitgaven op onderhanden werk per 1 januari	51,0	51,0
Geactiveerde werken per 1 januari	-36,1	-36,1
subtotaal	14,9	14,9
Financiële vaste activa		
Financiële vaste activa per 1 januari	0,5	0,5
subtotaal	0,5	0,5
Gemiddeld geïnvesteerd bedrag		392,2
Rentekosten	12,3	
Totaal betaalde rente	12,3	

Het renteomslagpercentage $\frac{12,3}{1\% \text{ van } 392,2} = 3,14\%$

RENTERISICO

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) is een renterisiconorm voor decentrale overheden vastgelegd. Dit houdt in dat in enig jaar het totaal aan aflossingen en renteconversies een gesteld maximum niet mag overschrijden.

Voor waterschappen is deze norm gesteld op 30% van het begrotingstotaal (€ 146,8 miljoen). In geen enkel jaar wordt de risiconorm overschreden.

Bovenstaande grafiek laat het renterisico zien dat voortvloeit uit de huidige leningenportefeuille. Gedurende de gehele weergegeven periode van 40 jaar blijft het renterisico binnen de norm.

Het renterisico wordt veroorzaakt door aflossingen en opslagherzieningen van basisrenteleningen. Tegenover de aflossingen staan de stortingen van de aangetrokken leningen. Deze worden weergegeven door middel van de lichtblauwe balk (in 2016).

2.9 EMU-SALDO

Het EMU-saldo van de waterschappen wordt bepaald door de netto investeringsuitgaven, de bruto-uitgaven minus de te ontvangen investeringssubsidies en andere bijdragen van derden.

In onderstaand overzicht wordt het begrote saldo afgezet tegen de realisatie.

(bedragen x € 1 miljoen)

EMU-SALDO	REALISATIE 2014 A	BEGROOT 2015 B	REALISATIE 2015 C	VERSCHIL C-B
EMU/exploitatiesaldo				
Bruto resultaat (voor onttrekking bestemmingsreserve)	-0,1	-5,3	0,2	5,5
Invloed investeringsuitgaven				
Netto investeringsuitgaven	-36,8	-65,0	-41,4	23,6
Verkoop van materiële en immateriële activa	0,1		0,3	0,3
Afschrijvingen	25,8	27,9	27,6	-0,3
Invloed reserves en voorzieningen				
Toevoegingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.l.v. exploitatie	0,6	0,7	2,2	1,5
Onttrekkingen aan voorzieningen en 'onvoorzien' t.l.v. exploitatie			-0,1	-0,1
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-0,5		-2,5	-2,5
Toevoeging rechtstreeks aan voorzieningen	3,1		0,0	0,0
Aandeel EMU-saldo gemeenschappelijke regeling				
Hefpunt (44%)	0,3			0,0
Waterschapshuis (5,2%)				0,0
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)				0,0
EMU saldo	-7,5	-41,7	-13,7	
Referentiewaarde (toelaatbaar EMU te kort)	-19,7	-18,0	-18,0	

Het EMU-saldo is € 28,0 miljoen hoger dan begroot. Dit is vooral het gevolg van eerder ontvangen voorschotbetalingen (in 2015) met betrekking tot HWBP projecten dan begroot (totaal € 14,6 miljoen). In de investeringsparagraaf (paragraaf 2.5) wordt dit verder toegelicht.

Daarnaast is het bruto resultaat € 5,5 miljoen hoger dan oorspronkelijk begroot. Zoals aangegeven in paragraaf 1.1 is dit met name het gevolg van lagere netto lasten. De referentiewaarde voor het toelaatbaar EMU-tekort is op realisatiebasis niet overschreden.

2.10 VERBONDEN PARTIJEN

Hierna zijn de partijen beschreven waarmee Wetterskip Fryslân op de een of andere manier is verbonden. Conform de voorschriften uit het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen zijn de verbonden partijen niet geconsolideerd in de jaarrekening van Wetterskip Fryslân. Informatie over het eigen en vreemd vermogen van de verbonden partijen is opgenomen in de beheerrapportage 2015 (bijlage 3).

WETTERSKIP FRYSLÂN DEELNEMINGEN BV

Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV is een zuivere holdingmaatschappij, waarin Wetterskip Fryslân een 100% belang heeft. De activiteiten van de holding bestaan voornamelijk uit het deelnemen in, zich financieel interesseren bij, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren uitsluitend over andere ondernemingen en vennootschappen met bepaalde doelen. De vennootschappen waar de holding in 2015 in deelnam waren Aquario Watermanagement BV voor 50% en de Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum VOF voor 50%.

AQUARIO WATERMANAGEMENT BV IN LIQUIDATIE

Aquario Watermanagement BV is in 2001 opgericht door Wetterskip Fryslân en Vitens. Deze twee bedrijven nemen elk voor 50% deel in de besloten vennootschap. Het doel van Aquario was om in samenwerking met de deelnemende organisaties en gemeenten een nutsbedrijf voor het rioolbeheer in Fryslân te ontwikkelen. Omdat gemeenten geen belangstelling hadden om het rioolbeheer bij Aquario onder te brengen, werd de omvang (contractwaarde) zodanig klein dat de onderneming op termijn niet meer levensvatbaar bleek. Daarom is besloten om Aquario te beëindigen.

De vereffening van rechtspersoon Aquario Watermanagement BV is met ingang van 28-12-2015 beëindigd. Hiermee is ook de rechtspersoon beëindigd en de opheffing van de onderneming in het Handelsregister van Kamer van Koophandel geregistreerd.

VOORZUIVERING ZUIVELFABRIEK WORKUM VOF

De vennootschap onder firma is een samenwerkingsverband tussen FrieslandCampina en Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV. De partners nemen ieder voor 50% deel. Het samenwerkingsverband is aangegaan in het kader van de zogenaamde afhaakproblematiek. De samenwerking is erop gericht om een structurele over- en onderbelasting van de rwzi te voorkomen

STICHTING IR. D.F. WOUNDAGEMAAL

Het ir. D.F. Woudagemaal is een fraai stoomgemaal uit 1920, dat nog steeds een cruciale functie heeft in het droog houden van Fryslân. Wetterskip Fryslân is eigenaar/beheerder van het Woudagemaal in Lemmer.

De stichting heeft als doel een breed publiek in de gelegenheid te stellen op een cultureel verantwoorde wijze kennis te maken met het ir. D.F. Woudagemaal in Lemmer. Het gemaal is door de Unesco aangewezen als Werelderfgoed.

Het bestuur van de stichting ir. D.F. Woudagemaal werkt aan een evaluatie van en toekomstvisie op de exploitatie van het bezoekerscentrum. Het bestuur probeert een sluitende exploitatie te krijgen. Zij maakt daarbij gebruik van benchmarkonderzoek en advisering over ontwikkelmogelijkheden binnen de Unesco Werelderfgoedregels. In het eerste kwartaal van 2016 komt het stichtingsbestuur met haar bevindingen. Op basis van het rapport van het stichtingsbestuur wordt een voorstel aan het algemeen bestuur voorgelegd.

STICHTING WATERSCHAPSERFGOED

De Stichting Waterschapserfgoed heeft als doel de instandhouding van onroerend waterschapserfgoed. Het gaat hierbij vooral om de monumenten die beschermd zijn op grond van de monumentenwet van 1988. Het stichtingsbestuur heeft de verplichting op zich genomen zich in te spannen om middelen te verkrijgen voor het restaureren van objecten die in slechte staat verkeren en zich lenen voor restauratie. Wetterskip Fryslân verleent ondersteunende diensten aan de Stichting Waterschapserfgoed.

HEFPUNT

Hefpunt is het samenwerkingsverband op belastinggebied tussen Wetterskip Fryslân en de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. De samenwerking is juridisch vormgegeven door een gemeenschappelijke regeling en is per 1 september 2007 opgericht. De samenwerking leidt ertoe dat de werkzaamheden door schaalvergroting op een meer efficiënte en effectieve wijze worden uitgevoerd. Met het uiteindelijke doel lagere perceptiekosten voor de deelnemende waterschappen. In 2015 is samen met de gemeente Groningen een onderzoek gestart naar de vorming van een noordelijk belastingkantoor.

HET WATERSCHAPSHUIS

Het Waterschapshuis is een Gemeenschappelijke Regeling waarin de waterschappen een deel van hun activiteiten voor de gegevenshuishouding en informatievoorziening hebben samengebracht. In november 2013 is besloten om een nieuw Waterschapshuis 2.0 op te zetten waarin collectieve taken worden beperkt en gezamenlijke uitvoering van facultatieve taken toch mogelijk blijft. Binnen Het Waterschapshuis zijn twee afzonderlijke onderdelen opgezet waarin de collectieve en facultatieve taken zijn ondergebracht. Tussen deze onderdelen is een strikt financiële scheiding aangebracht, zodat waterschappen die niet aan facultatieve taken deelnemen hierover geen financieel risico lopen.

VERENIGING VAN PARTICIPANTEN WATERKETEN NOORD-NEDERLAND

In Leeuwarden is het vooraanstaand onderzoeksinstituut op het gebied van water, Wetsus, gevestigd. Nationale en internationale universiteiten ondersteunen het onderzoekswerk. Dit leidt tot innovatieve en duurzame technologieën die bijdragen aan het oplossen van (mondiale) watervraagstukken en zuiveringstechnieken. De Vereniging van Participanten Waterketen Noord-Nederland participeert in drie onderzoeksthema's bij Wetsus. De leden van de vereniging zijn Wetterskip Fryslân, waterschap Noorderzijlvest, waterschap Hunze en Aa's, waterleidingbedrijf Groningen en Waterleidingmaatschappij Drenthe. In 2015 heeft het bestuur van de vereniging besloten ook de bestaande technologische samenwerking tussen dezelfde partijen in de vereniging onder te brengen. Het secretariaat wordt gevoerd door Waterlaboratorium Noord (WLN, een onafhankelijk partner in onderzoek en advies voor drink-, industrie- en afvalwater). Door deze participatie geven we ook invulling aan het speerpunt innovatie uit ons bestuursprogramma.

FRYSKE UTFIERINGSTSIJNST MILJEU EN OMJOUWING (FUMO)

In december 2012 besloot Wetterskip Fryslân deel te nemen aan de gemeenschappelijke regeling FUMO. De FUMO voert de vergunningverlening, toezicht en handhaving van complexere inrichtingen uit voor alle Friese gemeenten, de provincie en het waterschap. Het waterschap heeft de vergunningadvisering, toezicht en handhaving bij indirecte lozingen ondergebracht bij de FUMO. Sinds de invoering van de Waterwet zijn de waterschappen niet meer het bevoegd gezag voor indirecte lozingen op rwzi's. Samenwerking met gemeenten en provincie hebben we nu gerealiseerd met onze deelname aan de FUMO.

2.11 BEDRIJFSVOERING

De ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering staat beschreven in paragraaf 1.4.

2.12 PERSONEELSLASTEN

In de volgende tabel wordt het verschil van de gerealiseerde personeelslasten ten opzichte van de begrote personeelslasten toegelicht.

STRUCTURELE PERSONEELSLASTEN (bedragen x € 1 miljoen, exclusief organisatie-ontwikkeling)

	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	VERSCHIL REALISATIE GEW. BEGROTING
Personeelskosten	42,0	41,3	41,2	-0,1

De structurele personeelskosten zijn € 0,1 miljoen lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat eind 2015 meer verlofuren zijn gekocht en opgenomen dan geprognostiseerd, het percentage VPL (Wet aanpassing fiscale behandeling VUT-prepensioen en introductie levensloopregeling) medio 2015 is verlaagd en de vacatures langer open hebben gestaan dan verwacht.

In onderstaande tabel worden de incidentele personeelslasten voor 2014 weergegeven.

INCIDENTELE PERSONEELSLASTEN (bedragen x € 1 miljoen)

	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	REALISATIE 2015	VERSCHIL REALISATIE GEW. BEGROTING
1. Opbrengsten uit detachering (resultaatneutraal)	0,4	0,4	0,3	-0,1
2. Beschikbaar budget voor organisatieontwikkeling	0,6	0,6	0,6	0,0
3. Personeelslasten te dekken uit bestemmingsreserve (resultaatneutraal)	0,3	0,3	0,3	0,0
Personeelslasten incidenteel	1,3	1,3	1,2	-0,1

De opbrengsten uit detachering van €0,3 miljoen zijn aangewend om op inhuurbasis de werkzaamheden uit te voeren die deze medewerkers achterlaten.

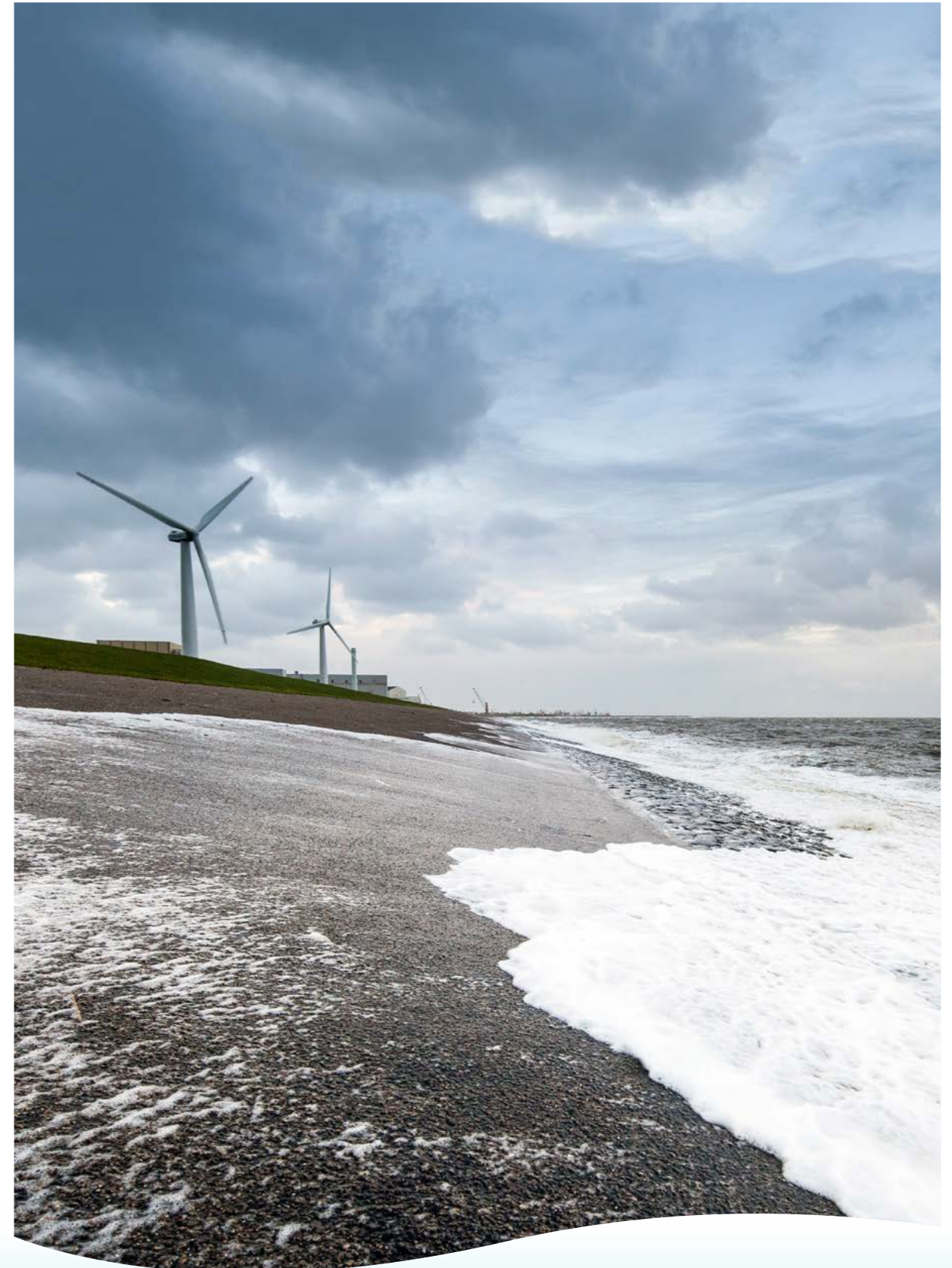
2.13 INTEGRITEITSPARAGRAAF

Wetterskip Fryslân voert een integriteitbeleid. Het integriteitbeleid van het waterschap richt zich vooral op preventie: op verschillende manieren stimuleren we dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van integer handelen. In de afgelopen jaren is gewerkt aan een verdere professionaliseringsslag op het gebied van integriteit. Om het bewustzijn te vergroten zijn workshops voor alle medewerkers gehouden. De workshops helpen medewerkers om werksituaties, waar integriteit een rol speelt, sneller te herkennen en indien nodig betere afwegingen te maken.

Op basis van het integriteitbeleid worden eventuele misstanden gemeld en onderzocht. In 2015 zijn drie zaken aan de orde geweest van (vermoedens van) integriteitsschendingen. Deze zijn adequaat binnen de daarvoor opgestelde regels afgehandeld.

2.14 BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

Tijdens de beleidsuitvoering is de hoofdregel dat het algemeen bestuur (beleidsmatig en/of financiële) budgetoverschrijdingen autoriseert. Het dagelijks bestuur legt begrotingswijzigingen vooraf voor aan het algemeen bestuur ter autorisatie. Hiermee vraagt het dagelijks bestuur toestemming voor het te realiseren beleid en de besteding van het benodigde bedrag. Alleen als de omstandigheden een autorisatie vooraf niet mogelijk maken, moet achteraf een voorstel voor een begrotingswijziging worden voorgelegd. Als het algemeen bestuur daarmee instemt, wordt de besteding alsnog geautoriseerd. Alle bestedingen voldoen aan de in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Wetterskip Fryslân gestelde eisen, zowel voor de exploitatie (artikel 8, lid 2) als voor de investeringen (artikel 8, lid 3 en 4). Bij de financiële voortgangsrapportages zijn voor de budgetwijzigingen doorgevoerd en de onder- en overschrijdingen van investerings-projecten voorgelegd aan het algemeen bestuur. Over- en onderschrijdingen die zich hebben voorgedaan na de laatste financiële voortgangsrapportage zijn opgenomen in paragraaf 2.5.3. van de jaarrekening.

3 Jaarrekening 2015

3.1 BALANS WETTERSKIP FRYSLÂN

(bedragen x €1.000)

ACTIVA	2015	2014
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	18.142	12.952
Materiële vaste activa	401.057	392.797
Financiële vaste activa	512	512
	<u>419.712</u>	<u>406.261</u>
Vlottende activa		
Vorraden	692	681
Kortlopende vorderingen	33.586	26.911
Overlopende activa	2.617	2.872
Liquide middelen	6	9
	<u>36.901</u>	<u>30.473</u>
TOTALEN	456.613	436.734

PASSIVA	2015	2014
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	5.000	9.479
Reserve tariefegalisatie	15.155	8.921
Bestemmingsreserves	11.963	11.898
Nog te bestemmen resultaat	4.542	6.167
	<u>36.661</u>	<u>36.465</u>
Voorzieningen	7.034	8.595
Langlopende schulden	375.430	323.503
Langlopende schulden		
Netto vlottende schulden korter dan één jaar	23.257	48.299
Overlopende passiva	14.230	19.872
	<u>37.487</u>	<u>68.171</u>
TOTALEN	456.613	436.734

3.2 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN EN OPBRENGSTSOORTEN

(bedragen x €1.000)

OMSCHRIJVING VAN DE KOSTENSOORTEN	REKENING 2015	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	REKENING 2014	OMSCHRIJVING VAN DE OPBRENGSTSOORTEN	REKENING 2015	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	REKENING 2014
Rente	12.280	13.640	12.514	12.051	Financiële baten	22	0	0	3
Afschrijvingen	27.938	27.937	27.937	25.943	Personeelsbaten	512	440	440	522
Personeelslasten	42.390	43.393	42.687	41.511	Goederen en diensten aan derden	3.502	1.226	1.230	3.735
Onderhoud door derden	16.023	16.476	16.536	13.527	Bijdragen van derden	4.720	3.092	3.092	3.913
Goederen en diensten van derden	32.994	32.774	32.914	37.633*	Waterschapsbelastingen	131.829	131.609	131.609	124.360
Bijdragen aan derden	11.832	11.850	11.825	5.956*	Kwijtschelding en oninbaarverklaring	-3.876	-3.560	-3.560	-3.654
Dotatie voorzieningen	2.176	530	1.702	646	Geactiveerde lasten	8.864	8.692	8.493	8.164
Onvoorzien	0	150	150	0	Onttrekking aan voorzieningen	257	0	0	144
	145.633	146.751	146.265	137.268		145.830	141.499	141.304	137.188
Voordelig resultaat	197	0	0	0	Nadelig resultaat	0	5.252	4.961	80
	145.830	146.751	146.265	137.268		145.830	146.751	146.265	137.268

* Tussen 2014 en 2015 is er een verschuiving van Goederen en diensten derden naar Bijdragen aan derden. Dit betreft de bijdrage aan Hefpunt die tussen deze kostensoorten verschoven is. Op deze manier sluit de registratie beter aan bij de BBVW.

3.3 TOELICHTING OP DE BALANS

ONTWIKKELINGEN NA BALANSDATUM

Na het afsluiten van het boekjaar 2015 deden zich geen ontwikkelingen voor die de hoogte en de samenstelling van de balans per balansdatum aanzienlijk beïnvloeden.

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN BEPALING VAN HET RESULTAAT

De jaarrekening is opgesteld onder de 'regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen' (RBVW) en het 'besluit beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen' (BBVW).

CONSOLIDATIE

In de jaarrekening 2015 heeft op grond van wettelijke verslaggevingsregels geen consolidatie plaatsgevonden van de balansen van Wetterskip Fryslân en Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV.

VASTE ACTIVA

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen vervangings- of verkrijgingsprijs. Onder immateriële vaste activa zijn de bijdragen aan activa in eigendom van derden betreffende het Hoogwaterbeschermingsprogramma opgenomen. Deze bijdragen worden in overeenstemming met de investeringen in de primaire keringen in dertig jaar afgeschreven.

De solidariteitsheffing Hoogwaterbeschermingsprogramma 2014 en verder wordt in vijf jaar afgeschreven. Deze afschrijving vond in 2015 voor de eerste keer plaats.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur en rekening houdend met eventuele restwaarde. Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari of 1 juli na het moment van ingebruikname. Overboeking van opgeleverde werken vanuit onderhanden werk naar investeringen vindt plaats op 1 januari of 1 juli van het jaar. Op terreinen wordt niet afgeschreven. De historische kostprijs is de aanschaf- of vervaardigingsprijs met aftrek van ontvangen subsidies, bijdragen van derden en

bijdragen uit reserves en/of voorzieningen. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn.

MATERIËLE VASTE ACTIVA	AFSCHRIJVINGSTERMIJNEN
Gronden	geen
Vervoermiddelen en Werktuigen	5 – 10 jaar
Overige bedrijfsmiddelen	4 – 10 jaar
Kantoren en werkplaatsen	15 – 50 jaar
Primaire waterkeringen	10 – 30 jaar
Oevers en kaden	25 jaar
Watergangen en kunstwerken	10 – 25 jaar
Gemalen waterkwantiteit	10 – 40 jaar
Zuiveringsinstallaties	10 – 30 jaar
Wegen	10 – 20 jaar

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Duurzame waardeverminderingen op balansdatum moeten onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking worden genomen. De afboeking wordt ongedaan gemaakt zodra de oorzaken van de waardevermindering niet meer bestaan. Voor bestaande risico's van toekomstige waardeverminderingen vormt het waterschap voorzieningen. Dergelijke voorzieningen moeten als een aftrekpost op het betreffende actief worden verwerkt. Een individuele beoordeling van de financiële vaste activa bepaalt deze voorziening.

VLOTTENDE ACTIVA

VOORRADEN

Voorraden bestaan uit grond- en hulpstoffen en zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of de lagere marktwaarde met aftrek van een voorziening wegens incourantheid. De individuele beoordeling van de voorraden per balansdatum bepaalt deze voorziening. Activering vindt plaats als er toekenning van een materiële waarde mogelijk is. Dit houdt in dat zogenaamde 'grijpvoorraden' niet geactiveerd worden.

OVERIGE ACTIVA EN PASSIVA

Activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde. Op vorderingen wordt, indien noodzakelijk, een voorziening wegens oninbaarheid in mindering gebracht. Passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd en de pensioenvoorziening die tegen actuariële waarde is gewaardeerd.

RESULTAATBEPALING

Baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden als last genomen zodra zij voorzienbaar zijn. Baten worden verantwoord voor zover ze zijn gerealiseerd.

EIGEN VERMOGEN

ALGEMENE RESERVES EN BESTEMMINGSRESERVES

Het eigen vermogen is opgesplitst in algemene reserves waaronder reserves voor tariefegalisatie, en bestemmingsreserves. De algemene reserve is het deel van het vermogen dat dient als buffer om algemene risico's op te vangen. De reserves voor tariefegalisatie zijn ingesteld om fluctuaties in de tarieven te beperken. De bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen dat is gereserveerd voor (de dekking van) specifieke uitgaven. Het eigen vermogen vormt het saldo van bezittingen en schulden.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen worden gevormd door:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs zijn in te schatten;
- Op de balansdatum bestaande risico's voor van bepaalde, te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt tenzij het maken van die kosten plaatsvindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

Hieronder vallen de verplichtingen die op balansdatum bestaan en vaststaan. Verplichtingen die uit een overeenkomst voortvloeien worden pas opgenomen indien de tegenprestatie is geleverd. Inkoopverplichtingen die zijn aangegaan in het boekjaar, maar waarvan de prestatie het volgende boekjaar wordt geleverd worden niet onder de kortlopende schulden opgenomen. Deze zijn toegelicht als 'niet uit de balans blijkende verplichtingen'.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

VASTE ACTIVA

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

(bedragen x € 1.000)

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	BOEK- WAARDE 31-12-2014	INVE- STERING / DESIN- VESTERING	BIJDRA- GEN VAN DERDEN	AFWAAR- DERINGEN	AFSCHRIJ- VINGEN	BOEK- WAARDE 31-12-2015
Geactiveerde bijdrage aan het Rijk	8.224	4.728			1.236	11.716
Onderhanden werk (2015)	4.728	1.699				6.427
	12.952	6.427			1.236	18.143

In overeenstemming met de notitie waarderinggrondslagen is de bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma met ingang van 2012 opgenomen onder de post immateriële vaste activa. De bijdrage van 2015 is opgenomen onder de post onderhanden werk immateriële vaste activa. Deze wordt per 1 januari 2016 geactiveerd overeenkomstig de waarderinggrondslagen.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De post materiële vaste activa bestaat uit de activa van Wetterskip Fryslân.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

(bedragen x € 1.000)

MATERIËLE VASTE ACTIVA	BOEK- WAARDE 31-12-2014 A	INVE- STERING / DESIN- VESTERING B	BIJDRA- GEN VAN DERDEN C	AFWAAR- DERINGEN D	AFSCHRIJ- VINGEN E	BOEK- WAARDE 31-12-2015 A+B-C-D-E
Gronden	2.483					2.483
Vervoermiddelen en Werktuigen	2.658	335		245	635	2.113
Overige bedrijfsmiddelen	2.014	2.782			1.422	3.374
Kantoren en werkplaatsen	11.672			61	337	11.274
Primaire waterkeringen	19.880	994			1.115	19.759
Oevers en kaden	101.990	10.683			5.819	106.854
Watergangen en kunstwerken	48.038	1.256			3.634	45.660
Gemalen waterkwantiteit	48.071	9.196			3.968	53.299
Zuiveringsinstallaties	109.555	6.163			9.436	106.282
Wegen	96				30	66
Onderhanden werk	46.340	34.574	31.020			49.894
	392.797	65.983	31.020	306	26.396	401.058

De post onderhanden werk is inclusief de projecten waarvoor vooraf een subsidiebedrag is ontvangen. Een verdere toelichting staat in de investeringsparagraaf

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De post financiële vaste activa is als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)

FINANCIËLE VASTE ACTIVA	STAND 31-12-2014	+	-/-	STAND 31-12-2015
<i>Kapitaalverstrekking aan bedrijven</i>				
Deelneming Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV	100	-	-	100
Aandelen Waterschapsbank	412	-	-	412
Totaal	512	-	-	512

AANDELEN WATERSCHAPSBANK

Wetterskip Fryslân bezit 3.409 aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank. De aandelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

VLOTTENDE ACTIVA VOORRADEN

De voorraden zijn stook- en gasolie, smeermiddelen, elektrotechnische materialen, hulpmaterialen en onderhanden werk.

(bedragen x € 1.000)

VOORRADEN GROND- EN HULPSTOFFEN VOOR EIGEN GEBRUIK	31-12-2015	31-12-2014
Voorraad brandstof gemalen	318	311
Voorraad materialen technische dienst	373	369
Overige	1	1
Totaal	692	681

UITZETTINGEN KORTER DAN 1 JAAR

Met betrekking tot debiteuren kan de volgende onderverdeling worden gemaakt:

(bedragen x €1.000)

UITZETTINGEN KORTER DAN 1 JAAR	31-12-2015	31-12-2014
<i>Uitzettingen bij bedrijven</i>		
Belastingdebiteuren	28.991	22.940
Nog vast te stellen aanslagen	877	2.461
Overige uitzettingen	3.718	1.510
Totaal	33.586	26.911

BELASTINGDEBITEUREN

De integrale nota's zijn in 2015 in verband met de werkzaamheden rond de afbakening natuur-ongebouwd een maand later opgelegd. Aan het eind van 2015 zijn de laatste aanslagen natuur-ongebouwd, na overeenstemming over de afbakening, opgelegd. De aanslagen zuiveringsheffing over 2015 en voorgaande jaren zijn in de loop van 2015 opgelegd. Aanslagen kunnen in tien termijnen worden betaald. Hierdoor lopen de laatste termijnen over de jaargrens.

(bedragen x €1.000)

BELASTINGDEBITEUREN	31-12-2015
Belastingdebiteuren	23.327
Voorziening voor dubieuze debiteuren	-1.130
Nog af te dragen ontvangsten door Hefpunt	6.794
Totaal	28.991

VOORZIENING VOOR DUBIEUZE DEBITEUREN

In 2015 zijn oude openstaande posten afgeboekt als oninbaar en ten laste gebracht van de voorziening. Aan het eind van 2015 zijn de openstaande posten beoordeeld en dit heeft geleid tot een dotatie aan de voorziening. Na deze dotatie aan de voorziening bedraagt deze nu ruim € 1,1 miljoen. Dit bedrag wordt voldoende geacht voor dekking van toekomstige oninbaar verklaringen.

NOG VAST TE STELLEN AANSLAGEN ZUIVERINGSHEFFING

	TARIEF	BALANS ULTIMO 2015		BALANS ULTIMO 2014	
		VE'S	BEDRAG X € 1.000	VE'S	BEDRAG X € 1.000
Lopend boekjaar	56,02	4.460	250	27.640	1.515
Vorig boekjaar	54,82	7.410	406	9.050	487
Voorgaande jaren			93		135
Totaal			749		2.137

NOG VAST TE STELLEN INTEGRALE NOTA BELASTINGEN

Voor 2015 is een klein gedeelte van de integrale nota nog niet opgelegd. Deze aanslagen zijn in de eerste maanden van 2016 opgelegd. Op basis van de opgegeven aantallen voor de grondwaterheffing is de totale opbrengst hoger uitgekomen dan begroot. Er zijn meer projecten dan waar in de begroting rekening was gehouden. Voor 2016 wordt nog wel een vermindering van de voorlopige aanslagen voorzien, daarom is een negatieve balanspost opgenomen.

(bedragen x €1.000)

	BALANS ULTIMO 2015	BALANS ULTIMO 2014
Gebouwd	263	209
Ingezetenen	72	30
Verontreinigingsheffing	-207	85
Totaal	128	324

OVERIGE UITZETTINGEN

De post overige uitzettingen heeft met name betrekking op nog te ontvangen bedragen in verband met bodemdaling, toegezegde subsidiebedragen, verkoop van grond, het verwerken van afvalwater voor derden, kosten van calamiteiten op zuiveringen, detachering van personeel, energielevering, uitgevoerd werk naar aanleiding van de schouw en inruil van materieel. Vooral door de verantwoording van de toegezegde subsidiebedragen (€ 1,4 miljoen) en de verkoop van grond (€ 0,7 miljoen) is de debiteurenstand hoger dan vorig jaar.

OVERLOPENDE ACTIVA

(bedragen x €1.000)

OVERLOPENDE ACTIVA	31-12-2015	31-12-2014
Nog te ontvangen subsidies provincie	816	704
Nog te ontvangen bijdrage internationale projecten	470	-
Nog te ontvangen subsidies overige openbare lichamen	407	68
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	924	2.100
Totaal	2.617	2.872

OVERIGE NOG TE ONTVANGEN EN VOORUITBETAALDE BEDRAGEN

Aan het eind van 2015 is een aantal facturen betaald waarvan de kosten betrekking hebben op 2016. Deze facturen hebben onder andere betrekking op licentiekosten software (€ 290.000), vooruitbetaalde leasekosten (€ 230.000), voorschotbedragen energie (€ 178.000), afrekening Hefpunt (€ 155.000) en diverse kleine bedragen van in totaal € 71.000.

LIQUIDE MIDDELEN

(bedragen x €1.000)

LIQUIDE MIDDELEN	31-12-2015	31-12-2014
Kas	5	3
Rabobank	1	6
Rekening schatkistbankieren	-	-
Totaal	6	9

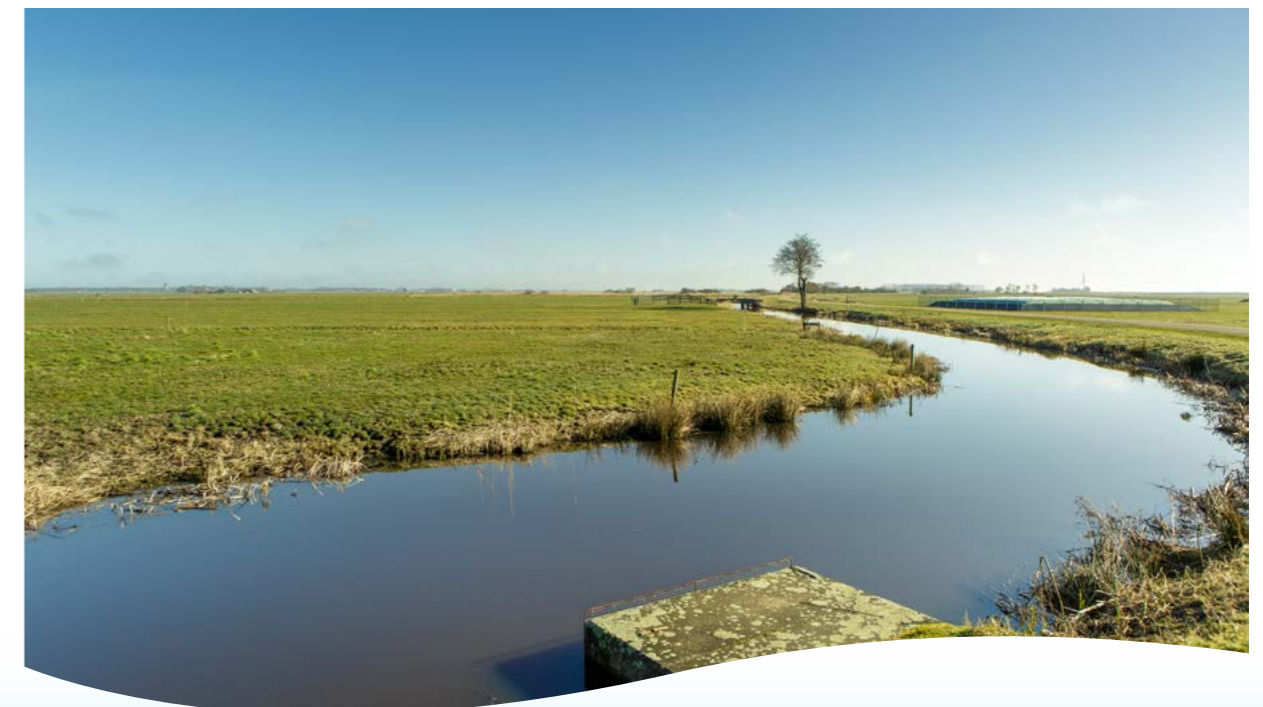
RAPPORTAGE SCHATKISTBANKIEREN

Door een wijziging van de Wet Financiering decentrale overheden is met ingang van begin 2014 het schatkistbankieren verplicht geworden. Het Rijk beoogt hiermee de overheidsschuld (EMU-schuld) te verlagen. In de regeling is vastgelegd dat de waterschappen de middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taken nodig hebben en voor zover die een drempelbedrag te boven gaan in 's Rijks schatkist moeten aanhouden. Hieronder wordt het gebruik van het drempelbedrag verantwoord.

(bedragen x €1.000)

	KWARTAAL 1	KWARTAAL 2	KWARTAAL 3	KWARTAAL 4
Drempelbedrag	1.103	1.103	1.103	1.103
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	57	440	101	272
Ruimte onder het drempelbedrag	1.046	663	1.002	831

Het drempelbedrag voor verslagjaar 2015 is €1.103.000. In geen van de kwartalen zijn de buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen hoger geweest dan het drempelbedrag.

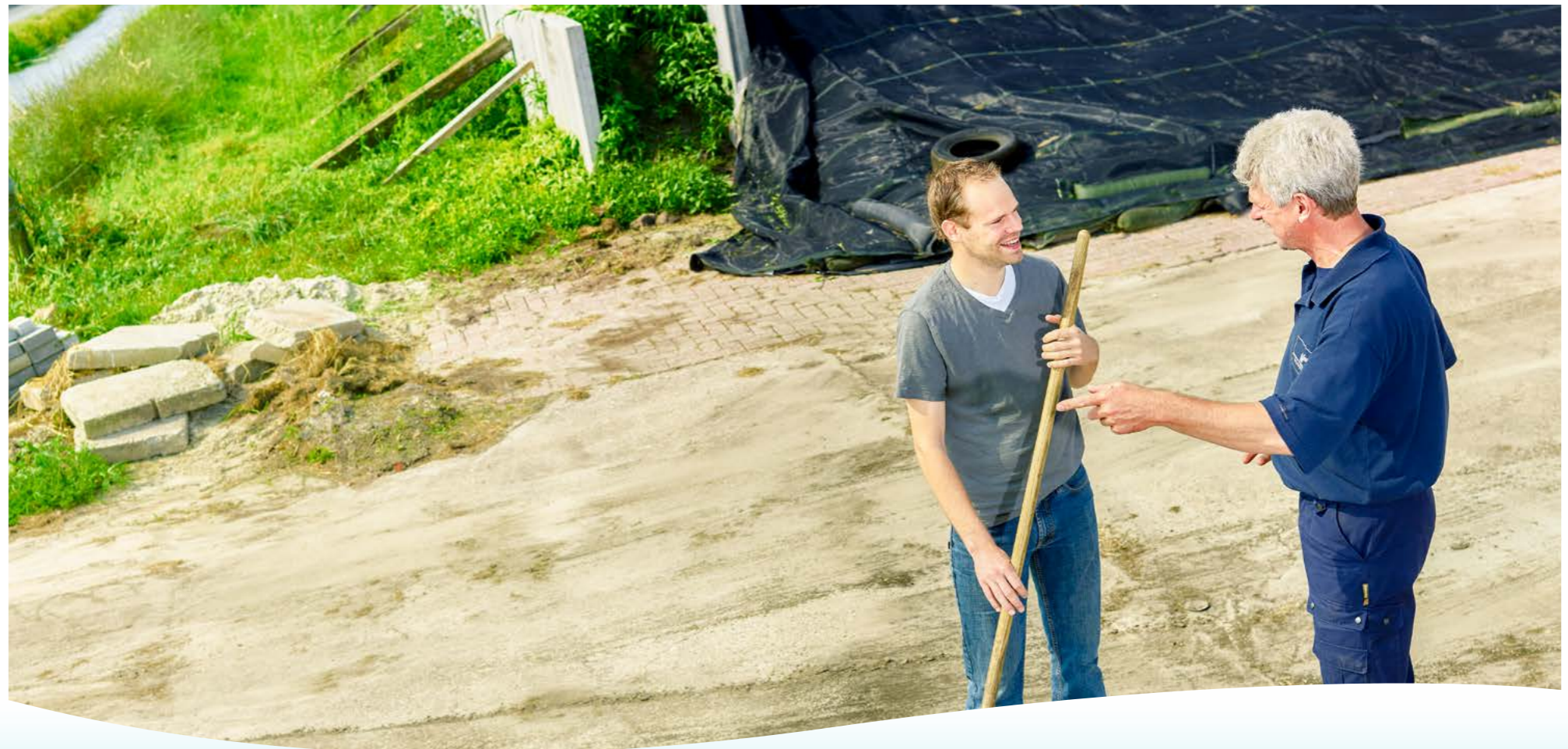
EIGEN VERMOGEN

(bedragen x €1.000)

EIGEN VERMOGEN	BALANS PER 31-12-2014	RESULTAAT- BESTEMMING 2014	BALANS PER 1-1-2015	MUTATIE 2015		BALANS PER 31-12-2015
				VERMINDERING	VERMEERDERING	
Algemene reserves						
Algemene reserve watersysteembeheer	6.000		6.000	3.000*		3.000
Algemene reserve zuiveringsbeheer	3.479	521	4.000	2.000*		2.000
Subtotaal algemene reserves	9.479	521	10.000	5.000		5.000
Nog te bestemmen resultaat						
Watersysteembeheer	4.870	-4.870			4.452	4.452
Zuiveringsbeheer	1.297	-1.297			90	90
Subtotaal nog te bestemmen resultaat	6.167	-6.167			4.542	4.542
Reserves tariefegalisatie						
Reserve tariefegalisatie watersysteembeheer	12.286	414	12.700	3.365	3.267*	12.602
Categorale reserve watersysteembeheer ongebouwd	-3.365		-3.365		3.365	
Reserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer	0	554	554		2.000*	2.554
Subtotaal reserves tariefegalisatie	8.921	968	9.888	3.365	8.632	15.155
Bestemmingsreserves						
Reserve extra dividend	6.900		6.900	2.300		4.600
Opwaarderen serviceniveau gegevensbeheer	551		551	274		277
Watergebiedsplannen / Gewenst peilbeheer	244		244	117		127
Beheer en onderhoud Schiermonnikoog	370		370	93		278
Baggeren Horsa	100		100			100
Renovatie sluzen Lauwersoog	170	2.500	2.670	170		2.500
Ouderenbeleid	125		125			125
Innovatie	288		288			288
HWBP	1.445		1.445			1.445
Veiligheidstoetsing RWK	170	200	370	140		230
Veiligheidstoetsing PK		200	200			200

Bruggen	71		71			71
Verkiezingen	1.197	242	1.439	1.133		307
Categorale reserve natuur	267		267	267		0
Overdracht/ onderhoud Noorderpier		996	996			996
Overdracht/ onderhoud vaarwegbeheer		240	240			240
Onderhoud gemalen		150	150			150
Sloopkosten persleiding Duinkersoord		150	150	120		30
Subtotaal bestemmingsreserves	11.898	4.678	16.576	4.613		11.963
Totaal	36.465	0	36.465	12.978	13.174	36.661

* Vooruitlopend op het ingaan van de nota reserves en voorzieningen 2016-2019 per 1 januari 2016, waarin alleen sprake is van een minimum norm voor de algemene reserve, is geen rekening gehouden met een maximale norm voor de algemene reserve. Het verschil tussen de maximale en minimale norm algemene reserves is toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor tariefseglisatie.

ALGEMENE RESERVES

ALGEMENE RESERVE WATERSYSTEEMBEHEER

Het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân heeft het beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen in 2015 geactualiseerd en vastgesteld in de vergadering van 15 december 2015. Dit nieuwe beleid is op 1 januari 2016 in werking getreden. De minimale omvang van de reserve watersysteembeheer is vastgesteld op € 3,0 miljoen.

ALGEMENE RESERVE ZUIVERINGSBEHEER

Op 15 december 2015 is ook het beleid voor algemene reserve zuiveringsbeheer aangepast. De minimale norm is vastgesteld op € 2,0 miljoen.

RESERVE VOOR TARIEFSEGALISATIE

Deze reserve is bestemd om tariefschommelingen op te kunnen vangen. Het waterschap neemt bij de vaststelling van het meerjarenperspectief, de begroting of de jaarrekening een besluit om de reserve in te zetten.

BESTEMMINGSRESERVES

RESERVE EXTRA DIVIDEND

In 2011 is bij de vaststelling van het Meerjarenperspectief 2012-2016 besloten om een bedrag van € 13,8 miljoen toe te voegen aan deze bestemmingsreserve. Door de strengere regels voor banken ten aanzien van het eigen vermogen heeft de Nederlandse Waterschapsbank besloten de komende jaren geen dividend meer uit te keren aan de aandeelhouders. De jaarlijkse dividenduitkering aan Wetterskip Fryslân bedroeg circa € 2,3 miljoen. Het bedrag van € 13,8 miljoen is voldoende om in de periode 2012 tot en met 2017 de tegenvallende dividendbaten op te vangen door een jaarlijkse onttrekking van € 2,3 miljoen.

OPWAARDEREN SERVICENIVEAU GEGEVENSBEHEER

Om de gegevensverstrekking binnen het waterschap te optimaliseren is bij de vaststelling van de jaarrapportage 2008 besloten € 1,0 miljoen te bestemmen voor de dekking van deze extra kosten. De financiering van de maatregelen op het gebied van verdere ontwikkeling van het gegevensbeheer vindt deels plaats uit het budget Organisatieontwikkeling en deels uit de bestemmingsreserve Gegevensbeheer.

In 2015 is € 0,27 ten laste gebracht van de reserve. In 2016 en verder wordt met de implementatie van de beheerprocessen en daarmee ook het op orde brengen van de gegevenshuishouding rond onze te beheren assets het resterende bedrag (€ 0,28 miljoen) van de bestemmingsreserve ingezet.

WATERGEBIEDSPANNEN / GEWENST PEILBEHEER

Voor het hele beheergebied van Wetterskip Fryslân moet het gewenst peilbeheer zijn vastgelegd. Dit omvangrijke werk wordt integraal uitgevoerd. Naast het gewenst peilbeheer worden de beleidsopgaven voor extreme neerslag, droogte, waterkwaliteit en beheer en onderhoud meegenomen. Het waterschap heeft bij de vaststelling van de jaarrapportage 2008 een bedrag van € 0,9 miljoen voor dit doel via een bestemmingsreserve gereserveerd. In de afgelopen jaren is een bedrag van € 0,66 miljoen ten laste gebracht van de reserve. In 2015 is € 0,12 miljoen ten laste gebracht van de reserve.

BEHEER EN ONDERHOUD SCHIERMONNIKOOG

In 2008 heeft Wetterskip Fryslân het beheer en onderhoud van de primaire kering op Schiermonnikoog overgenomen van Rijkswaterstaat. In 2008 ontving het waterschap voor de overname en uitbreiding van taken een afkoopsom van € 925.000. Besloten is om dit bedrag in een periode van tien jaar vrij te laten vallen ten gunste van het resultaat. In 2015 valt een bedrag van € 92.500 vrij.

BAGGEREN HORSA

Bij de bestemming van het resultaat over 2013 besloot Wetterskip Fryslân een bedrag van € 100.000 te bestemmen voor het geplande baggeren bij de rioolwaterzuivering Workum. Dit betreft een bijdrage in het werk dat door de gemeente Súdwest-Fryslân wordt uitgevoerd. Deze werkzaamheden zijn in 2013, in overleg met de gemeente Súdwest-Fryslân, uitgesteld. Het werk is in 2015 niet uitgevoerd en er zijn geen extra kosten ten laste gebracht van de bestemmingsreserve. De werkzaamheden worden waarschijnlijk in 2016 uitgevoerd.

RENOVATIE SLUIZEN LAUWERSOOG

De sluisen van Lauwersoog zijn eigendom van waterschap Noorderzijlvest. Volgens afspraak wordt het onderhoud aan deze sluisen gedragen door zowel Noorderzijlvest als Wetterskip Fryslân. Onder projectleiding van waterschap Noorderzijlvest wordt

gewerkt aan de renovatie van de twaalf sluiskokers van de Cleveringsluizen op Lauwersoog. Bij de vaststelling van jaarrapportage 2010 en 2014 is respectievelijk een bedrag van € 0,3 miljoen cq. € 2,5 miljoen gereserveerd voor de renovatie van de sluizen op Lauwersoog. In 2015 is € 0,17 miljoen ten laste gebracht van de reserve. In de periode tot en met 2020 wordt het restant (€ 2,5 miljoen) gebruikt om de bijdrage van Wetterskip Fryslân aan waterschap Noorderzijlvest voor de komende jaren te financieren.

OUDERENBELEID

Het kabinet heeft het langer doorwerken van oudere werknemers gestimuleerd onder meer door een premiekorting voor werknemers van 62 tot 65 jaar. De premiekorting was gereserveerd voor structurele maatregelen om de inzetbaarheid en vitaliteit van deze oudere werknemers te verhogen.

In 2015 is beleid ontwikkeld om de vitaliteit van deze groep medewerkers te verhogen. In 2016 wordt het bedrag van de bestemmingsreserve ingezet voor:

- Preventief medisch onderzoek (PMO), specifiek gericht op senioren van 60 jaar. Ongeveer 20 medewerkers, ouder dan 60, nemen deel aan het PMO.
- De Participatiewet, ter fysieke ondersteuning van oudere medewerkers in de buitendienst, inzetten.

INNOVATIE

In voorgaande jaren startte Wetterskip Fryslân diverse projecten in het kader van het innovatie programma. Deze projecten hebben vaak een looptijd van meerdere jaren. Het benodigde budget voor lopende projecten is bij de jaarrekeningen gereserveerd voor de dekking van de uitgaven in toekomstige jaren.

VERKIEZINGEN

In het verleden is vanuit de exploitatie een voorziening gevormd voor de dekking van de kosten van de waterschapsverkiezingen. Op grond van de regelgeving is een voorziening voor dit doel niet langer toegestaan. In 2013 is de voorziening verkiezingen vervallen. Het bedrag uit de voorziening is overgeboekt naar een bestemmingsreserve verkiezingen. De kosten van de verkiezingen zijn in 2015 € 1,13 miljoen geweest en komen ten laste van deze bestemmingsreserve.

Het restant van de bestemmingsreserve (€ 0,31 miljoen) komt vrij te vallen ten gunste van de reserves tariefegalisatie.

HOOGWATERBESCHERMINGSPROGRAMMA

Bij de jaarrekening 2013 is besloten om een bedrag van € 1,4 miljoen, wat was ontvangen voor de uitvoering van projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma, te bestemmen voor de dekking van de voorfinanciering van toekomstige projecten in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. In 2015 zijn geen kosten gemaakt die in aanmerking komen voor dekking vanuit deze bestemmingsreserve.

VEILIGHEIDSTOETSING

De ontwikkeling van de DAM-systematiek in samenwerking met andere waterschappen heeft in aanvang meer tijd gekost. Het uitwerken van een gedetailleerd ondergrondmodel is in 2013 uitgesteld wat tot een overschrijding van het budget in 2013 heeft geleid. Dit bedrag is bestemd om het gedetailleerd ondergrondmodel alsnog uit te werken in de komende jaren. In 2015 is verder gewerkt aan het ondergrondmodel en zijn de kosten ter grootte van € 0,14 miljoen die hiermee gemoeid zijn ten laste gebracht van de bestemmingsreserve.

BRUGGEN

Op basis van het vastgestelde beleid voor de legger en het beheerregister worden de bruggen, die in onderhoud zijn bij het waterschap, overgedragen aan ingelanden of verwijderd. Deze bruggen dienen in goede staat te worden overgedragen. Bruggen worden opgeknapt op het moment dat er afspraken gemaakt zijn met de (toekomstige) eigenaar om de brug over te kunnen dragen. Aangezien bij de toekomstige eigenaren weinig belangstelling is voor overname van bruggen komt de overdracht van bruggen langzaam op gang. In 2015 zijn geen kosten ten laste gebracht van de reserve. Het dagelijks bestuur heeft in 2015 besloten te streven naar een versnelde uitvoering en het project af te ronden in 2017. Om de bijbehorende kosten gedeeltelijk te kunnen financieren wordt voorgesteld een aanvullend bedrag (€ 0,23 miljoen) te doteren. (zie paragraaf 3.6).

ONDERHOUD NOORDERPIER HARLINGEN

In 2014 is bij de overdracht van de Noorder- en Zuiderpier aan Wetterskip Fryslân een afkoopsom van € 1,0 miljoen ontvangen voor het onderhoud in de komende jaren. Bij de vaststelling van de jaarrapportage 2014 is dit bedrag gereserveerd voor het onderhoud in de komende jaren van de Noorder- en Zuiderpier van de Gemeente Harlingen. In 2015 zijn geen kosten ten laste gebracht van de reserve.

ONDERHOUD VAARWEGBEHEER

Van gemeenten die nog achterstallig onderhoud moesten uitvoeren zijn afkoopbedragen ontvangen. Bij de vaststelling van de jaarrapportage 2015 zijn deze afkoopbedragen bestemd om daarmee het achterstallig onderhoud, dat de komende jaren door Wetterskip Fryslân wordt uitgevoerd, te financieren. In 2015 zijn geen kosten ten laste gebracht van de reserve.

ONDERHOUD GEMALEN

Bij de jaarrapportage 2014 is een bedrag van € 0,15 miljoen gereserveerd om het civiel onderhoud aan de gemalen Dongerdielen en Hoogland te financieren. Beide gemalen zijn Rijksmonument en met een nog op te maken onderhoudsplan kan veel (nu niet gepland) civiel onderhoud met subsidie worden uitgevoerd. In 2015 zijn geen kosten ten laste gebracht van de reserve. De werkzaamheden staan gepland voor april 2016. De renovatie van de pompen installatie van gemaal Dongerdielen heeft iets langer geduurd dan verwacht. Verwacht werd dat in september kon worden begonnen met de reparatie van het dak. Als laatste onderdeel van het project renovatie pompen zijn o.a. de pompen opnieuw geschilderd. Het renoveren van het dak terwijl er onder de pompen geschilderd worden is geen goede combinatie. Daarom is de renovatie van het dak uitgesteld en zal in 2016 worden uitgevoerd.

SLOOPKOSTEN PERSLEIDING DUINKERSOORD

Bij de jaarrekening 2014 is een bedrag gereserveerd voor de sloop en verwijdering van een AC-persleiding op Vlieland. In 2015 is een begin gemaakt met de sloop en verwijdering. De kosten in 2015 ter grootte van € 120.000 zijn ten laste gebracht van de bestemmingsreserve. Het restant van de reserve wordt aangewend om de kosten van de afrondende werkzaamheden in 2016 te dekken.

VOORZIENINGEN

(bedragen x € 1.000)

VERLOOPOVERZICHT VAN DE VOORZIENINGEN	STAND 1-1-2015	INTERNE VERMEERDERINGEN		EXTERNE VERMINDE- RINGEN	STAND 31-12- 2015
		RENTE	OVERIGE		
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen					
Pensioenvoorziening voormalig bestuur	4.676	71	608	300	5.056
Wachtgeld voormalig bestuur	-		999	65	934
Voorziening integratiekosten fusie 2004	140			140	-
Voormalig personeel	20		364	76	307
Jubileumgratificatie	661	9	125	83	712
Categorie ongebouwd en natuur	3.098			3.073	25
Totaal voorzieningen	8.595	80	2.096	3.737	7.034

PENSIOENVOORZIENING VOORMALIG BESTUUR

De pensioenen van de (oud) -bestuursleden zijn in eigen beheer bij het Wetterskip Fryslân. Dat betekent dat de kosten van de pensioenen ten laste komen van het waterschap. Voor deze toekomstige, contant gemaakte, verplichtingen is een voorziening gevormd.

Als basis voor deze voorziening dient de actuariële berekening, waarmee de pensioenrechten zijn berekend. De voorziening is niet alleen getroffen voor de voormalige, gepensioneerde bestuursleden maar ook voor de voormalige bestuursleden die de 65-jarige leeftijd nog niet hebben bereikt. De uitbetaalde pensioenuitkeringen van € 300.000 zijn in 2015 rechtstreeks in mindering gebracht op de voorziening.

De interne vermeerdering is het gevolg van de berekening van de voorziening waarbij is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- rentepercentage 1,629% (gebaseerd op wettelijke rekenrente bij waardeoverdracht)
- sterftetabel 2012-2062
- uitkeringsbedragen van december 2015
- aanspraken zijn contant gemaakt naar 31-12-2015.

In onderstaand overzicht zijn enkele gegevens van de pensioenvoorziening per 1-1-2016 weergegeven.

	AANTAL	UIT TE BETALEN PER JAAR	HOOGTE VOORZIENING
Gepensioneerden en actieven	106	291.500	3.784.745
Slapers	10		1.270.942
			5.055.687

Onder gepensioneerden vallen ex-leden van het dagelijks bestuur die wegens pensionering pensioen uitbetaald krijgen. Onder actieven vallen de huidige leden van het dagelijks bestuur. Onder slapers wordt verstaan: ex-leden van het dagelijks bestuur die bij uitdiensttreding anders dan wegens pensionering premievrije aanspraken op pensioen hebben behouden.

WACHTGELD VOORMALIG BESTUUR

Na de verkiezingen van maart 2015 is een nieuw bestuur aangetreden. Vanuit het oude dagelijks bestuur heeft één lid weer zitting genomen in het huidige DB. Eén lid had op basis van zijn leeftijd recht op een pensioenuitkering. Twee leden hadden op grond van de wet recht op een wachtgelduitkering. De berekening is gebaseerd op huidige wet- en regelgeving en het geldende overgangsrecht. De wachtgelduitkering is door een externe partij berekend. De totale wachtgeldverplichting is in 2015 toegevoegd aan een voorziening. Inkomsten uit een nieuwe betrekking worden in mindering gebracht op de uitkering en de voorziening.

VOORZIENING INTEGRATIEKOSTEN FUSIE 2004

De integratiekosten hebben betrekking op de gevolgen van het sociaal statuut fusieproces, wachtgeldregelingen voor bestuurders, de regeling pré-FPU en de deel-non-activiteits-regeling als gevolg van de fusie per 1 januari 2004. In 2015 is een bedrag van € 140.000 van de voorziening vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

VOORMALIG PERSONEEL

In de afgelopen jaren is een aantal medewerkers uitgestroomd in het kader van de verdere ontwikkeling en professionalisering van de organisatie. De ontstane aanspraken zijn in een voorziening tot uitdrukking gebracht. In 2015 is een bedrag van € 76.100 uitgekeerd ten laste van de voorziening. De in 2015 ontstaande aanspraken ad € 363.800 zijn toegevoegd aan de voorziening.

VOORZIENING JUBILEA GRATIFICATIE

Dit is een voorziening voor alle uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers en bestuursleden op jubilea-uitkeringen. De voorziening is bepaald voor de huidige werknemers en bestuurders, waarbij rekening is gehouden met kans op vertrek. De zo ontstane geschatte kasstromen zijn vervolgens contant gemaakt. In 2015 is een bedrag van € 83.400 rechtstreeks ten laste gebracht van de voorziening. In verband met de actualisatie en toevoeging van rente is de voorziening verhoogd met een bedrag van € 134.186.

LANGLOPENDE SCHULDEN

(bedragen x € 1.000)

	2015
Leningen van openbare lichamen	15.219
Leningen van binnenlandse banken	142.641
Af te lossen in 2016	-6.422
Nieuwe lening herfinanciering	173.992
Nieuw afgesloten leningen in 2015	50.000
Totaal	375.430
Rentelast langlopende leningen	12.283

KORTLOPENDE SCHULDEN

(bedragen x € 1.000)

	2015	2014
Schulden aan kredietinstellingen	14.014	39.347
Crediteuren	6.309	6.116
Belastingen en sociale verzekeringspremies	2.934	2.836
Totaal	23.257	48.299

SCHULDEN AAN KREDIETINSTELLINGEN

Het waterschap heeft een rekening-courant overeenkomst met de Nederlandse Waterschapsbank. Aan het einde van 2015 had deze rekening een negatief saldo van € 14,0 miljoen en past binnen het kasgeldlimiet van € 33,8 miljoen (zie ook paragraaf 2.8). Op grond van de voorschriften is het negatief saldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Begin 2016 is het negatieve saldo gedekt door een kasgeldlening.

OVERLOPENDE PASSIVA

De overlopende passiva zijn kosten (verplichtingen) die betrekking hebben op 2015, waarvan de betaling in 2016 plaatsvindt. Ook zijn er enkele bedragen opgenomen die betrekking hebben op 2016, maar in 2015 vooruit zijn ontvangen. Hieronder is de post overlopende passiva verder uitgesplitst.

(bedragen x € 1.000)

	2015
Geldleningen	4.248
Te betalen afkoopsom	2.956
Rente	2.204
Vakantiedagen	1.384
Baggeren en saneren	528
Vooruitontvangen bedragen	470

Bijdragen aan overheden	351
Investerings waterbeheersing/gemalen	327
Diversen	300
Slibverwerking	284
Energiekosten	277
Investerings oevers en kaden	215
Investerings Zuiveringen	206
Kwijtschelding	202
Investerings Primaire Keringen	92
Onderhoudskosten	80
Inhuur	41
Naheffing loonheffing	27
Investerings bedrijfsvoering	21
Vakantiegeld	17
Totaal	14.230

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

(bedragen x € 1.000)

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN	VERPLICHTING					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Leaseauto's	985,0	859,2	608,8	404,3	321,2	162,6
Huur printers	18,9					
Huur kantoorruimten en parkeerterrein	508,5					
Totaal NUBBV	1.512,4	859,2	608,8	404,3	321,2	162,6

GARANTSTELLINGEN

Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum VOF

Wetterskip Fryslân staat, via Wetterskip Fryslân Deelnemingen BV, voor een periode van tien jaar garant voor een eventueel verlies van Voorzuivering Zuivelafvalwater Workum VOF tot een bedrag van maximaal € 113.445 per jaar. Deze garantstelling is ook verstrekt aan de bank waar de financiering is ondergebracht. Deze garantstelling is van toepassing tot 31 december 2022.

3.4 EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S

WATERSYSTEEMBEHEER

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	BEGROTING 2015 A	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 B	JAAR- REKENING 2015 C	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING (B-C)
Waterveiligheid	19,8	19,9	19,2	0,6
Voldoende water	44,7	44,6	42,8	1,8
Schoon water	5,7	5,4	5,0	0,4
Organisatie	12,9	13,1	12,3	0,9
Totaal	83,2	83,0	79,3	3,7
Netto belastingen	-79,4	-79,4	-79,9	0,5
Resultaat	-3,7	-3,5	0,6	-4,1

ZUIVERINGSBEHEER

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	BEGROTING 2015 A	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 B	JAAR- REKENING 2015 C	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING (B-C)
Waterveiligheid	0,0	0,0	0,0	0,0
Voldoende water	1,6	1,6	1,7	-0,1
Schoon water	38,1	38,0	36,1	1,9
Organisatie	10,5	10,4	10,9	-0,4
Totaal	50,2	50,1	48,6	1,4
Netto belastingen	-48,6	-48,6	-48,2	-0,4
Resultaat	-1,6	-1,4	-0,4	-1,0

TOTAAL

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA	BEGROTING 2015 A	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015 B	JAAR- REKENING 2015 C	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING (B-C)
Waterveiligheid	19,8	19,9	19,2	0,6
Voldoende water	46,4	46,2	44,5	1,7
Schoon water	43,8	43,4	41,0	2,3
Organisatie	23,4	23,6	23,2	0,4
Totaal	133,3	133,0	127,9	5,1
Netto belastingen	-128,0	-128,0	-128,1	0,0
Resultaat	-5,3	-5,0	0,2	-5,2

3.5 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

WATERSYSTEEMBEHEER

(bedragen x € 1 miljoen)

OMSCHRIJVING	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAAR-REKENING 2015	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING
Lasten:				
Netto lasten	76,9	77,0	73,7	3,3
Onvoorzien	0,1	0,1	0,0	0,1
Kwijtschelding/oninbaar	0,9	0,9	1,0	-0,1
Dividenden en overige algemene opbrengsten	6,2	5,9	5,6	0,3
Subtotaal lasten	84,1	83,9	80,3	3,6
Baten:				
Belastingen	80,4	80,4	80,8	-0,5
Resultaat voor bestemming	-3,7	-3,5	0,6	-4,1
Mutaties bestemmingsreserve	3,9	4,1	3,9	0,2
Nog te bestemmen resultaat watersysteembeheer	0,2	0,5	4,5	-4,3

ZUIVERINGSBEHEER

(bedragen x € 1 miljoen)

OMSCHRIJVING	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAAR-REKENING 2015	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING
Lasten:				
Netto lasten	42,5	42,4	40,7	1,7
Onvoorzien	0,1	0,1	0,0	0,1
Kwijtschelding/oninbaar	2,6	2,6	2,9	-0,2
Dividenden en overige algemene opbrengsten	7,6	7,5	7,9	-0,4
Subtotaal lasten	52,8	52,7	51,5	1,2
Baten:				
Belastingen	51,2	51,2	51,1	0,1
Resultaat voor bestemming	-1,6	-1,4	0,4	-1,1
Mutaties bestemmingsreserve	0,4	0,4	0,5	0,0
Nog te bestemmen resultaat zuiveringsbeheer	-1,1	-1,0	0,1	-1,2

TOTAAL

(bedragen x € 1 miljoen)

OMSCHRIJVING	BEGROTING 2015	GEWIJZIGDE BEGROTING 2015	JAAR-REKENING 2015	VERSCHIL GEWIJZIGDE BEGROTING -/- REKENING
Bruto resultaat	-5,3	-5,0	0,2	-5,2
Mutaties bestemmingsreserves	4,4	4,5	4,3	0,1
Totaal nog te bestemmen resultaat	-0,9	-0,5	4,5	-5,0

3.6 BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

De jaarrekening over 2015 van Wetterskip Fryslân sluit met een saldo van € 4,55 miljoen. Het resultaat is als volgt over de twee taken van het waterschap verdeeld:

(bedragen x € 1.000)

	WATERSYSTEEM- BEHEER	ZUIVERINGS- BEHEER	TOTAAL
Resultaat voor onttrekking bestemmingsreserve	0,56	-0,37	0,20
Onttrekking bestemmingsreserves	3,89	0,46	4,35
Te bestemmen resultaat	4,45	0,09	4,55

WATERSYSTEEMBEHEER

Voorgesteld wordt van het nog te bestemmen resultaat van de taak watersysteembeheer een bedrag van:

- € 240.000 te bestemmen voor project Súd Ie
- € 75.000 te bestemmen voor baggerdepot Gaustersyl
- € 190.000 te bestemmen voor de Dokkumer Ie
- € 225.000 te bestemmen voor bruggen
- € 30.000 te bestemmen voor beheerplan waterkeringen
- € 265.000 te bestemmen voor innovatie
- € 3.427.077 toe te voegen aan de reserve voor tariefegalisatie watersysteembeheer

PROJECT SÚD I E

Het project is een samenwerkingsverband waar Wetterskip Fryslân in deelneemt. Zoals in de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen vindt betaling (door Wetterskip Fryslân) plaats als de werkzaamheden zijn uitgevoerd. Omdat de gemeente de werkzaamheden in 2016 afrondt, zal de betaling door Wetterskip Fryslân ook later in de tijd plaatsvinden. Het niet benutte deel van het totale budget van de Súd Ie (€ 240.000) is gereserveerd zodat Wetterskip Fryslân aan de toegezegde verplichtingen kan voldoen.

BAGGERDEPOT GAUSTERSYL

De opheffing van baggerdepot Gaustersyl stond gepland voor het najaar 2015. Vanwege belemmerende weersomstandigheden heeft de uitvoering vertraging opgelopen en zijn de werkzaamheden doorgeschoven naar het eerste kwartaal van 2016. De onder uitputting van € 75.000 is bestemd zodat de werkzaamheden in 2016 kunnen worden uitgevoerd.

DOKKUMER I E

In verband met de bezuinigingsdoelstelling is voor waterbodemsaneringen niet meer jaarlijks maar tweejaarlijks budget gereserveerd in de exploitatie. Dit komt erop neer dat in 2016 geen geld is gereserveerd voor de uitvoering van een waterbodemsanering. De onderuitputting in 2015 wordt gereserveerd voor de realisering van de waterbodemsaneringsopgave. Hiermee wordt de waterbodemsanering van de Dokkumer Ie in Leeuwarden in 2016 uitgevoerd.

BRUGGEN

Het beleid van Wetterskip Fryslân is om na het opknappen van bruggen deze over te dragen aan belanghebbende. Het blijkt lastig de overdracht aan belanghebbenden te realiseren. In de adviescommissie WFB van 1 februari 2016 is het memo 'overdracht bruggen' behandeld. Hierin is aangegeven dat het dagelijks bestuur ernaar streeft de uitvoering van het project te versnellen en afronding in 2017 na te streven. Op basis van het memo wordt het niet benutte budget 2015 (€ 225.000) gereserveerd voor 2016.

BEHEERPLAN WATERKERINGEN

Omdat de planning afhankelijk is van het afstemmingsmoment met de adviescommissie zijn de werkzaamheden voor het opstellen van de beheervisie duinwaterkeringen niet afgerond in 2015. Om de werkzaamheden in 2016 uit te kunnen voeren wordt € 30.000 bestemd.

INNOVATIE

Voor een aantal projecten is in voorgaande jaren budget aangevraagd. De uitvoering van een aantal projecten laat op zich wachten door diverse externe oorzaken. Hierbij valt te noemen: vertraagde besluitvorming door partners in innovatieprojecten, de wens om kennis uit evaluatie van voorgaande fasen optimaal in te kunnen zetten in

vervolgfasen en meerjarige grotere projecten. Deze projecten, zullen in 2016/2017 hun beslag krijgen. Dit betekent dat € 265.000 aan de bestemmingsreserve wordt gedoteerd.

ZUIVERINGSBEHEER

Voorgesteld wordt van het nog te bestemmen resultaat van de taak zuiveringsbeheer een bedrag van € 90.256 toe te voegen aan de reserve voor tariefegalisatie zuiveringsbeheer

3.7 WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR (WNT)

De Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (de WNT) kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. Met ingang van 1 januari 2015 is de wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT van kracht. In deze wet is bepaald dat het wettelijke bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen (dus niet alle functionarissen) is verlaagd van 130% naar 100% van de bezoldiging van een Minister wat neerkomt op € 178.000.

In de wet is eveneens een overgangsrecht opgenomen. De hoofdregel van het overgangsrecht is dat bestaande bezoldigingsafspraken gedurende een termijn van vier jaar worden gerespecteerd en vervolgens in drie jaar worden teruggebracht naar het bezoldigingsmaximum.

Onder de WNT geldt een publicatie-verplichting in de jaarrekening evenals een opgave daarvan bij de vakminister. Voor bepaalde publieke lichamen is opgesomd welke functies kwalificeren als topfunctionaris. Zo is voor waterschappen de functie van secretaris directeur aangewezen als topfunctionaris in de zin van de WNT. Voorts is bepaald dat van deze topfunctionarissen de bezoldiging openbaar moet worden gemaakt ongeacht of de bezoldiging onder de WNT-norm uitkomt.

In onderstaande tabel zijn de componenten van de bezoldiging opgenomen van de secretaris-directeur van Wetterskip Fryslân.

(bedragen € 1.000)

NAAM / FUNCTIE	BRUTO BELONING	SOCIALE VERZEKERINGS-PREMIES	VOORZIENING BELONING OP TERMIJN (PENSIOEN-PREMIES)	ONKOSTEN VERGOEDINGEN	DUUR / OMVANG DIENSTVERBAND
drs. M.M. van Akkeren RC / Secretaris Directeur	159,2		16,3		Gehele jaar (1 fte)

De bovengenoemde bedragen zijn conform de Collectieve Arbeidsovereenkomst (cao) voor Waterschappen.

Onder de WNT geldt een ook een publicatieverplichting in de jaarrekening voor niet-topfunctionarissen van wie de bezoldiging hoger is dan de bezoldigingsnorm die geldt op grond van de WNT. De publicatieplicht en meldingsplicht geldt alleen voor niet-topfunctionarissen die in loondienst (dienstbetrekking in de zin van de Wet op de loonbelasting) zijn en die een bezoldiging boven de 130% van de bezoldiging van een Minister, of een ontslagvergoeding boven de WNT-norm ontvangen

Op grond van een dienstverband is in 2015 geen functie vervuld waarbij de bezoldiging het eerder genoemde maximum te boven is gegaan. Ook is geen ontslagvergoeding boven de WNT grens uitgekeerd.

4 Verklaring betreffende de jaarrekening

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Sophialaan 24-26
8911 AE Leeuwarden
Postbus 826
8901 BP Leeuwarden
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 8877
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân te Leeuwarden

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in deze jaarrapportage 2015 in hoofdstuk 3 opgenomen jaarrekening 2015 van Wetterskip Fryslân te Leeuwarden gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de exploitatierekeningen naar programma's, naar kostendragers en naar kosten en opbrengstsoorten over 2015 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag (bestaande uit hoofdstuk 1 en 2 van de jaarrapportage), in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het waterschap zelf.

Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit en het door uw bestuur vastgestelde protocol accountantcontrole en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu Limited

3114091760/2016.052443/MK

Deloitte.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van het waterschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Deze financiële rechtmatigheidscriteria zijn vastgesteld met het normenkader door het dagelijks bestuur op 1 september 2015 en de operationalisering van het normenkader voor rechtmatigheid in de beheersorganisatie van het waterschap.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten en toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 5.2, lid 7 Waterschapsbesluit is deze goedkeuringstolerantie door het dagelijks bestuur vastgesteld op 1 september 2015. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Wetterskip Fryslân een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met relevante wet- en regelgeving waaronder de verordeningen van het waterschap zelf.

Deloitte.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 109, lid 3 onder d Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag (bestaande uit hoofdstuk 1 en 2 van de jaarrapportage), voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Leeuwarden, 10 mei 2016

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: J.S. Huizinga RA

5 Ondertekening

Aldus opgemaakt door het dagelijks bestuur
van Wetterskip Fryslân d.d. 17 mei 2016

ir. P.A.E. van Erkelens, dijkgraaf

ir. E.M. van der Kuil, secretaris-directeur a.i.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur
van Wetterskip Fryslân d.d. 7 juni 2016

ir. P.A.E. van Erkelens, dijkgraaf

ir. E.M. van der Kuil, secretaris-directeur a.i.

Bijlagen

BIJLAGE 1: SPECIFICATIE VERLOOPOVERZICHT KREDIETPORTEFEUILLE

(bedragen x €1.000)

PROJECT	OHW 2015		VERSTREKKINGEN 2015 (inclusief bij en af ramingen)		AFGEROND IN 2015		RESTANT	
	BRUTO	NETTO	BRUTO	NETTO	BRUTO	NETTO	BRUTO	NETTO
HWBP - Dijkversterking Ameland	68.050	-	-	-	-	-	68.050	-
HWBP - Steenbekleding Waddenzeedijk	1.478	-	11.422	-	-	-	12.900	-
HWBP - Kleibekleding en piping Lemmer	12.448	580	-	-	-	-	12.448	580
Programmamanagement nHBWP / vb	1.800	-	-	-	-	-	1.800	-
Pr. Hendrikbrug slagb. armatuur 18-07-05	-	-	1.016	80	-1.016	-80	-	-
HWBP - POV Waddenzeedijken	2.063	-	-337	-	-	-	1.726	-
Pr. Hendrikbrug verv. 3 slagboomkasten	-	-	6.400	6.400	-6.400	-6.400	-	-
HWBP POV2	-	-	7.289	-	-	-	7.289	-
Verweekte bermen Ferwerderadeel	550	550	-	-	-550	-550	-	-
Slijtfl.Waddenz.it Skoar-Veerdam-Holwerd	-	-	191	191	-191	-191	-	-
Dekl.Zwarte Haan-Noorderl.+West Holw.P.	-	-	445	445	-445	-445	-	-
Slijtfl. Afsluitdijk-Harlingen	-	-	241	241	-241	-241	-	-
Langsaflastering Wierum	-	-	45	45	-45	-45	-	-
Inspectieweg IJsselmeerkering	-	-	130	130	-130	-130	-	-
Dijkbekl.IJsselmeerkering-herprofileren	-	-	255	255	-255	-255	-	-
IJsselmeerkering steenbestorting	-	-	350	350	-350	-350	-	-
Verweekte bermen Ferwerderadiel Fase 2	-	-	440	440	-	-	440	440
Franeker-Tzum	3.500	3.100	-170	-170	-3.330	-2.930	-	-
It deel Akkrum fase 2	3.925	3.600	-750	-750	-	-	3.175	2.850
Gaastmeer e.o.	7.484	6.494	-680	-680	-6.804	-5.814	-	-
Kadeproject Sneek-zuidzijde	3.770	3.400	-	-	-	-	3.770	3.400
Frjentsjerterfeart	3.200	2.600	-	-	-325	-325	2.875	2.275
Oppenhuizen	-	-	6.500	6.500	-	-	6.500	6.500
Franeker-Oosterbierum	1.611	1.611	-1.611	-1.611	-	-	-	-
Lits-Leyen en PG De Putten	3.262	1.272	-	-	-3.262	-1.272	-	-
De Potten Fase 2	2.690	1.475	-150	-150	-	-	2.540	1.325
Aldemiede langs het Nije Djip	400	400	-	-	-	-	400	400
Swette de Burd 3e module	4.075	4.075	-	-	-	-	4.075	4.075
De Drie Pollen	1.215	1.215	-150	-150	-1.065	-1.065	-	-
Helomavaart Driewegsluis	885	885	-	-	-	-	885	885

Kade & inlaat nabij Hoogland	690	690	-120	-120	-570	-570	-	-
Kadeherstel Zoute Poel Terherne	500	500	-	-	-	-	500	500
Inrichting Wolvega-Zuid	1.245	1.015	-	-	-	-	1.245	1.015
2e fase Gaastmeer e.o.	-	-	3.250	2.160	-	-	3.250	2.160
SOK Waterfront Burgum	-	-	287	287	-	-	287	287
It deel Akkrum fase 2B	2.554	2.364	2.130	1.560	-	-	4.684	3.924
Grutte Potten/De Potten fase 3	200	200	-	-	-200	-200	-	-
Bijdrage Swette tracédeel 2	-	-	163	163	-163	-163	-	-
O&K Lytse en Grutte Griene	-	-	400	400	-	-	400	400
O&K Oudega aan het water	-	-	800	800	-	-	800	800
Vorbereiding Projecten O&K	1.500	1.500	-	-	-	-	1.500	1.500
Gebiedsontwik. Franekeradeel-Harlingen	5.007	5.007	1.611	1.611	1.191	1.191	7.810	7.810
3e Uitv. Mod. Herinr. Achtkarspelen-Zuid	132	85	-	-	-	-	132	85
LI Koningssdiep 2008	355	250	20	20	-375	-270	-	-
Project Súd Ie, 1e tranche	1.360	1.060	350	350	-	-	1.710	1.410
Bûtenfjild 2e module gebiedsontwikkeling	503	503	170	170	-184	-184	489	489
WGP Schiermonnikoog inrichtingsmaatr.	850	128	-	-	-	-	850	128
Gebiedsontwikkeling N381	1.150	655	185	185	-1.169	-773	166	67
Tjalleberter Krite	575	575	-84	-84	-	-	491	491
Ferwerderadiel uitvoeringsmaatregelen	919	919	1.725	1.725	-	-	2.644	2.644
WGP Koningsdiep West / vb	725	725	-	-	-	-	725	725
WGP Vlieland / vb	800	148	-	-	-	-	800	148
Waterplan Smallingerland 1e fase	405	405	-	-	-	-	405	405
PF 2 verv morsebediening	-	-	1.360	810	-220	-220	1.140	590
Groenblauwe diensten	195	95	-	-	-	-	195	95
PF 104 aanschaf hydr. lier v.d. spudpaal	-	-	1.291	566	-	-	1.291	566
WGP Ameland Duiker in dijk - Waddenfonds	1.400	1.400	500	-300	-	-	1.900	1.100
Brug Kl. Groningen 16-09-05	-	-	65	65	-	-	65	65
Vorbereiden Inrichting Watersystemen	500	500	-	-	-	-	500	500
Langweer, brug Leijerpolder	-	-	1.000	1.000	-	-	1.000	1.000
Waterbeh. werken Westerhornermolenpolder	325	325	-	-	-	-	325	325
Vispassage Zwarte Haan	952	261	150	150	-1.102	-411	-	-
KRW Kâlde Feart	1.112	222	-	-	-	-	1.112	222
KRW VBA Boppeste Noorderhogeweg	1.123	638	-	-	-966	-562	157	76
KRW Inrichting Middenloop Tjonger	1.744	800	-	-	-	-	1.744	800
KRW Vispassages Beekdal	1.100	540	-	-	-	-	1.100	540

Life Alde Feanen	1.200	1.200	-	-	-1.200	-1.200	-	-
Aanleg onderdoorgang A7	1.500	820	65	65	-	-	1.565	885
Vispasseerbaar maken Friese sl-Tj.H. sl.	75	75	-	-	-75	-75	-	-
KRW Terschelling	400	400	-	-	-	-	400	400
Herinrichting Saiterpolder	360	360	-	-	-360	-360	-	-
Omlegging hoofdwatrgang Kootstertille	-	-	250	250	-	-	250	250
Waterharmonica Terschelling	-	-	1.400	240	-	-	1.400	240
Hermeandering Beekdal Linde	-	-	1.600	1.600	-	-	1.600	1.600
Ombouw telemetrie peilbeheer	-	-	182	182	-	-	182	182
Renovatie Woudagemaal	1.122	746	-	-	-1.122	-746	-	-
Nieuwbouw gemaal Vijfhuizen	13.249	1.665	-	-	-	-	13.249	1.665
Gemaal Nieuwe Ruigezandsterpolder	2.000	2.000	-	-	-	-	2.000	2.000
Gemaal Dongeradielen	3.944	3.944	-350	-350	-3.395	-3.395	199	199
Gemalen Nieuwkruisland	2.708	2.708	-238	-238	-2.470	-2.470	-	-
Gemalen Nieuwbouw 2012/2013	5.150	5.150	2.020	2.020	-1.570	-1.570	5.600	5.600
Gemalen Roptazijl/Miedema verv. E inst.	3.800	3.700	500	500	-2.668	-2.668	1.632	1.532
Gemalen Centrale As	2.350	2.350	-	-	-	-	2.350	2.350
Gemalen renovatie 2012/2013	1.370	1.370	-	-	-1.370	-1.370	-	-
Nieuwbouw gemaal Hjerbeam	1.509	1.509	-	-	-1.509	-1.509	-	-
Gemalen nieuwbouw 2014	3.575	3.575	1.925	1.925	-	-	5.500	5.500
Nieuwbouw gemalen en stuwen 2014	-	-	208	208	-	-	208	208
Lemmerbrug opzetwerk en electr. install.	-	-	1.750	1.750	-	-	1.750	1.750
Revisie Gemalen 2015	-	-	3.875	3.875	-	-	3.875	3.875
Aanpassing opmaling Gorredijk	-	-	495	445	-	-	495	445
Vorbereiding Projecten Gemalen	600	600	-	-	-	-	600	600
Persl Makkum-Bolsward	3.100	3.100	-	-	-	-	3.100	3.100
Persl. Oml. Centrale as N381 / vb	2.344	1.505	-	-	-2.344	-1.505	-	-
Persl. Houtigehage verv 1 / vb	2.450	2.450	-	-	-	-	2.450	2.450
Groot onderhoud rioolgemalen / vb	812	812	90	90	-	-	902	902
Persl. Scharsterbrug-Joure / vb	1.000	1.000	-	-	-1.000	-1.000	-	-
Persl. Duinkersoord Vlieland - vb	500	500	-60	-60	-	-	440	440
Persl. Rg Hurdegaryp-Burgum / vb	1.009	1.009	641	641	-	-	1.650	1.650
Brug de Zijl IJlst 12-06-05	-	-	276	176	-	-	276	176
Filemelder Hardegarijp 13-05 mast	-	-	3.100	3.100	-	-	3.100	3.100
Zuiv techn werken Algemeen / vb	500	500	-	-	-	-	500	500
RWZI Wolvega aanpassing	8.110	8.110	650	650	-	-	8.760	8.760

RWZI Wijnjewoude afkoppelen/opheffen /vb	6.951	6.951	-	-	-891	-891	6.060	6.060
RWZI Workum besturing en groot onderh/vb	6.400	6.400	-330	-330	-	-	6.070	6.070
RWZI Lemmer vervangen besturing / vb	735	735	-35	-35	-700	-700	-	-
Groot onderhoud RWZI 2014 / uv	1.500	1.500	-	-	-	-	1.500	1.500
Kunstwerken N381 Drachten-Drentse grens	-	-	2.000	2.000	-	-	2.000	2.000
Fiets/voetgangerstunnel te Gorredijk	-	-	2.600	2.600	-	-	2.600	2.600
Auto/fietstunnel de Tike / voorbereiding	-	-	1.200	1.200	-	-	1.200	1.200
Fietsviaduct- en brug Tzummervaart	-	-	230	230	-230	-230	-	-
Centrale slibverwerking	1.000	1.000	-	-	-	-	1.000	1.000
Vervanging materieel en voertuigen (doorloop na 2014)	428	428	-	-	-428	-428	-	-
Vervanging materieel en voertuigen	-	-	687	687	-201	-201	486	486
Digitalisering bestuursvoorstellen	50	50	-	-	-50	-50	-	-
Hard- en software ENG 2013	150	150	-	-	-150	-150	-	-
Vervanging software 2012	170	170	-	-	-170	-170	-	-
Informatievoorzieningen Org. Ontw. deel 1	1.298	1.298	-	-	-564	-564	734	734
Vervanging software 2013	45	45	-	-	-45	-45	-	-
Vervanging hardware 2013	-	-	-	-	-	-	-	-
Vervangingsinvesteringen laboratorium 2014	160	160	-	-	-160	-160	-	-
Vervanging Software	50	50	-	-	-	-	50	50
ICT krediet 2de tranche Org. Ontw.	300	300	-	-	-	-	300	300
Software 2015	-	-	180	180	-	-	180	180
Vervangingsinvestering Laboratorium	-	-	194	194	-	-	194	194
Hardware 2015	-	-	1.073	1.073	-576	-576	497	497
Optimalisatie huisvesting	9.150	9.150	-	-	-	-	9.150	9.150
Nieuwbouw werkplaats Leeuwarden / uv	3.335	3.335	-	-	-	-	3.335	3.335
Energiebesp.maatr. Laboratorium / vb	1.337	1.337	-	-	-	-	1.337	1.337
Verbouwen WF Terrein	-	-	222	222	-	-	222	222
Totaal	248.123	136.984	72.529	48.174	-51.416	-44.288	269.236	140.870

BIJLAGE 2: VERLOOP KREDIETEN EN ONDERHANDEN WERK

(bedragen x € 1 miljoen)

	KREDIET				ONDERHANDEN WERK **		
	STAND PER 1-1-2015	VERSTREK- KINGEN* 2015	AFRONDING 2015	STAND 1-1-2016	STAND PER 31-12-2015	AFRONDING IN 2015	STAND PER 1-1-2016
Waterveiligheid	37,5	16,8	21,0	33,3	11,8	18,9	-7,0
Voldoende water	47,4	18,7	16,6	49,5	21,5	12,7	8,8
Schoon water	35,6	10,3	4,3	41,6	17,2	4,2	13,0
Organisatie	16,5	2,4	2,3	16,6	5,9	1,8	4,1
Totaal	137,0	48,2	44,3	140,9	56,3	37,5	18,9

* Inclusief bij- en aframingen

** Uitgaven op krediet

KREDIET

Ten aanzien van de lopende projecten wordt in bovenstaande tabel de ontwikkeling van de kredieten weergegeven begin 2015 tot het begin van boekjaar 2016. Hierin is in beeld gebracht wat het effect is van de activering op de kredietportefeuille.

ONDERHANDEN WERK

Ten aanzien van het onderhanden werk is in bovenstaande tabel weergegeven wat de uitgaven zijn ten laste van de diverse projecten ultimo 2015. Hierin is in ook beeld gebracht wat het effect is van de afgeronde projecten in 2015 op het onderhanden werk. De afronding in 2015 bedraagt € 37,5 miljoen. Aan het begin van 2016 zijn nog projecten in uitvoering, waarop netto € 18,9 miljoen is uitgegeven.

BIJLAGE 3: LIJST MET BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

ALGEMEEN	
Arbo	Arbeidsomstandigheden
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde
CEW	Centre of Expertise Watertechnology
CIV	Centrum Innovatief Vakmanschap water
CO ₂	Koolstofdioxide, ook kooldioxide of koolzuurgas genoemd.
DAM	Dijksterkte Analyse Module. DAM-systematiek: een systeem dat de waterbeheerder informatie geeft over de sterkte van de dijken in het beheersgebied.
EMU	Economische en monetaire unie
fte	Fulltime equivalent
Groenblauwe diensten	Extra maatregelen of beheer dat boeren of particulieren uitvoeren ter realisering van natuur-, landschaps-, milieu- en waterdoelstellingen.
GWW	grond- weg- en waterbouw
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
ICT	Informatie en communicatie technologie
KRW	Europese Kaderrichtlijn Water
Legger	Instrument, waarin alle afmetingen en technische eigenschappen van de waterstaatkundige werken (watergangen, gemalen en andere kunstwerken) worden vastgelegd, die van belang zijn voor het goed functioneren van het watersysteem.
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs

MP	Meerjaren Perspectief
Natura 2000-gebieden	De Natura 2000-gebieden in Nederland zijn gebieden die door de Nederlandse regering zijn aangemeld bij de Europese Commissie als speciale beschermingszone, habitatrictlijngebieden
OHW	Onder handen werk; de lopende projecten
rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
Ve	Vervuilingseenheid
WBP	Waterbeheerplan
WHP	Waterhuishoudingsplan
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WW	Werkloosheidswet
Ve	Vervuilingseenheid
WBP	Waterbeheerplan
WHP	Waterhuishoudingsplan
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WW	Werkloosheidswet
EXPLOITATIE	
netto lasten	De exploitatielasten minus opbrengsten niet zijnde de netto belastingen.
netto belastingen	De opgelegde belastingen minus kwijtschelding en oninbaarheid van belastingen.
resultaat vóór bestemming	Het resultaat uit normale bedrijfsvoering vóór de onttrekkingen uit de bestemmingsreserves.
te bestemmen resultaat	Het resultaat van de exploitatie, na de onttrekkingen uit de bestemmingsreserves, waarover het algemeen bestuur een besluit neemt hoe het wordt bestemd.

INVESTERINGEN	
krediet	Beschikbaar geldbedrag voor investeringswerken verleend door het algemeen bestuur.
te activeren kosten	Het krediet waar de bijdragen van derden op in mindering is gebracht.
kredietportefeuille	Betreft de omvang van alle verstrekte kredieten op een bepaald moment. De omvang wordt als volgt berekend: Beginstand: Het totaal aan verstrekte kredieten door het algemeen bestuur, waaraan gewerkt wordt op 1 januari + het totaal aan (nieuw) verstrekte kredieten in de loop van het jaar - het totaal aan krediet van gereed gekomen en vervallen projecten Eindstand: het totaal krediet waaraan gewerkt wordt op 31 december.
vrij te geven krediet	In de begroting opgenomen kredieten, die naar verwachting in het betreffende jaar worden aangevraagd en verstrekt (door het algemeen bestuur).
vrijgegeven krediet	Deze projectkredieten zijn in het verslagjaar door middel van bestuursvoorstellen werkelijk door het bestuur verstrekt.
uitgaven (kasstromen)	Bedragen, die uitgegeven zijn op onderhanden projecten.
eindwerkinschatting	De verwachting wat de uiteindelijke totale kosten (te activeren kosten) van een project zullen zijn.

COLOFON

REDACTIE

Concerncontrol
Communicatie

ADRESGEGEVENS

Fryslânplein 3
8914 BZ Leeuwarden
Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden
Telefoon 058 - 292 22 22
www.wetterskipfryslan.nl

VORMGEVING & OPMAAK

GH+O Communicatie en Creatie
Leeuwarden

FOTOGRAFIE

Wetterskip Fryslân
Daniël Hartog
Arthur Smeets
Humphrey Paap

